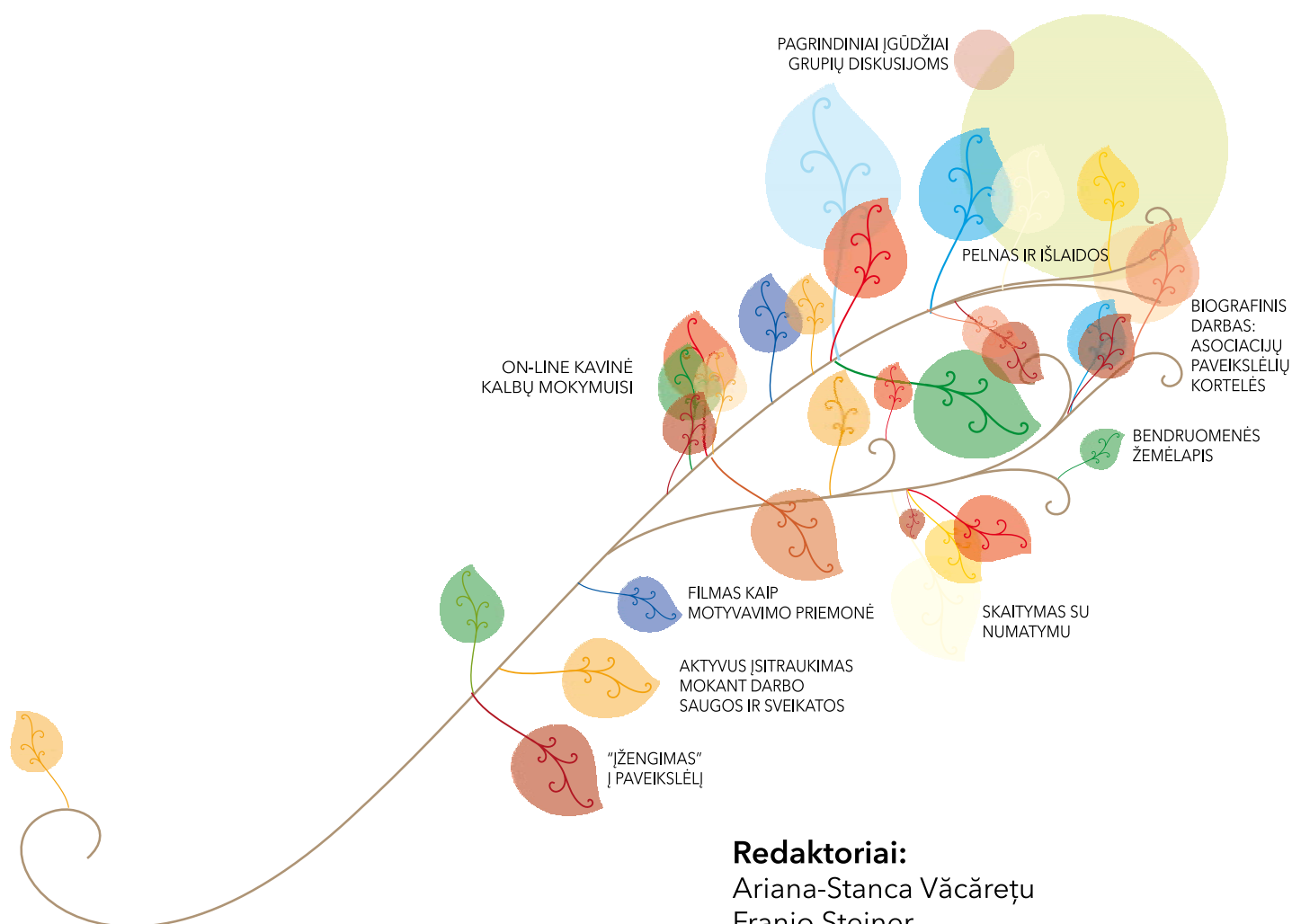

INOVATYVŲS BŪDAI SUAUGUSIŲJŲ MOTYVAVIMUI MOKYTIS

Redaktoriai:

Ariana-Stanca Văcărețu
Franjo Steiner
Maria Kovacs

Autoriai:

Irmgard Demirol ir Franjo Steiner
Petra Beck ir Margit Kreikenbom
Alessandro Melillo ir Marie Marzloff
Maria Kovacs
Simona-Elena Bernat
Inguna Irbite ir Sandra Kalnina
Daiva Penkauskienė
Azucena Martínez Asenjo
Alica Petrasova ir Marcela Maslova

Projekto koordinatorius:

Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir
rašant tarptautinis konsorciumas

www.rwctic.org

Partneriai

Tarpkultūrinis centras,
Austrija

www.iz.or.at

Turingijos suaugusiųjų asociacija,
Vokietija

www.vhs-th.de

Iberika,
Vokietija

www.iberika.de

Integralaus mokymo institutas, S.L.U.,
Ispanija

www.ifi.com.es

Europos studijų ir
iniciatyvų centras,
Italija

www.cesie.it

Švietimo tobulinimo centras,
Latvija

www.iac.edu.lv

Oravos asociacija
demokratiniam švietimui,
Slovakija

www.zdruzenieorava.sk

Šiuolaikinių didaktikų centras,
Lietuva

www.sdcentras.lt

Tylusis partneris:

ARIADNE Hess, Šveicarija

CreMoLe tinklapis: www.cremole.eu

Šis leidinys yra sukurtas projekto "Kurkime – Motyvuokime – Mokykimės" metu
(502374-LLP-1-2009-1-RO-GRUNDTVIG-GMP)

Projektą rėmė Europos Komisija

Leidinyje atspindi tik jo autorių nuomonės, Europos Komisija nepriima atsakomybės
už jame išsakytas mintis ir pateiktą informaciją

INOVATYVŪS BŪDAI SUAUGUSIŲJŲ MOTYVAVIMUI MOKYTIS

Redaktoriai:

Ariana-Stanca Văcărețu
Franjo Steiner
Maria Kovacs

Autoriai:

Irmgard Demirol ir Franjo Steiner
Petra Beck ir Margit Kreikenbom
Alessandro Melillo ir Marie Marzloff
Maria Kovacs
Simona-Elena Bernat
Inguna Irbite ir Sandra Kalnina
Daiva Penkauskienė
Azucena Martínez Asenjo
Alica Petrasova ir Marcela Maslova

Dizainas ir leidyba

AMM Design

Leidėjas:

KMUSR Tarptautinis konsorciumas
6/22 Luceafarului g.
400343 Cluj-Napoca
Rumunija
www.rwctic.org

@ 2011 CREMOLE: Kurkime – Motyvuokime – Mokykimės projekto partneriai

ISBN: 978-973-8973-34-3

Turinys

I. Įvadas.....	5
1. "Kurkime - motyvuokime - mokykimės" projektas.....	5
1.1 Projekto tikslai ir uždaviniai	5
1.2 Projekto veikla ir rezultatai.....	7
2. Projekto "Kurkime - Motyvuokime - Mokykimės" konsorciumas	9
3. Vadovas „Inovatyvūs būdai suaugusiųjų motyvavimui mokytis“	11
3.1. Kodėl mes sukūrėme šį Vadovą?	11
3.2. Tikslinė Vadovo grupė.....	12
3.3. Kaip naudotis Vadovu?	12
3.4. Vadovo kūrimas.....	13
4. Inovatyvios strategijos.....	14
4.1. Kas motyvuoja suaugusiuosius mokytis?	14
4.2. Ką vadiname "inovatyviomis strategijomis"?.....	14
II. Partnerių sukurtos inovatyvios strategijos.....	16
5. Sukurtos strategijos	16
5.1. Apžvalga	16
5.2. Biografinis darbas: Asociacijų paveikslėliai/kortelės (Austrija).....	17
5.3. "Online kavinė" mokant kalbų (Vokietija)	23
5.4. Bendruomenės žemėlapis (Italija)	28
5.5. "Įžengimas" į paveikslėlį (Latvija)	33
5.6. Skaitymas su numatymu (Lietuva).....	38
5.7. Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms (Rumunija)	44
5.8. Pelnas ir nuostoliai (Rumunija)	49
5.9. Filmą kaip motyvavimo priemonę (Slovakija).....	54
5.10. Aktyvus įsitraukimas mokantis Darbų saugos ir sveikatos (OHS) (Ispanija).....	59
6. Priedai	63
Priedas nr. 1 - "Skaitymo su numatymu" strategijos tekstas.....	63
Priedas nr. 2 - Kontrolinis sąrašas strategijai "Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms"	64
Priedas nr. 3 - Strategija "Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms" Vertinimo forma.....	65
Priedas nr. 4 - Vardo kortelė mokymų "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą" strategijai.....	66
Priedas nr. 5 - Dilema veiklai "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą"	67
Priedas nr. 6 - Rizikos/Nelaimingi atsitikimai / Priemonės "Aktyviam įsitraukimui į darbų saugos ir sveikatos" mokymus	68
Priedas nr. 7 - Vardo kortelė mokymų "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą" strategijai.....	69
Priedas nr. 8: "Biografinio darbo" strategijos trumpas turinio pristatymas.....	70
Priedas nr. 9 - "On-line" kavinė kalbų mokymuisi	72
Priedas nr. 10 - Kompiuterio ekrano vaizdas intensyvių ispanų kalbos kursų programos metu, naudojantis „on-line“ kavine (pilotavimo etapas)	73
Priedas nr. 11 - Kompiuterio ekrano vaizdas vakarinės anglų kalbos mokymo programos metu naudojantis „on - line“ kavine (pilotavimo kitoje organizacijoje etapas) ...	74
III. Šaltiniai	75

I. Įvadas

Paskutiniaisiais dešimtmečiais suaugusiųjų mokyme įvyko daug permainų. Suaugusiųjų švietimas tapo vienu iš svarbiausių Visą gyvenimą trunkančio mokymosi komponentų. Europos Komisija savo dokumente "Mokytis niekada nevėlu"(2006) pabrėžia suaugusiųjų mokymosi svarbą pilietiškumo ugdymui ir kompetencijų tobulinimui. Bendras visos Suaugusiųjų mokymo veiklos plano siekis - Visada yra tinkamas metas mokytis (2007) turi penkis svarbiausius uždavinius: (1) panaikinti kliūtis, trukdančias dalyvauti mokymosi procese; (2) padidinti suaugusiųjų mokymosi kokybę ir efektyvumą; 3) pagreitinti įgūdžių ir kompetencijų pripažinimą, jų validumą ; (4) užtikrinti tinkamą finansavimą; (5) efektyviai stebėti ir vertinti suaugusiųjų švietimo sritį. Vienas iš svarbiausių šio plano elementų - suaugusiųjų švietėjų, mokytojų, lektorių profesinis tobulinimas, nes būtent nuo jų priklauso kaita.

Šiuo Vadovu siekiama prisidėti prie suaugusiųjų mokytojų profesinio tobulinimo, ir trukdžių suaugusiesiems dalyvauti mokymo procese mažinimo, mokymų kokybės gerinimo. O visa tai, mūsų manymu, yra paskata didesnei motyvacijai dalyvauti visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese.

1. "Kurkime - motyvuokime - mokykimės" projektas

1.1 Projekto tikslai ir uždaviniai

Šio šimtmečio iššūkis- susidoroti su nuolat kylančiais iššūkiais ir nuolatine kaita. Mums vis dažniau prireikia naujų įgūdžių, kompetencijų, naujo požiūrio atliekant įvairius darbus, keičiantis darbinei aplinkai ir situacijai. Daugumoje Europos šalių nuo pat pradinės mokyklos mokoma mokytis, rengtis visą gyvenimą trunkančiam mokymosi procesui. Kai kurios ES šalys yra labiau tam

pasirengusios - naudoja interaktyvius ugdymo(si) metodus, padeda įgyti mokymosi mokytis įgūdžius, tame tarpe - ir suaugusiųjų mokymo(si) srityje. Šio projekto partneriai- tai įvairios švietimo organizacijos iš Rytų, Centrinės ir Vakarų Europos . Šia partnerystėje buvo siekiama nustatyti pagrindinius, suaugusiųjų motyvaciją mokytis ir nuolat dalyvauti visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese, lemiančius veiksnius.

Projekto metu mes siekėme šių uždavinių įgyvendinimo:

▪ *Suaugusiųjų mokytojų kompetencijų tobulinimo;*

Mes pakvietėme suaugusiųjų mokytojus iš partnerių organizacijų prisidėti prie šio uždavinio įgyvendinimo, tobulinant mokymo turinį ir jo pateikimą, siekiant didesnės besimokančiųjų motyvacijos.

▪ *Mokymo turinio ir jo pateikimo tobulinimo;*

Projekto metu sukūrėme ir išbandėme keletą inovatyvių mokymo(si) strategijų, kurios, mūsų manymu, prisideda prie suaugusiųjų motyvacijos mokytis didinimo.

▪ *Kūrybinio ir kritinio mąstymo ugdymo strategijų rinkinio parengimo, kuriuo būtų galima naudotis įvairiuose suaugusiųjų mokymo(si) kontekstuose;*

Projekto metu mes sukūrėme, išbandėme ir pasidalijome su kitais inovatyviomis strategijomis, siekiant padidinti vidinę besimokančių suaugusiųjų motyvaciją mokymuisi, užtikrinant giluminį, visapusišką mokymąsi ir išmokyti dalykų pritaikymą praktikoje, ugdant metakognityvinius įgūdžius.

▪ *Mokymosi galimybių ir prieinamumo didinimo;*

Mūsų tikslas –kurti ir skleisti metodus bei strategijas, kurios didintų mokymosi tarp suaugusiųjų poreikį ir skatintų juos nuolat tai daryti;

▪ *Motyvacijos mokytis visą gyvenimą stiprinimo;*

Mes tikėjomės, kad mūsų projektas prisidės prie suaugusiųjų mokymosi patrauklumo ir prieinamumo, ir tokiu būdu paskatins juos ieškoti įvairių mokymosi galimybių, jas išbandyti. Taip pat mes siekėme supratimo, kad mokymasis nėra vien BŪTINYBĖ, bet ir labai SMAGI PATIRTIS.

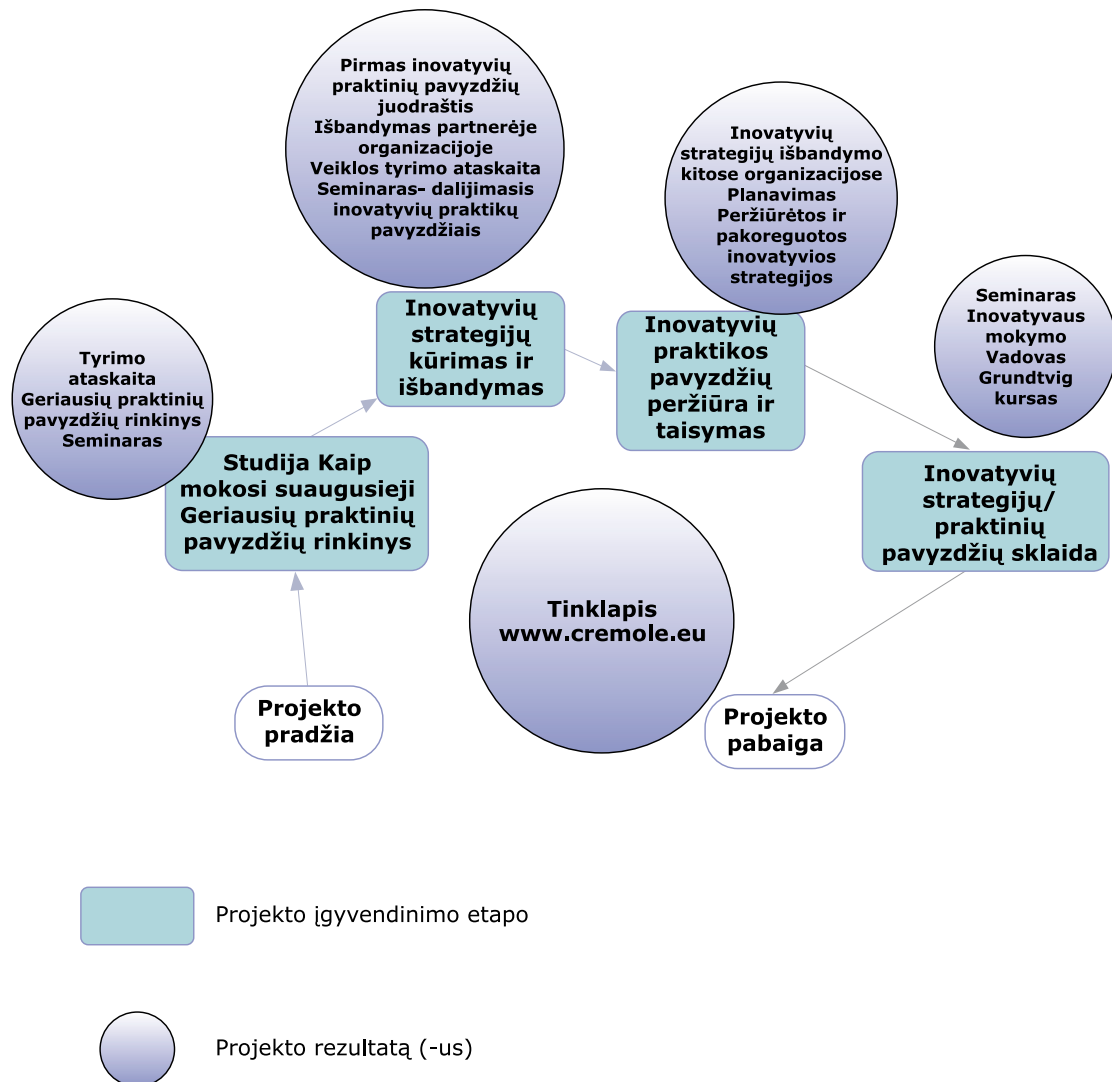
▪ *Suaugusiųjų mokytojų/ tutorių iš įvairių Europos šalių švietimo organizacijų dalijimosi profesine patirtimi bei suaugusiųjų mokymosi tobulinimo galimybių sudarymo;*

Net aštuonių ES šalių ir Šveicarijos suaugusiųjų mokytojai bei suaugusieji besimokantieji turėjo galimybę dalintis patirtimi, mokytis vieni iš kitų. Tokiu būdu inovatyvios mokymo(si) praktikos turėjo galimybę būti pažintos, išbandytos ir toliau skleidžiamos per suaugusiųjų švietėjų organizacijų tinklus.

1.2 Projekto veikla ir rezultatai

Apačioje pateiktame paveikslėlyje pavaizduoti pagrindiniai projekto įgyvendinimo etapai ir rezultatai.

Paveikslas nr.1 Projekto CreMoLe įgyvendinimo planas

Kas lemia suaugusiųjų besimokančiųjų norą įsitraukti į mokymosi procesą, mokytis tiksliai drauge su kitais? Ir kas kitus verčia mokytis nepaisant palankios ar nepalankios mokymuisi aplinkos? Tai "didieji" klausimai, į kuriuos projekto partneriai bandė atrasti atsakymus, apklausdami suaugusiųjų mokytojus ir pačius besimokančiuosius savo šalyse. Mes išnagrinėjome esamą suaugusiųjų mokymo(si) situaciją kiekvienoje projekte dalyvaujančioje šalyje, nagrinėdami dokumentus ir remdamiesi esama praktika. Stengdamiesi būti dar tikslesni, mes nagrinėjome mokymosi programas, kurios buvo laikomos gerosios praktikos pavyzdžiais. Mes tyrinėjome, kaip "gerą mokymą(si) supranta ir mokytojai, ir besimokantieji. Mūsų tyrime dalyvavo 25 suaugusiųjų švietimo organizacijos, jų tarpe- viena nacionalinio lygmens suaugusiųjų švietimo asociacija ir universitetas. Interviu dalyvavo 41 suaugusiųjų mokytojas ir 85 besimokantys.

Surinkti gerosios praktikos pavyzdžiai buvo įvertinti kiekvienos partnerės organizacijos ir atrinkti keli iš kiekvienos organizacijos. Tokiu būdu sudarėme 20 geriausių praktinių mokymo pavyzdžių rinkinį, kurį dar kartą įvertino partnerės organizacijos atstovai, pateikdami savo siūlymus, pastabas bei balsuodami už geriausiųjų atranką bendram projekto leidiniui *Suaugusiųjų besimokančiųjų*

mokymasis ir nuolatinis dalyvavimas Visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese: Geriausių praktikų rinkinys(2010).

Tyrimo metodologija ir 20 geriausiųjų mokymo(si) praktikų aprašai buvo paskelbti Tyrimo ataskaitoje – *Geriausios suaugusiųjų mokymo metodologijos ir mokymosi metodai (2010).*

Visi atrinkti pavyzdžiai atskleidžia inovatyvų požiūrį į suaugusiųjų mokymąsi, nes priešingu atveju nebūtų buvę atrinkti publikacijai. Inovacijos, jų pritaikomumas, motyvacija - tai visų "gerųjų praktikų" raktiniai žodžiai. Dar keli svarbūs aspektai:

- interaktyvių mokymo(si) metodų panaudojimas;
- išbandymas, praktikavimas (hands-on activities) ;
- dažnas darbas grupėse;
- besimokantieji gauna aiškias instrukcijas, patarimus ir/arba mentoriaus pagalbą (ypač dirbant mažose grupėse);
- esamų besimokančiųjų žinių panaudojimas;
- dalijimasis ir refleksija;
- besimokančiųjų poreikių tenkinimas- aiškus mokymų tikslas;
- pozityvi ir konstruktyvi mokymosi aplinka;
- žinių pritaikomumas - asmeniniu ir/ar profesiniu lygiu;
- į besimokantįjį nukreiptas mokymas (self-directed learning).

Kai nustatėme pagrindinius gero mokymo(si) "ingredientus", kurie motyvuoja suaugusius mokymuisi ir skatina ieškoti naujų mokymosi galimybių, tada nusprendėme dar iš arčiau pažvelgti į kai kurias mokymosi praktikas ir jas giliau panagrinėti bei plačiau aprašyti, kad jos būtų pažįstamos ir kitų, nedalyvaujančių projekte, būtų išbandomos ir naudojamos.

16 praktinių mokymosi pavyzdžių, kurie surinko daugiausiai vertinimo balų, buvo atrinkti ir aprašyti leidinyje *Geriausios suaugusiųjų mokymo metodologijos ir mokymosi metodai (2010).*

Kai supratome ir drauge sutarėme, kas iš tikrųjų "veikia", buvome pasirengę kurti naujas strategijas, metodus ir mokymosi veiklas, kurios motyvuotų suaugusiuosius mokymuisi.

Mūsų nustatyti pagrindiniai gero, motyvuojančio mokymosi veiksniai, padėjo mums sukurti kūrybiškumą ir kritinį mąstymą skatinančias mokymosi strategijas, kuriomis galėtų naudotis suaugusiųjų mokytojai, sėkmingam suaugusiųjų įtraukimui į visą gyvenimą trunkantį mokymosi procesą.

2. Projekto "Kurime - Motyvuokime - Mokykimės" konsorciumas

Mūsų projektas nebūtų įgyvendintas, jei jame dalyvautų tik viena organizacija, ar vienas regionas, šalis. Mūsų partnerystė buvo labai plati (geografinė prasme) ir įvairi – skirtingos organizacijos su skirtingomis patirtimis. Projekto konsorciumą sudarė dešimt organizacijų iš devynių šalių:

Tarptautinis konsorciumas "Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant", registruotas Rumunijoje, Cluj mieste. Tai tarptautinė asociacija, kurią sudaro organizacijos ir pavieniai asmenys, pasižvelgiant į "Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant" programos įgyvendinimą, tobulinimą ir jos filosofinių idėjų plėtrai visame pasaulyje. Asociacija remia savo narių pastangas tobulinti švietimo kokybę visiems, kritinį mąstymą ir aktyvų mokymąsi, pilietinį švietimą ir raštingumą, ir skatina tarptautinį švietėjų bendradarbiavimą siekiant profesinio tobulėjimo ir inovacijų diegimo švietime.

Thüringer Volkshochschulverband e.V. Jena, Vokietija. Tai skėtinė 23 regioninių Tiuringijos suaugusiųjų švietimo centrų organizacija, skatinanti visą gyvenimą trunkantį suaugusiųjų mokymąsi tarp plačių gyventojų sluoksnių ir siekianti tam sudaryti palankias sąlygas. Organizacija apima politikos, visuomenės, aplinkosaugos, kultūros, sveikatos apsaugos, kalbų, bendrojo raštingumo, profesinio mokymo sritis.

Iberika Sprachschule Berlin, Germany. Iberika- tai privati kalbų mokykla, įsikūrusi Berlyne. Joje mokoma ispanų, anglų, portugalų ir vokiečių kalbų. Dauguma besimokančiųjų – suaugusieji bei dirbantys žmonės., kurie siekia naujų žinių asmeniniais ar profesiniais tikslais

Instituto de Formacion Integral S.L.U. Madrid, Spain. Tai suaugusiųjų mokymo institutas, įsikūręs Madride, Ispanijoje. Jis kasmet siūlo daugiau nei 200 mokymų programų suaugusiems iš visos šalies. Kursus renkasi verslo įmonės, darbdavių asociacijos, profesinės sąjungos, pavienės organizacijos ir individualūs asmenys.

Centro Studi ed Iniziative Europeo, Trapano (PA), Italy. Europinių studijų ir iniciatyvų centras įsikūręs Italijoje, Palermo mieste. Jis savo veikla skatina kultūros, švietimo, mokslo ir ekonomikos vystymąsi lokaliu ir tarptautiniais lygmenimis. Inovatyvūs, įtraukiantys metodai ir priemonės yra kasdienės darbo praktikos įrankiai.

Švietimo tobulinimo centras įsikūręs Latvijos sostinėje Rygoje. Jis veikia pilietinio, tarpkultūrinio, inkliuzinio ir vystomojo švietimo srityse siekiant apsišvietusios, demokratinės šalies visuomenės. Jo veiklos principai- profesinio tobulėjimo skatinimas, bendradarbiavimas, konkurencingumas.

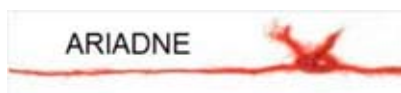
Šiuolaikinių didaktikų centras (ŠDC), įsikūręs Lietuvoje, Vilniaus mieste. Jis dirba neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje. Pagrindinės tikslinės grupės – mokytojai, mokyklose dirbantys specialistai, suaugusiųjų mokytojai, aukštųjų mokyklų dėstytojai ir studentai. ŠDC siekia visų švietėjų bendravimo ir bendradarbiavimo, siekiant švietimo kaitos ir poveikio kuriant laisvą, atsakingą bei demokratinę visuomenę.

Interkulturelles Zentrum, Vienna, Austria. Tarpkultūrinis centras įsikūręs Austrijos sostinėje, Vienoje. Jis skatina skirtingų kultūrų žmonių bendravimą ir bendradarbiavimą per praktines veiklas. Ypač daug dėmesio skiria bendradarbiavimu "tarp sienų", įtraukiant mokyklas, jaunimą. Pagrindinės tikslinės grupės – pedagogai, jaunimo darbuotojai, mokymo programų multiplikatoriai, ekspertai, dirbantys žmonės, besidomintys tarpkultūrinėmis problemomis.

Orava Association for Democratic Education, Bratislava, Slovakia. Oravos asociacija demokratiniam švietimui turi kelis centrus, tačiau pagrindinė organizacijos būstinė – Bratislavoje, Slovakijos sostinėje. Asociacija tarnauja profesiniam šalies mokytojų tobulėjimui ir jų poreikių tenkinimui. Tikslinės grupės – mokytojai, tėvai, mokyklos administracijos atstovai, universitetų dėstytojai, Švietimo ministerijos atstovai, švietimo lyderiai, mokiniai.

Ariadne Hess – tai „tylusis“ partneris iš Šveicarijos Zug miesto. Jis užsiima konsultavimu mokymo ir švietimo projektų valdymo klausimais. Jis dirba su mokiniais, studentais, suaugusiais, tame tarpe ir senjorais, tautinių mažumų grupėmis. ARIADNE dirba fizinės ir protinės sveikatos srityse, jai rūpi senėjimo ir etninės problemos šalyje ir visoje Europoje.

3. Vadovas „Inovatyvūs būdai suaugusiųjų motyvavimui mokytis“

3.1. Kodėl mes sukūrėme šį Vadovą?

Šis Vadovas – tai dalis projekto, kuriuos siekiama skleisti inovatyvias strategijas, technikas, mokymo(si) veiklas, kurias sukūrė ir išbandė projekto partneriai. Mūsų pagrindinė tikslinė grupė – suaugusiųjų švietėjai, lektoriai ir mokytojai. Mūsų patirtis rodo, kad jie labai dažnai savo praktikoje naudoja priemonėmis, kurios aprašo konkrečius būdus – metodus ar strategijas, kurios pakeistų ar praturtintų jų profesinę praktiką, padėtų pritaikyti naujoves dirbant su tam tikromis tikslinėmis grupėmis.

Mes išsamiai aprašėme tuos metodus, strategijas, technikas ir mokymo(si) veiklas, kurios, mūsų manymu, skatina suaugusiųjų motyvaciją mokytis. Mes taip pat pasidalijome ir jų išbandymo savo organizacijose patirtimi. Mes ne tik išbandėme savo pačių, bet ir partnerių kurtas strategijas bei jas įvertinome. Tačiau šis Vadovas nėra suaugusiųjų mokytojų metodologijos „vadovėlis“ – šio Vadovo autoriai supranta, kad suaugusiųjų švietėjai išmano metodologiją ir suvokia tikslų, uždavinių, turinio, metodų ir vertinimo sąryšį. Mes skatiname visus, skaitančius šį Vadovą, pasiimti, išbandyti tai, kas priimtinausia, derinti su savo pačių patirtimi ir praktika, kurti naujus, savitus mokymosi būdų derinius. Mes taip pat suprantame, kad suaugusiųjų mokytojai skiria besimokančiuosius, turinčius aukštą ir žemą motyvacijos lygmenis. Geri moky-

tojai patys žino ir taiko daug puikių mokymosi strategijų, geba jas profesionaliai taikyti ir pritaikyti įvairiems mokymosi poreikiams bei stiliams..

Šiame Vadove aprašytos strategijos, metodai, mokymosi veiklos buvo išbandytos su įvairiomis žmonių grupėmis, turinčiomis skirtingą socialinį-ekonominį statusą, tame tarpe ir gyvenančius labai nepalankiomis aplinkybėmis, nes dirbdami su tokiomis grupėmis suaugusiųjų mokytojai patiria daugiausiai iššūkių. Pateikti pavyzdžiai jau išbandyti partnerių organizacijų mokymų metu, kurie buvo organizuoti įvairiuose mokymo kontekstuose, su įvairaus tipo auditorija, naudojant įvairiausių mokymo turinį. Mes norime padrąsinti šio Vadovo skaitytojus būti kūrybingais ir adaptuoti aprašytas strategijas, metodus, veiklas savo aplinkai, poreikiams, tikslinėms grupėms. Nors kiekviena aprašyta strategija buvo išbandyta bent du kartus skirtingose šalyse, su skirtingomis grupėmis, mes vis tiek būtume dėkingi, jei gautume atsiliepimus apie jūsų pasirinktas ir išbandytas strategijas. 86 puslapyje jūs rasite „atgalinio ryšio“, vertinimo formą. Labai džiaugtumėmės gavę užpildytus ir atsiųstus mums atsiliepimus. Šis Vadovas yra pasiekiamas elektroninėje erdvėje – jis patalpintas projekto tinklapyje. Juo taip pat bus naudojamosi vykdant Grundtvig mokymų programą, kuri bus siūloma suaugusiųjų švietėjams.

3.2. Tikslinė Vadovo grupė

Šis Vadovas skirtas jau esamiems ir būsimiems mokytojams, lektoriams, dirbantiems suaugusiųjų švietimo srityje, ypač tiems, kuriems tenka ar teks dirbti su „nepasiduodančiais“ mokymui(si).

Čia aprašyti metodai, strategijos, veiklos gali būti naudojamos ir formaliojo, ir neformaliojo švietimo srityse. Kai kurios strategijos galbūt bus pritaikomos dirbant su vaikais, paaugliais ar mokyklų mokytojais, tėvais. Vadovas siūlo praktiškai išbandyta idėjas, skirtas motyvuoti mokymuisi. Vadovas taip pat gali praversti organizacijoms, rengiančioms profesinio mokymų programas, veiklas suaugusiųjų švietėjams, norinčioms gerinti ir tobulinti savo paslaugų kokybę.

3.3. Kaip naudotis Vadovu?

Jį sudaro dvi dalys. Pirmoji, įvadinė, aprašo patį projektą ir jo partnerystę, taip pat pateikia pagrindinę projekto informaciją. Antroji prasideda nuo mūsų „inovatyvių strategijų“ apibrėžimo, t.y. kaip jas supranta projekto partneriai ir Vadovo kūrėjai. Po to pristatome visų pateikiamų strategijų trumpas apžvalgas, anotacijas. Galiausiai – nuosekliai ir išsamiai aprašome kiekvieną iš jų – pateikiame pagrindinę informaciją, konkrečių pavyzdžių, aptariame atgalinį ryšį gautą iš mokymų dalyvių, darome galutines išvadas, pastebėjimus, teikiame rekomendacijas, norintiems taikyti, adaptuoti konkrečias strategijas. Prieduose galima rasti papildomų nuorodų, išteklių (tekstų, klausimų ir pan.)

Šiame Vadove galite rasti:

- užduočių lapus ir/arba trumpus veiklos aprašymus, kuriais galima naudotis mokymų metu;
- pratimus/ mokymo(si) veiklas, kurioms gali prisireikti ankstesnės patirties taikant tripakopę konstruktyvizmo schemą (Numatymas/Žadinimas – Žinių kūrimas/Prasmės suvokimas – Visų žinių suvienijimas/ Refleksija);
- mokymo programų aprašus arba mokymosi veiklų seką, kuria galima tiesiog sekti arba adaptuoti;

Pagrindinė informacija apie kiekvieną metodą, techniką ar veiklą yra pateikta atskirame laukelyje, kaip „receptas“ lektoriams - ką kiekvienas suaugusiųjų mokytojas turėtų žinoti, į ką atkreipti dėmesį. Dešinėje puslapio pusėje pateikti „raktiniai žodžiai“, susiję su kiekvienos aprašytos strategijos:

- ugdomomis kompetencijomis ir įgūdžiais;
- motyvuojančiais veiksniais;
- tikslinė grupė ;
- mokymų organizavimu, rekomenduojamu besimokančiųjų grupės dydžiu;
- laiko limitais;
- būtinomis priemonėmis/medžiagomis;

Pagrindiniai raktiniai žodžiai, būdingi konkrečiai aprašomai strategijai, yra paryškinti atskira spalva. Kiekviena strategija ar technika yra grindžiama teorija ir paaiškinama, kodėl tai yra inovatyvu ir kelia motyvaciją mokytis.

Praktiniai pavyzdžiai parinkti iš mokymų savo ir partnerėje organizacijoje išbandytos medžiagos. Jie yra lydimi dalyvių ir mokymo organizatorių įvertinimo, išvadų bei praktinių patarimų.

3.4. Vadovo kūrimas

Šio Vadovo kūrimas prasidėjo nuo seminaro suaugusiųjų mokytojams, kuris buvo organizuotas vieno iš partnerių susitikimo metu, Palerme, Italijoje, 2010m. rugsėjo mėnesį. Šio seminaro metu mes pasidalijome efektyviais mokymo(si) metodais ir praktika, kurią identifikavome tyrimo metu. Mes taip pat apsibrėžėme *innovatyvių strategijų* sąvoką ir sukūrėme tolimesnį veiksmų planą. Kiekviena partnerė organizacija turėjo sukurti bent vieną inovatyvią strategiją/techniką ar mokymo(si) veiklą, motyvuojančią suaugusiuosius mokymuisi. Tada sekė jų išbandymas savo šalyse su tam tikra tiksline grupe. Jis ėjo lygia greta su nedidelės apimties veiksmo tyrimu, už kurį taip pat buvo atsakingos partnerių organizacijos. Vasario mėnesį mes suorganizavome konferenciją *Dalijamės inovatyviomis strategijomis ir refleksijomis*, kuri buvo organizuota Rygoje, Latvijoje, partnerių susitikimo metu (2011). Mes pasidalijome mūsų mini - tyrimo rezultatais ir savo įžvalgomis bei rekomendacijomis. Taip pat šios konferencijos metu mes pasirinkome išbandyti vieną ar net kelias savo partnerių organizacijų strategijas ir jas reflektuoti bei įvertinti jų poveikį kitame geografiniame, socialiniame kontekste.

Buvo tik dvi išimtys:

- Ispanų kolegų strategija, buvo susijusi su darbuotojų darbo saugos mokymais, kadangi nei viena iš partnerių organizacijų nedirbo šioje srityje, tai negalėjo jos išbandyti. Buvo nuspręsta, kad kolegos dar kartą išbandys tą pačią strategiją, atsižvelgdami į savo pačių refleksijas ir kitų kolegų mintis;
- Abi organizacijos iš Vokietijos išbandė virtualias, elektroninėje erdvėje kalbų mokymui pritaikomas strategijas. Kadangi su kalbų mokymų nedirbo nei viena kitų šalių organizacijų, tad buvo nuspręsta, kad abi tos pačios šalies organizacijos keisis savo patirtimi ir strategijas išbandys Moodle platformoje.

Trumpai tariant, mes ištyrėme, kas tikrai labai gerai ar tiesiog gerai veikia dirbant su suaugusiais, sukūrėme naujas strategijas, remiantis aukščiau išvardintais veiksniais ir mini-tyrimo rezultatais ir stengėmės, kad mūsų strategijos pasiteisintų dirbant konkrečioje aplinkoje su konkrečia auditorija. Mūsų mokymo(si) teorija paremta jau turimų žinių "žadinimu", naujos prasmės kūrimu ir jos apmąstymu.

4. Inovatyvios strategijos

4.1. Kas motyvuoja suaugusiuosius mokytis?

Išsamūs tyrimai patvirtino, kad vidinė ir autonomiško tipo išorinė motyvacija prisideda prie ilgalaikio įsitraukimo į mokymosi procesą, įskaitant ir suaugusiųjų švietimą. Mokymasis trunka visą gyvenimą, kurio metu mums tenka taikytis ir prisitaikyti prie aplinkos, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais žmonėmis. Mokymasis yra vienas iš natūraliausių procesų: noras tyrinėti, nagrinėti ir taikyti yra įgimtas. Viena iš pagrindinių teorijų apie motyvaciją mokytis yra vadinama Apsisprendimo teorija (*the self-determination theory*; Deci and Ryan, 1985) – taip pat teigia, kad smalsumas, polinkis tyrinėti ir pažinti aplinką, mokytis, lavinti žinias ir įgūdžius yra žmogiškos prigimties bruožai. Tačiau tam tikrose mokymosi aplinkose lemiančiais faktoriais gali būti išorinės priežastys, nemotyvuojančios, neskatinančiosios gilaus ir nuoseklaus mokymosi. Patirtis ir akivaizdūs faktai rodo, kad prie motyvacijos mokytis didžia dalimi prisideda asmens *autonomija, kompetencija ir sąryšingumas* (sąsajos), turint galvoje ir savo pačių mokymosi kontroliavimą, akademinio mokymosi vertės suvratimą, kūrybiškumą ir gerą savijautą.

Šiame leidinyje mes vadovaujamės keliais motyvuojančiais faktoriais, besiremiančiais aukščiau minėta teorija:

- Autonomiškumas;
- Pasidalinta ir prisiimta organizacijos nuosavybės teisė (autonomiškumas ir sąryšingumas);
- Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi (susisiejimasis);
- Tiesioginis mokymo(si) pritaikymas (kompetencija);
- Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas (kompetencija, sąryšingumas);
- Palanki emocinė aplinka (susisiejimasis).

4.2. Ką vadiname “inovatyviomis strategijomis”?

Jei tai, ką nuolat darome tam tikru būdu ar būdais ilgesnį laiko tarpą mūsų netenkina, ir rezultatai yra ne tokie, kokių tikimės, arba toliau netobulėjame, laikas kažką daryti *kitaip*. Mūsų atveju, tai būtų išbandyti metodai ir strategijos, kurie, nepaisant jų intensyvaus ir ilgalaikio taikymo, niekaip neskatina suaugusiųjų mokytis ir mes esame nepatenkinti rezultatais (pvz.: nepakankamas besimokančiųjų skaičius, nepatenkinama dalyvavimo mokymuose kokybė ar pan.)

Savo projektu mes ėmėmės pagelbėti suaugusiųjų mokytojams, keisdami požiūrį į patį mokymo(si) procesą. Mūsų supratimu, inovatyvių strategijų taikymas – tai pagalba *besimokantiesiems atrasti naują skonį, sumaišius įvairius žinomus, mažiau žinomus ar dar nežinomus ingredientus. Jais gali būti bet kas: aplinka, turinys mokymo formos, tikslinės grupės ir pan.* Mes tikimės, kad nauji deriniai bus postūmiu kaitai: mąstymui apie pačių požiūrį į mokymąsi, pačių dalyvavimą jame. Inovatyvios strategijos skirtos asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui, jos yra perkeliamos ir pritaikomos kituose kontekstuose. Mūsų sukurtos ir išbandytos inovatyvios strategijos turi šiuos aspektus:

- Veiklos, metodai išbandomi su naujomis grupėmis, kurios anksčiau panašių mokymų nepatyrė;
- Veiklos, metodai turi naujų elementų, sudedamųjų dalių (pvz.: nauja medžiaga, naujas mokymo būdas, naujas skirstymas į grupes, skirtinga veiklų seka, skirtingas požiūris, nauja tema ar pan.)

Daugelis šiame leidinyje aprašytų strategijų turi abiejų tipų aspektus:

Inovatyvi strategija	Inovatyvus aspektas
Biografinis darbas	Savęs pažinimas ir saviraiškos ugdymas dirbant su nepalankiomis sąlygomis gyvenančiomis grupėmis
Online kavinė kalbų mokymuisi	Naujos informacinės erdvės formos panaudojimas komunikacijai mokant kalbų
Bendruomenės žemėlapis	Įprastos veiklos panaudojimas nauju tikslu (įvertinimo)
"Įžengimas" į paveikslėlį	Naujas požiūris į mokymosi medžiagas
Skaitymas su numatymu	Nauja tikslinė grupė – tėvai, išbandantys strategiją su savo vaikais
Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms	Naujas instrumentas metakognityviniam mokymuisi
Pajamos ir išlaidos	Naujas instrumentas metakognityviniam mokymuisi
Filmas kaip motyvuojanti priemonė	Naujas požiūris į filmo panaudojimą mokymuisi (žiūrėjimas su pertraukomis siekiant supratimo ir numatymo)
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi, mokant darbo saugos ir sveikatos	Nauja tikslinė grupė naujoje mokymosi aplinkoje, taikant mokymosi bendradarbiaujant strategijas

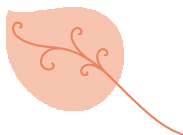
II. Partnerių sukurtos inovatyvios strategijos

5. Sukurtos strategijos

5.1. Apžvalga

	Kompetencijos ir įgūdžiai											Motyvuojantys veiksniai						Tikslinės grupės					Grupės dydis					
Strategijos	Bendravimas gimtąja kalba	Bendravimas užsienio kalba	Mokymasis mokytis	Socialinės ir pilietinės kompetencijos	Kultūrinis pažinimas ir raiška	Kritinis mąstymas	Kūrybiškumas	Iniciatyva	Problemų sprendimas	Rizikos vertinimas	Sprendimų priėmimas	Jausmų valdymas	Savęs nukreipimas	Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi	Pasidalinta nuosavybė organizacijoje	Palanki emocinė aplinka	Praktinis mokymosi pritaikymas	Mokymosi pasiekimų pripažinimas	Vyresnieji mokiniai, jaunimas	Švietėjai, mokytojai	Apskritai- suaugusieji	Tam tikra profesinė grupė	Įvairu	Iki 5 dalyvių	5-10 dalyvių	10-20 l dalyvių	Maišytos grupės	
Biografinis darbas: Asociacijų paveikslėliai				■	■		■		■				■	■		■		■				■				■	■	
Online kavinė kalbų mokymui		■	■				■	■					■	■			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Bendruomenės žemėlapis				■		■	■						■	■			■			■	■						■	
„Įžengimas“ į paveikslėlį			■	■	■	■	■		■		■	■		■		■	■			■	■	■		■			■	
Skaitymas su numatymu	■		■	■		■	■	■	■		■	■	■	■		■	■			■	■	■		■				■
Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms	■	■	■										■	■									■					■
Pajamos ir išlaidos										■	■	■		■	■							■					■	
Filmas kaip motyvuojanti priemonė	■	■	■			■						■		■						■	■	■				■	■	
Aktyvus įsitraukimas mokantis darbų saugos ir sveikatos									■	■				■			■						■				■	

5.2. Biografinis darbas: Asociacijų paveikslėliai/kortelės (Austrija)

Įvadas - Apžvalga

Biografinis darbas – tai labai asmenišką požiūrį. Tai gali- mybė geriau pažinti save, surasti sąsajas su praeitimi, da- bartimi ir ateitimi, tarp savo socialinės aplinkos ir asmeni- nio gyvenimo, asmeninių siekių ir tikslų. Dirbant taikant tokį metodą, įmanoma permąstyti ir perstruktūruoti savo gyvenimo koncepciją.

Tam reikia laiko. Kiekvieno asmens tobulėjimui reikia tin- kamos paramos iš šono, prityrusių mokytojų - mentorių. Žmonių gyvenimas gali keistis, būtų geriau suprastas, nors tuo metu ir atrodytų kitaip. Šis metodas padeda geriau suprasti psichinę, emocinę savijautą ir aiškiau, vaizdžiau pamatyti esamą padėtį. Viso gyvenimo perspektyvoje kie- kvienas gali geriau pažinti save, "pabusti", daryti tinkamus sprendimus, keistis, suprasti giliau paslėptus motyvus ir problemas. Biografinis darbas padeda geriau pažinti savo grėsmes, baimes ir jas deramai įvertinti.

Metodo įgyvendinimo etapai

Biografiniame darbe naudojama daug įvairių priemonių (žr. Priedą nr. 8). Šioje dalyje apžvelgiami konkrečios vei- klos, vadinamos *Asociacijų paveikslėliai/kortelės*, etapai. Apskritai šios priemonės gali būti naudojamos konsulta- vimo, terapijos, mokymų ir koučingo tikslais. Paveikslėliai padeda besimokantiems ieškoti sąsajų su savo vidumi - prisiminimai, patirtimis, ištekliais, idealais ar jausmais – iš- plėsti savivoką asociacijų pagalba. Taip, kaip patys dalyviai supranta ir interpretuoja paveikslėlius turi būti besąlygiš- kai priimama.

Toliau aprašysime, kaip naudotis paveikslėliais, siekiant pasinaudoti besimokančiųjų vidiniais ištekliais ir juos ak- tyvuoti.

Šios veiklos tikslas - leisti dalyviams pažinti savo pačių ga- limybes, išteklius, padedant prisiminti praeitį, sudėtingas situacijas ir tai, kas jiems pagelbėjo jose. Dirbdami dalyviai gali atrasti net tokių vidinių išteklių, apie kuriuos anksčiau nežinojo ar apie juos nesusimąstė.

Šiai veiklai, kurioje dalyvauja apie 12 asmenų, reikia va- dinamų OH- paveikslėlių kortelių. Jos turi būti laisvai iš- dėliotos erdvėje, kad visi galėtų jas gerai matyti. Dalyviai paskirstomi į mažesnes grupes – po 3 ar 4.

Paprašykite dalyvių užsimerkti, jei jie taip jaučiasi patogiai, ir paprašykite prisiminti kokią nors sudėtingą situaciją pra- eityje. Skirkite laiko prisiminimams ir pasirengimui pasida- linti jais mažose grupelėse.

Pasakykite, kad jiems reikės pasirinkti nuo 2 iki 4 paveiks-

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motivuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymo pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji moksleiviai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai suaugusieji
Tam tikra profesinė grupė
Įvairu

Grupės dydis

Individualiai besimokantieji
Poros
5 dalyviai
5-10 dalyvių
10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Maišytos grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų
1/2 dienos
1 diena
Iki 2 dienų
Lankstu (iki savaitės)

Būtinai ištekliai, medžiagos

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmai
Multimedia

lėlių kortelių, geriausiai atspindinčių sudėtingą asmeninę situaciją ir nuo 2 iki 4 paveikslėlių kortelių, atspindinčių, kas padėjo jiems šioje situacijoje. Pasirinkus, paprašykite vėl sugrįžti į grupes.

Paprašykite dalyvių išsidėlioti korteles priešais save taip, kad jos atspindėtų visą istoriją. Skirkite tam darbui apie 5 minutes ir paprašykite, kad kiekvienas mažoje grupelėje pasidalintų savo istorijomis.

Po to visos mažos grupelės sueina į vieną didelę grupę (gali susėsti ratu). Suteikite visiems galimybę reflektuoti, kaip jie jautėsi pasakodami savo istorijas ir klausydamiesi kitų istorijų. Aptarkite ir įvertinkite veiklą kartu su visais, lai dalyviai pasako, ko jie išmoko, ką sužinojo, bet nenaudokite prievartos – lai pasisako norintieji.

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymasis mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta nuosavybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymo pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji moksleiviai, jaunimas

Švietėjai/mokytojai

Apskritai suaugusieji

Tam tikra profesinė grupė

Įvairu

Grupės dydis

Individualiai besimokantieji

Poros

5 dalyviai

5-10 dalyvių

10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Maišytos grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų

1/2 dienos

1 diena

Iki 2 dienų

Lankstu (iki savaitės)

Būtinai ištekiai, medžiagos

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmai

Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

Informacija apie metodo išbandymą savo ir projekto partnerėje organizacijoje

Ši strategija atsirado vieno mūsų projekto, vykdyto 2010 metais, metu. Tuo metu mes dirbome su jaunais imigrantais bedarbiais. Šios grupės atstovai du ar net tris kartus dažniau atsiduria bedarbystės situacijoje, nei vietiniai gyventojai. Dažnai taip atsitinka dėl kvalifikacijos ar darbo patirties trūkumo.

Projekto metu siekėme ugdyti socialines ir tarpkultūrines kompetencijas, darbui reikalingus įgūdžius, mokėme apie lyčių problemas, kultūros darbą, taikėme mentorystės praktiką, padėdavome susirasti darbą, ir žinoma - taikėme biografinio darbo metodą.

Beveik visi jaunuoliai neturėjo išsilavinimo - buvo anksti "iškritę" iš mokymosi proceso. Nors buvo ir dalyvavusių trumpuose darbo paieškos ar su darbo įgūdžiais susijusiuose mokymuose, o kai kurie net buvo įsitraukę į stažuotes darbo vietose - daugelis juos metė. Todėl šiuo projektu mes siekėme jaunuolius motyvuoti, padėti jiems pažinti save ir tinkamai pasirinkti, ugdyti esamas ir naujas kompetencijas.

4 savaitinių mokymus, kuriuos sudarė įvairios veiklos, mes turėjome pradėti nuo biografinio darbo metodo, nepaisant netinkamų jam taikyti sąlygų: grupė dar nebuvo pilnai sudaryta, už darbo organizavimą atsakinga komanda dar nebuvo suformuota (remiantis tam tikrais kriterijais). Tikėdamiesi, kad šis metodas padės apskritai motyvacijai didinti, mes pradėjome šešių dienų programą, kurią tuoj pat nuosekliai aptarsime. Turime pabrėžti, kad kiekviena diena prasidėdavo nuo „apšildančių pratimų“ ir praėjusios darbo dienos aptarimo.

1 diena: Biografinis darbas - įvadas

- Metaforinis gyvenimas - Kelionė (kokia kelionės dalis? Kuo ji panaši į gyvenimą?); "Proto šturmas"
- "Filosofavimas" apie tam tikrus gyvenimo aspektus (tikslai, supažindinimas, "lagaminas", kompanijos dalyviai/ partneriai, atsakomybės, t.t.); grupės diskusija
- Trumpas apsitartimas dėl vartojamos kalbos, dvikalbystės ir pan;
- Papildomos veiklos: susipažinimas pasakojant gyvenimo istorijas (plačiąja prasme); dalyviai sustoja ratu, o lektorius užduoda klausimus apie jų gyvenimą; nepatariame dalintis ypač asmeniškais ir jautriais dalykais.

2 diena: Kilmė

- Šeimos kilmė; šeimos medis; individualus darbas ir jo pristatymas;
- "Zondavimo" klausimai, užduodami lektoriaus ar dalyvių pranešėjui: Kas gyvena šalia/netoliese? Su kuo bendraujate ir su kuo ne? Kas pirmiau atvyko į Austriją?
- Vyrų ir moterų profesijos šeimoje; dalyviai rašo apie šeimos narių profesijas, darbus ant kortelių, o paskui jas grupuoja.
- Grupės diskusijos apie šeimos narių profesijas ir darbus, remiantis išdėliotomis kortelėmis

3 diena: Kalba

Kalbos vartojamos Austrijoje; pačių dalyvių kalbos mokėjimo įvertinimas ir įsivertinimas: savo pačių ir jų aplinkos

- Lektorius pasakoja apie kalbos kompetenciją ir jos skirtingus elementus (kalbėjimą, supratimą, rašymą ir skaitymą; kasdienė kalba versus "sudėtinga" kalba; istorija, vardų, pavadinimų reikšmės.
- Įvadas į temą "Ištekčiai"; "Keliautojo lagaminas" - ką dalyviai gavo iš savo šeimos (pvz.: kokius išteklius ir/arba vertybes); darbas mažose grupėse pasirenkant naudoti simbolius; pristatymas, diskusijos apie panašumus ir skirtumus.

4 diena: Ištekčiai

- Pasakojimai apie mokymosi išteklius ("Viskas gyvenime yra kažkam naudinga"); pasakojimų skaitymas ("Fatima", iš "Palast der Geschichten", autorius - Reinhold Dietrich); pasakojimo supratimas, grupės diskusija, individualių rezultatų, naudojant biografinio darbo metodą, monitoringo sistemos kūrimas (refleksija porose);
- Įsivaizduojama kelionė "Kelionė per gyvenimą"; dalyviai apžvelgia savo kelionę per gyvenimą "iš viršaus", iš įvairių situacijų, kampų, skirtingose gyvenimo kelio atkarpose;
- Pasitikėjimas savimi, ištekčiai, individualus darbas, kurio metu dalyviai pasirenka aptarti pozityvią patirtį ir kaip jie patys prisidėjo prie jos, atsako į tokius klausimus, kaip "Kuriuos savo gebėjimus aš galiu paliudyti veiksmais?"; tada visi dirba drauge analizuodami vieną ar kitą pavyzdį.

5 diena: Ištekčiai

- Nuo individualaus prie bendro/ kolektyvinio: "Iššūkius keliančios gyvenimo situacijos"; kortelių pasirinkimas (kortelių pavyzdžiai: Pasiekta pilnametystė / Netikrumas, negarantuota ateitis / Nusivylimo patyrimas / Niekas nesibaigia taip, kaip tikiesi, pan.)
- Strategijų, išgyvenant ir įveikiant sunkias gyvenimo situacijas, pristatymas; dalyviai dirba mažose grupėse ties kiekviena pasirinkta situacija; pasirenka kortelę, papasakoja, kaip ji atspindi temą, parašo apie savo patyrimus/pateikia pavyzdžių/patarimų kitiems, susidūrusiems su panašiomis problemomis: "Kaip būtų galima išspręsti tokią situaciją?"
- Stiprybės šaltiniai sudėtingose situacijose; dalyviai pasirenka korteles, atitinkančias jų galimus atsakymus ir išsidėlioja ant grindų (gamta, šeima, draugai, religija, pomėgiai, kt.). Kiekvienas pasiima po vieną kortelę ir pristato savo "stiprybės šaltinį". Grupės nariai užduoda vieni kitiems klausimus.
- Filmo "Jasmin" peržiūra (Jasmin yra Pakistaniečių imigrantų dukra, išgyvenanti dviejų skirtingų asmenybių gyvenimą). Paaškinama, kodėl pasirinktas būtent šis filmas, pastebėjimai, diskusijos

6 diena: Identiškumas

- Kiekvieno asmeninė atsakomybė už kurso sėkmę; dalyviai užpildo "Atsakomybės pyrago" lapą; drauge aptaria skirtingus požiūrius ir perspektyvas;
- Socialiniai įgūdžiai įsidarbinimui; "minčių žemėlapis" veikla;
- Identiškumas - mano vidinis pasaulis (nuo išorės prie vidaus: aplinka, elgsena, asmeniniai įgūdžiai, tikėjimas, vertybės, stiprybės šaltiniai); individualus (asmenišką) kiekvieno dalyvio apibūdinimas;
- Fiktyvaus paauglio portreto (identiškumo) kūrimas; dalyviai kūrybingai pristato šių dienų paauglio prototipą: pvz.: naudojantis repo muzika.

Kai kurios šio metodo veiklos buvo išbandytos Rumunijoje su šešiais jaunais žmonėmis. (romų kilmės aukštesniųjų klasių mokiniais) jų mėnesinių susitikimų su mentoriais metu. Visos veiklos truko ne daugiau kaip tris valandas. Štai kaip tai atrodė:

Po trumpo veiklos pristatymo, dalyviams buvo skirta užduotis: *Sukurti pasirinktinai: pasakojimą, poemą, eilėraštį, melodiją, komiksų seriją ar filmo scenarijų, kuris apibūdintų asmeninio gyvenimo kelionę.* Buvo pateikti nukreipiantys klausimai, kuriuos mokiniai aiškinosi kartu su mokytoju, tam, kad geriau suprastų užduotį. Rengdamiesi darbui, mokiniai dirbo individualiai: jie turėjo pagalvoti, užsirašyti, parengti juodrašį. Juodraštis vėliau buvo aptariamas porose ir gaunamas abipusis atgalinis ryšys, kuris padėjo sukurti galutinį darbo variantą. Vieni kitų klausinėdami, atsakydami į klausimus, mokiniai padėjo vieni kitiems apsispręsti ką ir kaip nori parašyti, sukurti. Vėliau buvo parengtas antras juodraščio variantas. Pabaigus kūrybinius darbus, mokytojas paprašė jais pasidalyti su kitais. Kiekvienas pristatė savo kūrinius ir gavo atgalinį ryšį iš kitų draugų ir mokytojo. Veikla pasibaigė bendra refleksija atsakant į tokius klausimus: "Ką aš sužinojau apie savo ligšiolinį gyvenimą / Ką sužinojau apie savo paties mąstymą, savo gyvenimo sampratą?"

Vertinimas

Išbandymo metu, metodo įvertinimas buvo atliekamas naudojant individualų įvertinimą ir įvertinimą porose kiekvienos dienos ir visų mokymų pabaigoje, atsakant į klausimą: *Ko aš išmokau ir kaip galiu pasinaudoti tuo, ko išmokau?* Lektoriai taip pat vertindavo kiekvienos darbo dienos grupės veiklos dinamiką, asmeninę pažangą, aptardavo kilusius klausimus ir būtinus pakeitimus. Jų ir dalyvių vertinimai bei pastebėjimai atskleidė kai kuriuos svarbius aspektus. Susidariusi specifinė situacija, kai grupė nuolat formavosi papildydama vis naujais nariais, trukdė vieni kitus geriau pažinti, todėl ne visada buvo įmanoma aptarti sudėtingas šeimos situacijas, buvo pastebimas tam tikras indiferentiškumas. Buvo sunku laikytis „iš apačios į viršų“ principo, kuris remiasi aktyviu besimokančiųjų dalyvavimu. Nepaisant kai kurių grupės narių pastangų, kai kuriems nepavyko ilgiau išlaikyti dėmesio, susitelkti ties tema, įsigilinti į pokalbį, įsitraukti į diskusijas. Apskritai, tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas buvo apsunkintas, nes ne visi vienodai prie jo prisidėjo. Dar daugiau- grupės buvo suskirstytos į „susidomėjusias“ ir „indiferentiškas“, todėl lektoriams, mokymų vedėjams buvo sunku valdyti situaciją. Taigi, metodo taikymas kiekvieną kartą turi būti adaptuotas atsižvelgiant į kiekvieną konkrečią situaciją.

Taip pat kilo ir kalbos barjero problema (kai kurie nei suprato, nei kalbėjo pakankamai gerai vokiškai, kad suprastų turinį), buvo būtinas vertimas, kurį atliko kiti grupės nariai, neturintys kalbinių problemų, o tai taip pat skaldė grupę..

Grupių formavimas praktiškai rėmėsi tik etniniu principu, kurį atliko patys dalyviai pasirinkdami grupes. Kai tik lektoriai sumaišydavo grupes, rezultatai iškart pagerėdavo. Identiškumo problemų iškėlimas iškart patraukdavo dalyvių dėmesį. Todėl organizavome papildomas veiklas šia tema. Grupės refleksija po savaitės darbo buvo labai įdomi. Dalyviai apgailestavo dėl savo indiferentiško elgesio, taikant biografinio darbo metodą.

Rumunų kolegų darbas taip pat buvo reflektuotas dalyvių, atsakant į klausimą „Ką aš sužinojau apie savo ligšiolinį gyvenimą / Ką sužinojau apie savo paties mąstymą, savo gyvenimo sampratą?“ ir individualiai apmąstant savo veiklą užpildant vertinimo formą. Tokie pastebėjimai: kai kurie dalyviai pasirinko „saugias“ temas (pvz. iš mokyklos gyvenimo), kurios rodė, kad kai kurie jautėsi ne visai saugiai, ar jautė tam tikrą „įpareigojančią“ mokyklos aplinką. Taigi, ši veikla tikriausiai būtų efektyvesnė, jei vyktų už mokyklos ribų ir prie problemos būtų einama ne pirmojo susitikimo metu; alternatyvios išraiškos priemonės (ne tekstas), galbūt būtų labiau padrąsinančios. Mokytojo lūkesčiai, kad jaunimas iškart ners į galias asmenines refleksijas, dalinsis asmeniniais išgyvenimais, buvo nereali.

Atsakydami į užduotą klausimą, dalyviai nesugebėjo suvokti pačios refleksijos esmės, tik šiek tiek daugiau sužinojo apie save. Matyt, ši grupė mokinių nebuvo pratusi prie tokios veiklos, o vienas susitikimas negalėjo suteikti progų gilesniems apmąstymams. Labai svarbus grupės dydis; ši veikla labiausiai tinka mažoms grupėms – daugiausiai 8 dalyviams. Mokymų dalyviai patys pastebėjo, kad reikėtų veiklą tęsti- tada jie galėtų laisviau ir saugiau jaustis, geriau pažinti vieni kitus.

Lektorių įspūdžiai buvo labai panašūs į dalyvių; trūko atvirumo; panašu, kad jie taip pat nesijautė visiškai saugūs.

Išvados

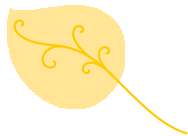

Mokymų metu buvo pastebėta, kad motyvacija, jei būtų matuojama mažėjančiu mokymuose dalyvių skaičiumi, būtų netikras situacijos atspindys. Nelankantys visų užsiėmimų nepaveikė visos grupės darbo. Tačiau žymesnė motyvacija buvo juntama tik iš keleto dalyvių. Mūsų hipotezė, kad *dalyvavimas grupės darbe, kur nagrinėjamos asmeninio gyvenimo temos jau savaime yra sėkmės prielaida tiek mokymosi, tiek elgsenos pokyčių prasme*, negalėjo būti patikrinta. Tai veda link išvados, kad biografinio darbo metodas reikalauja ilgesnio darbo laiko, ypač su imigrantų jaunuoliais.

Tačiau mokymų dalyviai bet koku atveju įžvelgė šio metodo prasmę, tačiau pats metodas turi būti adaptuotas:

- Reikia ilgo ir nuoseklaus darbo mažose grupėse. Mūsų atveju metodo taikymas buvo pradėtas per anksti ir truko per trumpai;
- Abejais atvejais, mokymų vedėjai nebuvo dirbę anksčiau su minėtomis grupėmis, o šis metodas reikalauja išankstinio susipažinimo su grupe ir darbo patirties su tam tikromis specifinėmis grupėmis;
- Metodas reikalauja daug laiko; kasdienių individualių pokalbių prieš mokymus, mokymų metu ir po mokymų;
- Pati grupės ir temos specifika (jaunuoliai imigrantai; migracija) patvirtino, kad ši problema nėra gerai pažįstama ir nagrinėta visuomenėje. Todėl labai sunku nagrinėti šeimos temas grupėse. Taip pat būtina atkreipti dėmesį į kalbą – ji gali būti kliūtimi gerai suprantant mokymų turinį, kliudyti refleksijoms ir diskusijoms.

5.3. "Online kavinė" mokant kalbų (Vokietija)

Įvadas - Apžvalga

Iberik'os organizacija ir Tiuringijos Volkshochschuleverand e.V. sukūrė inovatyvią strategiją, motyvuojančią suaugusiuosius skirti daugiau laiko praktiniam kalbų mokymuisi po kontaktinių seminarų. Online kavinė yra virtualioje erdvėje sukurtas bendravimo forumas. Strategija buvo išbandyta abiejose organizacijose.

Online kavinė yra platesnės strategijos "Sumaišytas mokymasis" (Blended Learning) dalis. Anot mokslininkų Sauter, Sauter ir Bender (2003), "Sumaišytas mokymasis" yra tiesioginio kontaktinio mokymo ir nuotolinio, elektroninėje virtualioje erdvėje, vykstančio mokymosi. Mokytojams, lektoriams būtina duoti aiškius nurodymus besimokantiems, kaip naudotis virtualia aplinka ir kaip joje dirbti. Ji turi būti lengvai prieinama kiekvienam: iš bet kurios vietos, bet kuriuo laiku. Mokytojai gali pateikti daugiau informacijos, patalpinti daugiau papildomos medžiagos, organizuoti atliktų užduočių patikrinimą, organizuoti pokalbius virtualioje erdvėje ir t.t. Iki 2010 metų gruodžio mėnesio nei viena organizacija šios strategijos nenaudojo. Susipažinimas su šia strategija buvo ilgas procesas. Iš pradžių reikėjo sukurti keletą bandomųjų užduočių bei pratimų ir juos išbandyti. Bandomų metu buvo naudojama virtualia "moodle" platforma. Šiame Vadove pristatome tik vieną "Sumaišyto mokymosi" strategijos dalį - online kavinę.

Strategijos įgyvendinimo etapai

Strategijos išbandymų metu buvo identifikuoti šie sėkmingi strategijos įgyvendinimo etapai:

1. *Pirmiausia*, būtina įsitikinti, ar mokytojai ir besimokantieji turi pakankamų darbo su kompiuteriu įgūdžių, ar žino, kaip naudotis virtualia elektronine erdve. Arba turėti bent vieną-du patyrusius darbuotojus, kurie galėtų pakonsultuoti ir atlikti tam tikrus techninius darbus;
2. *Antra*, įsitikinkit, ar mokytojai, ir besimokantieji turi kompiuterius arba savo darbovietėse, arba namuose;
3. *Trečia*, pasirinkit bet kokią elektroninę erdvę, kurioje galite sukurti virtualią bendravimo platformą, jeigu tokios neturite savo pačių institucijoje. Platformos pasirinkimas didžia dalimi priklauso nuo turimų finansinių išteklių. Galima įsigyti, nusipirkti jau veikiančią, parengtą sistemą arba naudotis atvira virtualia erdve, pvz. "moodle", kuriant mokymosi platformą. Jau esamų sistemų privalumas - jų "draugiškumas" vartotojų atžvilgiu, o atviros erdvės

Kompetencijos ir įgūdžiai
Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymais mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas
Motyvuojantys veiksniai
Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymo pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas
Tikslinės grupės
Vyresnieji mokiniai ir jaunimas students and youth
Švietėjai /mokytojai
Apskritai suaugusieji
Tam tikra profesinė grupė
Įvairu
Grupės dydis
Individualiai besimokantieji
Besimokančiųjų poros
5 dalyviai
5-10 dalyvių
10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Maišytos grupės
Laiko limitai
Iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
Iki 2 dienų
Lankstu
Būtinai ištekliai, medžiagos
Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia
Virtuali mokymosi erdvė

platformos leidžia patalpinti daugiau individualiai sukurto turinio. Atminkit, kad mokytojams prireiks papildomo laiko individualių užduočių sukūrimui ir patalpimui virtualioje erdvėje;

4. *Ketvirta*, ištikrinkite poreikius (gramatikos, žodyno, kalbos sklandumo, tikslumo ir pan.) ir tikslinės grupės interesus (temas). Nuo to priklausys temų *on - line kavinė* pasirinkimas. Temos gali būti įvairios: politinės, gamtosaugos, laisvalaikio pomėgių ir kt. Tema gali būti pristatyta naudojantis įvairiomis informacinėmis-technologinėmis priemonėmis: pvz.; tai gali būti daina arba filmas, įžymaus asmens kalba ar laikraščio straipsnis, kurie. Inicijuotų tolimesnės diskusijas pasirinkta tema;
5. *Penkta*, pasirūpinkite, kad viskas techniškai būtų tvarkinga ir veikti (būtų lengva rasti ir prisijungti prie sistemos);
6. *Šešta*, pristatykite *on - line kavinę* ir papildomas medžiagas besimokantiems. Svarbu paaiškinti:
 - a. Tokio mokymosi privalumus;
 - b. Kaip naudotis sistema;
 - c. Priminti, kad jie nepamirštų nuolat lankytis virtualioje erdvėje ir atlikti skirtas užduotis;
7. *Septinta*, pradėkite naudotis *on - line kavinė* tarp sesijinių mokymų metu. Ne tik mokytojai, bet ir besimokantieji gali talpinti įvairias medžiagas, dokumentus, nuotraukas, straipsnius ar nuorodas. Tokiu būdu šios strategijos naudojimas taps tikrai interaktyviu;
8. *Aštunta*, neužmirškite taisyti klaidų. Tai galima daryti tiesioginio forumo metu arba kontaktinių susitikimų metu. Jūs neturite varžyti savęs taisydami klaidas, bet tuo pačiu neužmiškite patys aktyviai dalyvauti diskusijose. Turite kaskart „įnešti šviežumo“ į virtualaus bendravimo turinį ir formas. Būdami aktyvūs, draugiški ir paslaugūs, jūs nejausite diskomforto taisydami klaidas;
9. *Devinta*, įvertinkite platformos darbo veiksmingumą po kelių sesijų ir gaukite atgalinį ryšį iš besimokančiųjų:
 - Ar visi ir kiek besimokančiųjų naudojami platforma?
 - Jei ne, tai kokios priežastys?
 - Ar yra techninių nesklaidumų ir sunkumų?
10. *Dešimta*, atnaujinkite temas, kai tik pajusite, kad to reikia: pvz.: keičiasi besimokančiųjų poreikiai, atsižvelgiant į temą ar pan. Naudokite kuo įvairesnes priemones: video, paveikslėlius, nuotraukas, gyvenimiškus pavyzdžius;
11. *Vieniolikta*, neužmirškite tikrinti besimokančiųjų pažangą ir/ar kliūtis su kuriomis jie susiduria. Galbūt per sunkus turinys, gal reikia daugiau pagalbos mokant gramatikos, gal reikia daugiau užduočių klausimui ir suvokimui. Įvertinę tai, gebėsite geriau planuoti tolesnį mokymą (si);

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymais mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta nuosavybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymo pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai ir jaunimas students and youth

Švietėjai /mokytojai

Apskritai suaugusieji

Tam tikra profesinė grupė

Įvairu

Grupės dydis

Individualiai besimokantieji

Besimokančiųjų poros

5 dalyviai

5-10 dalyvių

10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Maišytos grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų

1/2 dienos

1 diena

Iki 2 dienų

Lankstu

Būtinai ištekčiai, medžiagos

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmas

Multimedia

Virtuali mokymosi erdvė

12. *Dvylikta*, būtinas galutinis įvertinimas. Pasikalbėkite su dalyviais apie *on - line* kavinės naudojimą: ar tai buvo naudinga? Ką reikėtų tobulinti? Kokios šio mokymo(si) būdo stipriosios ir silpnosios pusės?

Praktiniai pavyzdžiai

On - line kavinė gali būti naudojama įvairiose aplinkose dirbant su įvairiomis grupėmis. Strategijos testavimo metu abi organizacijos- Iberika ir Tiuringijos Volkshochschulverband e.V. pritaikė ją kalbų mokymui.

Prieš pradėdami šios strategijos įgyvendinimą, mes žinojome, su kokiomis problemomis susidursime: visų pirma, su užsienio, kaip svetimos kalbos mokymu, antra, su besimokančiųjų motyvacijos stoka, trečia, su užduočių atlikimu namuose. Tai mes supratome įprastinių kalbos mokymų metu. Daugelis besimokančiųjų – dirbantys žmonės ir neturi pakankamai laiko ar energijos savarankiškam mokymuisi. Ypač tie, kurie nemato greito kalbos praktinio pritaikymo, pvz.: nesiruošia keliauti į tą šalį, kurios kalbos mokosi.

Kita problema – kaip pasiekti su tais, kurie nelanko kursų ar neatlieka užduočių. Nevisalaiką kalbos mokymasis yra vien tik pramoga ir linksmybės, nes reikia mokytis gramatikos, žodžių ir kasdien praktikuotis. Atsitinka ir taip, kad besimokantieji iš pradžių praleidinėja užsiėmimus, o paskui apskritai meta mokymąsi. Turėdami tai galvoje, mes sugalvojome pasiūlyti besimokantiems *on - line* kavinę.

Štai vienas pavyzdys, kaip galima naudotis *on - line* kavine. Po to, kai buvo išspręstos visos techninės problemos ir besimokantieji susipažino su šiuo mokymo būdu, mokytojas diskusiją pradėjo tokia tema: *“Nuo šiol būsime laisvi”*. Pradžioje instaliavome nuorodą į Garth Brooks dainą *“We shall be free”*. Pirmiausiai, besimokantieji paklausė dainos. Po to, užpildė užduoties lapą, kuriame turėjo pažymėti dainoje skambėjusius ir išgirstus žodžius. Vėliau mokytojas paprašė atlikti tokią užduotį *on - line* kavinėje: *Papasakokite savo kolegoms, ką jums reiškia būti laisviems, remdamiesi išklaustytos dainos tekstu. Iškreiškite savo asmeninę nuomonę ir atsakykite į kitų pareikštas nuomones.* Pavyzdžiui: *Kai politikai iš tikrųjų nuoširdžiai rūpinasi piliečių problemomis, jie gali jaustis laisvais.*

Besimokantieji išsakė savo mintis ir reagavo į kitų nuomones. Mokytojas pataisė klaidas *on-line* forumo metu.

Besimokantysis rašo: *Kai nebus pasaulyje ginklų, mes jausimės laisvi.*

Mokytojas atsako: *Ar tikrai taip galvojate? O kaip dėl minties laisvės?*

9 – 11 prieduose jūs galėsite rasti išbandytų veiklų apžvalgą ir daugiau pavyzdžių.

Vertinimas

Vertinimas buvo atliktas naudojantis klausimynu ir pokalbiais su besimokančiais. Taip pat ir mokytojai pateikė savo refleksijas apie mokinių pažangą ir jų įsitraukimą į mokymosi procesą. Toliau pateiktos išvados yra padarytos remiantis abiejų organizacijų atliktais vertinimais.

On- line kavinė turi daug privalumų. Pavyzdžiui, mokiniai gali mokytis gramatikos, naujų žodžių, tobulinti rašymo įgūdžius, nepaisant laiko ir erdvės limitų. Taip pat suteikiama galimybė mokytis ne tik iš savo, bet ir kitų kolegų klaidų, kurios matomos mokytojui taisant klaidas virtualioje erdvėje. Mokytojai turi daug galimybių sužinoti apie besimokančiųjų interesus, pomėgius ir poreikius. Jei mokiniai ir praleido užsiėmimus, jis gali kitus “pasivyti” dalyvaudamas diskusijose ir atlikdamas užduotis.

Trumpai tariant, mokiniai gali tobulinti rašymo įgūdžius, mokytis išreikšti savo nuomonę, būti kūrybingais. Jie gali bendrauti tarpusavyje, kalbėtis, megzti naujus ryšius ir pan. Abi pusės – mokytojai

ir mokiniai gali neatidėliotinai duoti "atgalinį ryšį" vieni kitiems, temos gali būti aptartos be jokių laiko ar erdvės apribojimų.

Visa tai padidino besimokančiųjų motyvaciją mokytis ir sudarė galimybes mokytis kalbos namuose. *On-line* kavinės būdo taikymo sėkmė priklauso nuo:

- Besimokančiųjų amžiaus: šis būdas labiau patrauklus jaunesniems dėl savo interaktyvumo;
- Įvairių informacinių ir technologinių priemonių derinimo: mokymasis tampa patrauklesniu ir įdomesniu;
- Temos: Jos turi būti įdomios besimokantiems, atliepti jų poreikius ir interesus;
- Laiko: reikia skirti pakankamai laiko priprasti prie tokio mokymo būdo; todėl jį rekomenduojame taikyti ilgesnės trukmės ir/arba intensyvesniems mokymams;
- Besimokančiųjų naudojimosi kompiuteriu įgūdžių: jei jų stokoja, toks mokymas labiau atgraso nei padeda.

Išvados

Strategijos sėkmė paremta trimis lemiančiais veiksniais:

a) Mokytoju/ lektoriumi

Mokytojams tikrai reikia labai gerai pasirengti. Jie ne tik moko turinio, bet ir techninių dalykų – kaip naudotis elektronine erdve ir kaip padėti iškilus techninėms problemoms.

Taip pat svarbu, kad mokytojui/lektoriui būtų atlyginta už papildomą darbą dirbant virtualioje erdvėje. Jie taip pat turi suprasti, kad parengiamajam darbui reikės daug pastangų ir laiko – jų pačių ir besimokančiųjų. Todėl įvadinė dalis turi būti pakankamos trukmės, nuosekli ir aiški, atsakant į visus iškilusius klausimus.

b) Besimokančiais

- Svarbus besimokančiųjų amžius;
- Jų darbo su kompiuteriu įgūdžiai ir bendras požiūris į technologijų naudojimą mokymuisi – jei jie tuo nesidžiaugia, bus sunku pasiekti gerų rezultatų;
- Jų požiūris į nuotolinį mokymąsi elektroninėje erdvėje: jie turi prisiimti daugiau atsakomybės už savarankišką mokymąsi.

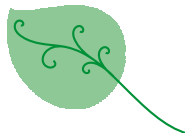
c) Tema

Temos ir užduotys turi būti pritaikytos tikslinei grupei:

- Atitinkamas turinys;
- Atitinkamas mokymo lygmuo (pagal grupės gebėjimus);
- Patrauklus mokymasis;
- Nesudėtingas ir ne per daug laiko reikalaujantis mokymasis.

On-line kavinėje kalbos mokymasis tampa interaktyviu, įtraukiančiu procesu, suteikiančiu galimybę laisvai rinktis mokymosi laiką ir erdvę.

5.4. Bendruomenės žemėlapis (Italija)

Įvadas - Apžvalga

Remiantis Europos Parlamento ir Europos Tarybos rekomendacijomis dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi pagrindinių kompetencijų (2006/962/EC), viena iš svarbiausių laikoma tarp - kultūriškumo samprata, suvokimas, kaip įvairios Europos tautos bendrauja tarpusavyje bendroje Europinėje erdvėje. Mums buvo labai svarbu pradėti ir vystyti tarpkultūrinį dialogą savo vietinėje bendruomenėje tam, kad geriau pažintume vieni kitus, suvoktume kultūrinės įvairovės svarbą, bendrą kultūrinį paveldą.

Kūrybiškumas yra puiki priemonė dialogui ir bendradarbiavimui tarp skirtingų kultūrų skatinti, padėti pažinti ir suprasti vieni kitus. Kūrybiškumas - tai lyg derlinga žemė augalams augti ir bujoti. Mūsų atveju, tai buvo gera dirva savęs ir kitų pažinimui skleisti. O toliau sekė besimokančiųjų aktyvus įsitraukimas į mokymosi procesą, sąmoningas rezultatų siekimas, savo pasiekimų įvertinimas ir įsivertinimas. Visa tai prisidėjo prie mokymosi mokyti motyvacijos didinimo, juolab, kad pasiektais rezultatais buvo galima nedelsiant naudotis kasdieniame gyvenime, juos praktiškai taikyti.

Bendruomenės žemėlapis - tai strategija, kurios metu naudojami žemėlapiai, brėžiniai, schemos, padedančios susigaudyti, susiorientuoti artimiausioje aplinkoje: kas gyvena kaimynystėje, kokie pagrindiniai objektai ir pan. Mokymų dalyviai kartu kuria bendruomenės žemėlapij, kuriame atsispindi įvairūs ištekliai, galimų veiklų objektai ir pan. Kiekvieno indėlis yra labai svarbus aprašant vietos bendruomenę.

Strategijos įgyvendinimo etapai

Strategiją patogiausiai įgyvendinti su 10-15 asmenų grupe. Tai labai nesudėtinga veikla, kuriai organizuoti ir įvykdyti pakanka 1 dienos, paprastų priemonių - popieriaus, spalvotų pieštukų, kreidelėlių ar markerių.

Pirmiausiai, pristatykite, kokių tikslų ši veikla organizuojama. Suskirstykite dalyvius į mažesnes grupes po 2 ar 3. Paprašykite, kad kiekviena grupelė nupieštų miesto žemėlapij, ar savo bendruomenės, tam tikros gyvenamosios miesto dalies erdvę, pavaizduodami tai, ką jie norėtų arba nenorėtų joje matyti, turėti; tai, kas gyvenimą galėtų daryti patrauklesnį, linksmesnį, įdomesnį ir/ar naudingesnį bendruomenei. Įsitikinkit, kad visos diskusijos būtų užrašomos ir rastų savo vietą žemėlapyje! Skirkite maždaug 45-50 minučių darbui ir pakankamai erdvės žemėlapio braižymui. Akcentuokite, kad žemėlapis neturi būti toks tikslus, kaip

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymais mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta nuosavybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymų pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai ir jaunimas

Švietėjai/mokytojai

Apskritai suaugusieji

Tam tikra profesinė grupė

Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai asmenys

Poros besimokančiųjų

Iki 5 dalyvių

iki 5-10 dalyvių

iki 10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų

½ dienos

1 diena

iki 2 dienų

Lankstu

Būtinai ištekliai ir priemonės

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmas

Multimedia

Popierius

Spalvoti pieštukai, kreidelės, markeriai

įprasti žemėlapiai – lai dalyviai naudojami savo vaizduote ir kuria savo žemėlapius, taip, kaip jie juos supranta ir įsivaizduoja.

Po to, kai grupės baigią darbą, pakabinkite visus žemėlapius ir paprašykite juos pristatyti ir paaiškinti, kodėl pavaizduoti vieni ar kiti objektai. Taip pat užduokite bendresnio pobūdžio klausimų. Pavyzdžiui: “Ar yra vietų, kuriose galėtų susitikti vietiniai gyventojai ir imigrantai? Ar yra kokių nors skirtumų tarp vyriškos ir moteriškos lyties atstovų?” Klausimai formuluojami priklausomai nuo to, kokias problemas norima aptarti. Paprašykite, kad dalyviai paaiškintų, kodėl žemėlapyje pavaizduoti objektai yra jiems asmeniškai svarbūs, parodykite, kur tokios vietos yra tikrame žemėlapyje, ir kur dažniausiai jie lankosi. Po to paprašykite kiekvieno atskirai ir visų drauge įvertinti veiklą: kam jie dirbo, kaip sekėsi susitarti grupėje, ką jie sužinojo, išmoko, atrado.

Galima šią strategiją šiek tiek adaptuoti (tai ir buvo padaryta jos išbandymo partnerėje organizacijoje metu), pavyzdžiui: paprašykite dalyvių įsivaizduoti, kad į jų miestą atvyksta draugas ir jūs turite tik 24 valandas supažindinti su miestu. Dalyviai turi sugalvoti planą, kaip pasinaudoti turimu laiku ir kokias svarbiausias vietas parodyti, kad jų draugas susidarytų miesto įspūdį, o tuo pačiu neišvyktų nepamatęs svarbiausių objektų. Po to, kai bus nuspręsta dėl plano, paprašykite, kad jie parašytų draugui laišką apie tai, ką siūlote aplankyti, pamatyti savo gimtajame mieste. Pabaigoje kiekvienas pristato savo sukurtą maršrutą ir parodo jį dideliame miesto žemėlapyje.

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymais mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta nuosavybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymų pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai ir jaunimas

Švietėjai/mokytojai

Apskritai suaugusieji

Tam tikra profesinė grupė

Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai asmenys

Poros besimokančiųjų

Iki 5 dalyvių

iki 5-10 dalyvių

iki 10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų

½ dienos

1 diena

iki 2 dienų

Lankstu

Būtinai ištekliai ir priemonės

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmas

Multimedia

Popierius

Spalvoti pieštukai, kreidelės, markeriai

Praktiniai pavyzdžiai

Aprašyta strategija ir veiklos buvo išbandytos mūsų, CESIE, organizacijoje, Palerme, kaip projekto *Sužinokite apie mus per kultūrą*, dalis, kuriame dalyvavo labai įvairių žmonių grupės iš skirtingų Europos šalių, mūsų pačios organizacijos ir mūsų vietinės bendruomenės. Dalyvių amžius svyravo nuo 18 iki 27 metų. Jie buvo iš Austrijos, Estijos, Prancūzijos, Rumunijos ir Jungtinės karalystės. Palerme jie praleido 9 mėnesius, dalyvaudami projekto "Ubuntu" veiklose, kurio tikslas buvo surinkti savanorius iš skirtingų Europos šalių, kad jie padėtų vietinėje bendruomenėje gyvenantiems imigrantų vaikams ir jų šeimoms. Tokiu būdu buvo skatinamas tarpkultūrinis dialogas, aktyvus pilietiškumas, mažumų ir kultūrinės įvairovės pažinimas, siekiama mažinti diskriminaciją ir socialinę-kultūrinę atskirtį.

Kolegos iš Berlyno „Iberikos“ kalbų mokyklos taip pat išbandė šią strategiją kaip integralią kalbų mokymo programos dalį. Šių mokymų metu migrantai, gyvenantys Vokietijoje, mokėsi vokiečių kalbos drauge aštuonis mėnesius po 4 valandas į dieną, penkias savaitės dienas. Ši strategija buvo išbandyta su grupe, pasiekusia B1 kalbos lygį, tam, kad besimokantieji galėtų pakankamai gerai suprasti ir kalbėti vokiškai. Strategijos išbandyme dalyvavo 8 besimokantieji. Jų amžius svyravo nuo 24 iki 46 metų, jie buvo atvykę iš įvairių šalių: Lenkijos, Kamerūno, Ukrainos, Juodkalnijos, Rusijos, Ispanijos, Vietnamo ir Ekvadoro. Daugelis iš jų į Berlyną buvo atvykę prieš 6 - 12 mėnesių ir ruošėsi čia įsikurti. Jų socialinis – ekonominis statusas buvo skirtingas. Kai kurie buvo baigę mokslus ir turėjo darbą, arba vis dar studijavo, o kiti – buvo mažiau išsilavinę ir turėjo žemą profesinę kvalifikaciją. Nors buvo labai skirtinga, tačiau labai draugiška grupė, pasirengusi bendradarbiai vieni kitiems, dalijimuisi, naujiems patyrimams.

Dėl labai nesudėtingos savo „prigimties“ *Bendruomenės žemėlapis* yra labai naudinga priemonė, skatinanti besimokančiuosius įsitraukti į mokymosi procesą ir peržengti kalbinius bei kultūrinius barjerus.

Taikydami šią strategiją, mes siekėme:

- padėti žmonėms atrinkti ir analizuoti informaciją tam tikromis „jautriomis“ temomis, apie kurias šiaip būtų sunku kalbėti;
- suteikti galimybę mažiau pasitikėjimo savimi turintiems išreikšti save ir savo asmenines nuomones; ;
- įsitikinti, kad visos nuomonės yra priimanamos ir užrašomos, naudojami geografiniai ženklai ir simboliai;
- skatinti ir vadovauti tarpkultūriniam skirtingų tautybių, amžiaus grupių dalybių dialogui ;
- padėti įveikti kalbinius ir kultūrinius sunkumus;
- „nustumti į šoną“ raštingumą (rašytinę kalbą), siekiant atvirumo, laisvumo, saugumo, saviraiškos;
- stimuliuoti bendruomenines veiklas vietos lygiu – prie to didžia dalimi prisidėjo savanoriai; ;
- sudaryti palankias sąlygas ir galimybes neformaliai švietimui Europoje.

Abiejų išbandymų Palerme ir Berlyne metu, mokymų dalyviais buvo įvairių kultūrų žmonės, gyvenantys Vokietijoje ar Italijoje jau kurį laiką, iki tol, kol pradėjo dalyvauti mokymuose. Ši strategija padėjo mums geriau suprasti užsieniečių lūkesčius, mąstymą apie miestą, kuriame jie gyvena, geografinę ir socialinę prasme.

Mes taip pat sužinojome ir apie kai kurias problemas:

- komunikacijos tarp vietinių gyventojų ir imigrantų trūkum: nors jie gyvena ir dirba kaimynystėje, tačiau tarpusavyje arba visai nebendrauja arba bendrauja labai mažai. Panašu, kad integracijai kliudo motyvacijos pažinti vieni kitus trūkumas;
- nei vietiniai gyventojai, nei imigrantai neturi pilno supratimo apie tarpkultūrinio dialogo ir mokymosi drauge svarbą;
- labai menkas vietinių savanorių (iš Palermo) įsitraukimas į tarpkultūrinį dialogą;

Strategijos įgyvendinimas truko vieną dieną, šešias valandas ir vyko taip: lektoriai pradėjo nuo veiklos tikslų pristatymo: t.y., suprasti ir sužinoti, kur vietiniai gyventojai ir imigrantai renkasi drauge, ir kodėl būtent vienoje ar kitose vietose. Šiame etape labai svarbu išvengti asmeniškumų: nedaryti išankstinių prielaidų, nekomentuoti, nepiršti savo idėjų ir minčių. Tada dalyviai buvo suskirstyti grupelėmis po 2 ar 3. Kiekviena grupelė turėjo nubrėžti, nupiešti, pavaizduoti Palermo centrą ir pažymėti tas vietas, kuriose lankosi. Dalyviai turėjo popieriaus, spalvotų pieštukų, kreidelių, markerių. Iškilus neaiškumams, lektoriai dalyviams paaiškino, patikslino užduotį. Kai darbas buvo baigtas, kiekviena grupelė pristatė savo žemėlapią. Lektoriai ir kiti dalyviai uždavė paaiškinančius, patikslinančius klausimus pristatymo metu.

Iberikos organizacijoje mokymai vyko po 45 minutes kelis kartus. Iš kolegų gauti tokie pastebėjimai apie mokymų eigą: "Pirmiausiai, mes trumpai pristatėme pačią idėją. Po to pakabinome didelį Berlyno miesto žemėlapią ir nustatėme, kur visi esame, kur mūsų organizacijos buveinės vieta. Po to paprašėme dalyvių sukurti savus žemėlapius, kurie atspindėtų jų Berlyno vaizdą ir jiems reikšmingas vietas, kuriose mėgsta lankytis. Šiai užduočiai buvo skirtos 45 minutės, buvo duoda popieriaus lapų, pieštukų, markerių. Atlikę užduotį, jie pristatė savo žemėlapius ir paaiškino kitiems, kodėl būtent vienos ar kitos vietos yra jiems svarbios, atsakė į užduotus klausimus. Toliau paprašėme įsivaizduoti, kad pas juos atvyksta draugas (-ė) ir jie turi 24 valandas supažindinti su miestu. Jie turėjo pagalvoti, kaip paskirstyti laiką, kad parodytų svarbiausias vietas ir objektus. Pabaigoje kiekvienas dideliame Berlyno miesto žemėlapyje patalpino savo „turstinį maršrutą“.

Vertinimas

Palermo grupės dalyviai įvertino veiklos eigą ir pateikė savo apmąstymus apie ją. Du lektoriai buvo atsakingi už vadovavimą vertinimo procesui ir dalyvių įsitraukimo į mokymus įvertinimą, o taip pat jų tarpkultūrinės žinias, įgytus įgūdžius, savanorišką veiklą. *Bendruomenės žemėlapis* padėjo įsivertinti savo žinias apie bendruomenę, jos teritoriją, kurioje gyvena, kultūrinės įvairovės pažinimą, pilietiškumą, anti-diskriminacines nuostatas, bendras žinias apie Europą. Savęs įsivertinimo veiklos didžią dalimi prisidėjo prie motyvacijos mokytis

Berlyno grupės dalyviai taip pat buvo pozityviai nusiteikę. Iš pradžių jie manė, kad mokysis kalbos, gramatikos jiems įprastu būdu. Sužinoję, kad bus mokomi ir kitaip, jie susidomėjo ir nekantravo sužinoti, kas bus toliau. Pabaigoje jie pasakė, kad jiems buvo įdomu taip dirbti, kad jų motyvacija sužinoti daugiau apie miestą labai padidėjo. Jie pasakė, kad ateityje pageidautų daugiau tokio pobūdžio veiklų. O taip pat pridūrė, kad tai buvo reikšminga ir kalbos mokymuisi, nes jie turėjo ir kalbėti, ir klausytis, ir rašyti. Lektoriai pastebėjo, kad buvo kilęs didelis susidomėjimas studijuojant didįjį Berlyno miesto žemėlapią – dalyviai tyrinėjo gatves, planavo turistinius maršrutus.

Išvados

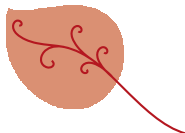
Bendruomenės žemėlapis ir naudingas, ir įdomus, ir įtraukiantis mokymosi metodas. Jis padeda tyrinėti tarpkultūrines erdves, aplinką, o taip pat prisideda prie kalbų mokymosi. Dalyviai buvo labai motyvuoti, aktyviai dalyvavo veiklose.

Šio metodo pagrindiniai privalumai:

- pagerėja bendravimas ir bendradarbiavimas besimokančiųjų grupėse;
- lektoriai, mokytojai daugiau sužino apie besimokančiuosius, jų gyvenamąsias vietas;
- paaiškėja atskirties priežastys tarp skirtingų etninių ar socialinių grupių.

Dėl savo paprastumo, *bendruomenės žemėlapis* nesunkiai perkeliamas į kitas aplinkas ir kontekstus. Jį naudoti galima bet kurioje šalyje, dirbant su įvairiomis besimokančiųjų grupėmis (pageidautina – kuo įvairesnėmis). Pradėjome nuo projekto *Sužinokite apie mus per kultūrą*, kuriame dalyvavo skirtingų kultūrų žmonės, o *bendruomenės žemėlapis* pasirodė labai priimtinas metodas dirbant su įvairiakultūre auditorija.

5.5. "Ižengimas" į paveikslėlį (Latvija)

Ivadas - Apžvalga

Tai veikla, kurios metu naudojami paveikslėliai iš *tikro gyvenimo*, labai dažnai atspindintys tam tikras asmenines ar socialines problemas. Veikla reikalauja aktyvaus dalyvių įsitraukimo tam, kad jie atskleistų savo supratimą apie tam tikrą temą, problemą, situaciją, kuri vaizduojama paveikslėlyje, ir pasidalintų juo su kitais. Strategija skatina ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą, ugdo problemų sprendimo ir asmeninių sprendimų priėmimo įgūdžius. Taip pat prisideda prie socialinių, pilietinių kompetencijų plėtojimo, o taip pat motyvuoja tolimesniam mokymuisi. Ši strategija pritaikoma dirbant su įvairiomis suaugusiųjų grupėmis, įvairiose aplinkose ar kontekstuose.

Igyvendinimo etapai

Ši strategija buvo naudojama su grupe besimokančiųjų suaugusiųjų, siekiant aptarti tam tikras temas ir norint išsiaiškinti jų asmeninį požiūrį į tam tikras problemas, o taip pat paskatinti jų refleksijas aptariama tema. Rekomenduojamas grupės dydis nuo 10 iki 20. Kartais, siekiant nuomonių įvairovės, galima dirbti ir su šiek tiek didesne grupe. Pasirengimui reikia pasirinkti paveikslėlius, atspindinčius tam tikrą temą ar problemą, kurią norite aptarti ir nagrinėti. Temos turi būti nevienareikšmės – žadinti įvairias nuomones ir mintis, skatinti diskusijas. Paveikslėliai patys pasiūlys jums idėjas diskusijoms ir probleminių klausimų aptarimams. Štai keletas orientacinių klausimų diskusijoms:

- Kaip galėtumėte apibūdinti situaciją, pavaizduotą paveikslėlyje? Kas galėtų būti šios situacijos priežastimi? Kas galėjo įvykti iki tol, kas pavaizduota paveikslėlyje? Kas vyksta dabar?
- Kaip manote, kas yra tie žmonės, pavaizduoti paveikslėlyje? Kas juos sieja? Kodėl taip manote?
- Ką žmonės galėtų kalbėti, apie ką mąstyti šiuose paveikslėliuose? Kodėl taip manote?
- Kaip galėtų įvykiai klostytis toliau? Kodėl taip manote?
- Įsivaizduokite save esant paveikslėlyje. Ką galėtumėte "užuosti", "išgirsti", "pajusti"?
- Kas palikta "už kadro"? Kas neparodyta?
- Kodėl fotografas ar paveikslėlio autorius nusprendė jį padaryti?
- Ar norėtumėte/nenorėtumėte atsidurti pavaizduotų žmonių vietoje? Kodėl?

Nuspręskite, kaip padalinsite paveikslėlius ar fotografijas

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymosi pritaikomumas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai ir jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Suaugusieji apskritai
Tam tikra profesinė grupė
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji
Besimokančiųjų poros
Iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
Iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
Iki 2 dienų
Lankstu

Naudojami ištekliai ir medžiaga

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

ir kaip pateiksite klausimus, kaip organizuosite diskusijas, kaip moderuosite refleksijas.

Pirmiausiai, parodykite paveikslėlius. Galite rodyti juos ekrane, kad visi gerai įsižiūrėtų ir pasirinktų vieną ar kitą paveikslėlį. Dalyviai gali dirbti individualiai, porose ar mažose grupelėse aptardami jiems pateiktus klausimus. Taip pat galima paveikslėlius išdalinti grupelėms, kad jos aptarinėtų juos turėdamos priešais save. Pavyzdžiui, jei turite 5 paveikslėlius, galite suskirstyti dalyvius į 5 grupes. Kiekviena grupė turės po paveikslėlį ir klausimų rinkinį. Aptardami paveikslėlius ir vadovaudamiesi orientaciniais klausimais, dalyviai turi užrašyti savo individualias mintis ant atskiro lapo popieriaus ir tik po to pasidalinti su visa grupe. Tokiu atveju, veikla užims apie 30 minučių. Kai pavieniai asmenys ar grupės pateiks savo nuomones, taip pat skirkite apie 30 minučių visų nuomonių pasidalijimui ir refleksijai. Apibendrinkite diskusijas, išskirdami nuomonių bendrumus ir skirtumus. Jei nuomonės labai skiriasi, skirkite laiko skirtumams aptarti. Pabaikite individualia kiekvieno dalyvio refleksija apie atliktą veiklą.

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymosi pritaikomumas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai ir jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Suaugusieji apskritai
Tam tikra profesinė grupė
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji
Besimokančiųjų poros
Iki 5 dalyvių
iki 5-10 dalyvių
Iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu

Naudojami ištekliai ir medžiaga

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

„Įžengimas“ į paveikslėlį iš pradžių buvo panaudotas kaip programos

„Kaip rengti vystomojo švietimo projektus mokykloje ir vietinėje bendruomenėje“ dalis. Vystomojo švietimo tema yra nauja Latvijoje, todėl norint su ja supažindinti, labai svarbu pasirinkti tinkamus metodus, kad žmonės suprastų naujas sąvokas ir naujas temas.

Viena iš temų, kuria diskutavome minimos programos metu, buvo

„Skirtingi saugumo „veidai“. Veikla buvo organizuojama taip:

A – pasirinkome fotografiją, vaizduojančią pabėgėlius Gori provincijoje ir parodydami karo taro Rusijos ir Gruzijos pasekmes: apie 100,000 piliečių turėjo palikti savo namus;

B – Pasirinkome fotografiją apie aštrų respiratorinį sindromą (SARS). Jis palietė 37 šalis, jo pasėkoje mirė 800 žmonių. Jis prasidėjo Kinijoje ir pasklido po kitas Azijos šalis. Žmonės visur mūvėjo veido kaukes. Šis sindromas skaudžiai atsiliepė visai Azijos ekonomikai.

C – kita fotografija vaizdavo konfliktą Vidurio Rytuose. Šie konfliktai paprastai prasideda dėl natūralių išteklių kovos, ypač – naftos. Apie tai liudija įvykiai Irake, Kuveite ir Afganistane. Karais didžiosios valstybės stengiasi didinti savo įtaką minėtuose regionuose. Toliau konfliktai tęsiasi vietinėse bendruomenėse, o nuo to labiausiai nukenčia patys šalies gyventojai.

D – dar viena fotografija buvo susijusi su padėtimi besivystančiose šalyse. Daugelis gyventojų miršta vien dėl švaraus geriamo vandens stygiaus. Vienas iš galimų problemos sprendimo būdų – tai vadinami „šiaudeliai“ – asmeniniai vandens filtrai – 25 cm ilgio, 30 mm diametro, kainuojantys mažiau nei 2 JAV dolerius. Jie valo vandenį ir naikina bakterijas. Vieno filtro paknakam maždaug 700 litrams vandens, kurį sunaudoja vienas asmuo metų bėgyje

E – dar viena fotografija vaizdavo kareivį berniuką Ugandoje. Vaikai dalyvaudavo karuose nuo pat civilizacijų pradžios. Taip buvo ir pilietinio karo Amerikoje metu, nacistinėje Vokietijoje. Šiandien maždaug 300,000 vaikų yra kareiviais, dvi trečiosios iš šio skaičiaus Afrikoje. Vaikų įtraukimas į karo veiksmus pažeidžia jų teises.

F – dar vienoje nuotraukoje vaizduojamas žmonių susirūpinimas dėl saugumo. Oro uostai – tai sąlyginai uždaros vietos, kuriose visada yra didelė žmonių sankaupa, kur nuolat kyla teroristinių išpuolių pavijus. Tarptautinėje bendruomenėje diskutuojama apie naudojamas saugumo priemones ir jų santykį su asmeninių duomenų apsauga, privatumu ir žmogaus teisėmis.

Dideliame ekrane buvo pavaizduoti visi šeši paveikslėliai ir dalyviams buvo užduoti tokie klausimai:

- Kaip manote, ką žmogus paveikslėlyje sako, galvoja? Atsakykite raštu ir pateikite savo argumentus.
- Ką sužinojote apie konfliktus iš šių paveikslėlių? Aptarkite tai savo grupelėje, pasiruoškite savo nuomonę pristatyti kitoms grupėms.

Pagrindiniai diskusijų aspektai buvo aptarti didelėje grupėje. Vėliau lektorius apibendrino diskusijų rezultatus, pabrėžė išsakytų nuomonių panašumus ir skirtumus. Galiausiai, kiekvienas dalyvis buvo paprašytas pasidalinti savo asmenine nuomone apie vykusią veiklą.

Kitas tos pačios metodikos išbandymas vyko su antro kurso kolegijos studentais, studijuojančiais Europos institucijų administravimą. Mokymai vyko anglų kalba „Globalizacijos“ tema, integralia kurso „Tarptautinė prekyba“ dalimi. Prieš diskusijų pradžią, studentams buvo pateikti 6 skirtingi paveikslėliai, vaizduojantys skirtingus globalizacijos aspektus. Studentai dirbo poromis nagrinėdami kiekvieną fotografiją. Jie turėjo parinkti fotografijai pavadinimą ir paaiškinti jo pasirinkimo motyvus.

Tada buvo dirbama keturiose – po dvi poras, kurios turėjo nustatyti šešių fotografijų bendrus aspektus ir surasti bendrą pavadinimą. Kai paveikslėliai buvo aptarti, lektorių lentoje „nėrė tinklą“, kurio viduryje buvo užrašytas žodis globalizacija, o aplinkui kiti žodžiai – *ekonomika*, *kultūra*, *aplinka*, *visuomenė*, *politika*. Studentai turėjo pasakyti, kaip jų paveikslėlių pavadinimai, idėjos, siejasi

su viena ar kita didesne kategorija/sąvoka, užrašyta lentoje. Pabaigoje jie rašė trumpą esė, apmąstydami diskutuotą temą.

Ši strategija taip pat buvo išbandyta su Inkliuzinio švietimo mokykloje lyderiais – mokytojais, mokyklų direktoriais, administratoriais. Jiems buvo parodyti paveikslėliai, vaizduojantys skirtingas šeimas, esančias įvairiose situacijose. Jiems buvo užduoti tokie klausimai:

- I. Kodėl kai kuriuos, paveikslėliuose pavaizduotus, tėvus, jums būtų „sunku pasiekti“ ?
- II. Iš kur ir kaip šie tėvai galėtų pajusti, kad jums juos „sunku pasiekti“ ?
- III. Ar yra paveikslėlyje pavaizduotos šeimos, kurias jas „atpažįstate“, kaip savo mokinių tėvus? Kuo jie panašūs? Kuo skiriasi? Kaip?

Taip pat buvo užduodami ir kitokie klausimai: *„Kaip manote, ką šie žmonės, pavaizduoti nuotraukose, veikė iki tol, kol juos nufotografavo? Kokie tai galėtų būti tėvai“ šnekūs, kalbūs, kategoriški, apsiskaitę, išsilavinę ir t.t?*

Vertinimas

Strategijos išbandymo metu buvo renkamas „atgalinis ryšys“ ir iš besimokančiųjų, ir iš lektorių. Štai pagrindiniai pastebėjimai:

Svarbiausieji strategijos aspektai:

- Skatina bendradarbiavimą grupėje, padeda pasirengti diskusijoms bendroje auditorijoje;
- Suteikia progą reikšt asmenines nuomones;
- Tobulina mokymosi įgūdžius;
- Skatina empatiją, kūrybiškumą ir kritinio mąstymą.

Kiti argumentai, susiję su motyvacija mokytis:

- Strategija gali būti naudojama profesinio tobulinimo tikslais;
- Puikiai jungia teoriją ir praktiką;
- Suteikia galimybę individualių nuomonių ir jausmų raiškai, savęs pažinimui.

Jie taip pat pridūrė, kad sėkmingam, įsitraukiančiam mokymuisi yra labai svarbi emocinė ir darbinė aplinka, mokymai turi vykti jaukiamame, patogiam kambaryje. Jiems patiko parinktos diskusijoms temos. Ši strategija mokymams suteikia interaktyvumo, kuria nuoširdaus bendravimo ir bendradarbiavimo atmosferą, palieka vietos kūrybinei raiškai. Labai svarbu, kad naudojamos tikro gyvenimo situacijomis, pavyzdžiais, iliustracijoms, kurios gali būti pritaikomos kasdieniame darbe. IKT naudojamas taip pat buvo minimas kaip mokymų privalumas.

Strategija buvo ne tik įdomi, naudinga, bet ir paskatino dalyvaujančius daugiau įsitraukti į mokymosi procesą nei anksčiau. Nereikėdavo raginti pasiskirstyti į grupes ar persiskirstyti grupėmis, visada atsirasdavo savanorių išsakyti asmeninei ar grupės nuomonei, noriai dalijosi asmenine ir profesine patirtimi. Taip pat dalyviai demonstravo gilų aptarimų temų supratimą, atsakydami į klausimus, pareikdami argumentus ir išsakydami savo nuomones.

Išvados

„Įžengimas į paveikslėlį“ gali būti naudojamas kasdieninėse situacijose ir profesinėje veikloje. Ši strategija padeda įsigilinti į sąvokų, sampratų, tam tikrų temų ar problemų esmę. Ji taip pat skatina kritinį ir kūrybinį mąstymą ir motyvuoja visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi. Jos dėka besimokantieji turi galimybę mokytis bendradarbiaujant – dalintis savo patirtimi, nuomonėmis, idėjomis. Jos pagrindiniai veiksmingumo kriterijai:

- aktyvus, įtraukiantis mokymasis;
- nuomonių įvairovė, aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas, saugumo ir pagarbos įvairioms mintims jausmas;
- teigiama emocinė aplinka;
- teorijos ir praktikos dermė.

Tai „perkeliamą“ strategiją – ji gali būti naudojama įvairiuose kontekstuose ir kultūrinėse aplinkose. Jos lankstumu buvo įsitikinta mokymų metu. Prieš naudodamiesi šia strategija, dėstytojai, mokytojai, lektoriai turi gerai būti susipažinę su tiksline auditorija ir jos socialine, kultūrine, politine aplinka. Tinkamų paveikslėlių pasirinkimas diskusijoms yra labai svarbus – turi neįžeisti asmeninių ir/ar bendruomeninių jausmų, jie turi būti atpažįstami, aktualūs, suprantami, keliantys įvairių minčių, leidžiantys laisvai reikšti įvairias nuomones ir jas priimti.

5.6. Skaitymas su numatymu (Lietuva)

Ivadas - Apžvalga

Mokslinėje literatūroje nuolat pabrėžiama tėvų vaidmens vaiko nuostatų į skaitymą formavimo, raštingumo įgūdžių ugdymo procese svarba. Kaip pagrindiniai faktoriai, lemiantys vaiko skaitymo motyvaciją, išskiriami tėvų išsilavinimas, jo sritis, laikas, skiriamas skaitymui, namų bibliotekos turėjimas, skaitymas kartu su vaiku, garsinis skaitymas vaikui ir kt. Vaikai, kurių šeimoje skaitymo veiklai skiriamas dėmesys, geriau mokosi, sklandžiau dėsto mintis, labiau išlavėjusi fantazija. Nustatyta, kad mokiniai, kuriems vaikystėje buvo skaitomos knygos ir sekamos pasakos, tėvai su jais dažnai aptardavo perskaitytas knygas, filmus, spektaklius - pasiekę geresnių mokymosi rezultatų. Tyrimai rodo, kad mokinių skaitymui įtakos turi ir tėvų domėjimasis knygomis. Vaikų, kurių tėvai yra aktyvūs skaitytojai, skaitymo apimtys rodikliai yra dvigubai aukštesni. Daugiau neper-skaičiusių nei vienos knygos tarp vaikų, kurie nežino arba nesidomi savo tėvų požiūriu į knygų skaitymą.

„Skaitymo su numatymu“ strategija orientuota į mąstančio skaitytojo ugdymą ir paremta atvirų klausimų, skatinančių skaitytojo mąstymą ir kūrybiškumą, formulavimu. Tai yra kryptingai vedamas skaitymas, kuriuo siekiama įtraukti besimokančius į aktyvaus skaitymo procesą. Strategija orientuota į skaitymą kartu, kai tekstas skaitomas dalimis, o pauzių metu skaitytojas įtraukiamas į reflektavimo ir apmąstymo procesą. Ši strategija buvo išbandyta su 12 tėvų mokymų metų, kurie truko 90 minčių. Esant didesniai dalyvių skaičiui ir/ar skaitimo teksto dydžiui, laiko prireiktų daugiau. Strategija remiasi konstruktyvizmo metodologija ir trijų pakopų mokymosi struktūra: Numatymas-suvokimas- susiejimas (ABC) (Crawford et. al, 2005), arba žadini-mas - prasmės suvokimas - refleksija (ERR) (Steele, Meredith & Temple, 1998).

„Skaitymas su numatymu“ ugdo mąstančius ir reflektuojančius skaitytojus. Jis ugdo tikslingą domėjimąsi ir smalsumą. Šios strategijos kiti svarbūs bruožai:

- Leidžia skaitytojui nusistatyti asmeninius skaitymo tikslus;
- Skatina pačius formuluoti klausimus;
- Palaiko aktyvų skaitytojų įsitraukimą į skaitymo procesą;
- Motyvuoja skaitymui;
- Skatina įdomias diskusijas;
- Skatina išreikšti asmeninę nuomonę;
- Kuria pagarbią kitų nuomonės ir diskusijoms atmosferą;
- Padeda skaitytojams geriau suvokti ir išreikšti jausmus;

Kompetencijos ir įgūdžiai
Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas
Motyvuojantys veiksniai
Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalijimas nuosavybe organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymosi pritaikumas
Besimokančiojo pasiekimų pripažinimas
Tikslinės grupės
Vyresnieji moksleiviai ir jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai-suaugusieji
Tam tikra profesija
Ivairu
Grupės dydis
Pavieniai besimokantieji
Poros besimokančiųjų
iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės
Laiko limitai
iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu
Reikalingi ištekliai, priemonės
Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas gali pakeisti knygą
Multimedia

- Suteikia galimybę persvarstyti savo požiūrį ir vertybes.

Igyvendinimo etapai

1. Rengdamiesi mokymams, pagalvokite apie jų dalyvius (kas jie tokie, kokie galimi jų poreikiai) ir atsižvelgiant į tai parinkite pasakojamąjį tekstą ar jo ištrauką, kurio temos, problemos būtų įdomios ir svarbios mokymų dalyviams. Tekstas neturėtų būti ilgesnis nei 1-2 puslapiai, tačiau daugiareikšmis – leidžiantis diskutuoti, reikštis įvairioms nuomonėms. Idealu, jei tekstas savyje turi tam tikrų netikėtumo momentų, „paslapties“, kurią nėra taip paprasta nuspėti.
2. Parinkite tekste vietas, ties kuriomis sustosite. Pauzės turi būti daromos tada, kai viena mintis baigiasi, o kita prasideda arba numatomas veiksmo lūžis.
3. Sugalvokite mokymų dalyviams gerų, atvirų klausimų, kurie: a) padėtų suvokti skaitomą tekstą; b) skatintų nuspėti, kas bus toliau, kaip vystysis veiksmas; c) skatintų teksto ir asmeninės patirties sąsajas. Klausimai turi būti glaudžiai susiję su mokymų tema ir tekstu. Kurdami klausimus, stenkitės, kad jie apimtų įvairius mąstymo lygmenis. Venkite paprastų klausimų, nebent jie būtų reikalingi tekstui ar iškilusiems neaiškumams paaiškinti. Klausimai turėtų skatinti atvirų, asmeninių nuomonių reiškimą. Pavyzdžiui, jei nagrinėjate benamių problemą 19amžiuje, galite paklausti, ar ši problema aktuali šiomis dienomis ir kodėl? Veskite mokymų dalyvius link gilesnio teksto suvokimo, analizės ir interpretavimo.
4. Nuspręskite, ar tekstą skaitysite jūs ar dalyviai. Antroju atveju paruoškite skaitomo teksto kopijų kiekvienam dalyviui su aiškiai atskirtomis teksto dalimis (pauzėmis), kad jis nebūtų skaitomas ištisai.
5. Pradėdami skaityti tekstą, pagalvokite kaip ir nuo ko pradėsite. Galbūt norėsite, kad dalyviai iš pradžių pasidalintų asmeninėmis nuomonėmis tam tikra tema, artima tekstui. Po to pasakykite: „Mes skaitysime tekstą šia tema darydami pertraukas - sustodami tam tikrose vietose. Užduosime jums klausimų ir kviesime jus diskutuoti“.
6. Paprašykite juos nuspėti apie ką bus skaitomas tekstas sprendžiant iš jo pavadinimo. Paklauskite, kodėl jie taip mano ir leiskite visiems pasisakyti. Nepirškite savo spėjimų.
7. Kai dalyviai perskaitys pirmąją dalį, užduokite pirmąjį klausimą. Vadovaukite diskusijoms: lai kiekvienas pagalvoja, pasvarsto, užsirašo, po to savo mintimis pasidalija poroje, o paskui ir su didesne grupe. Skatinkite įvairaus pobūdžio atsakymus. Jei diskusija nesirutulioja, galite dalyvius padirginti sakydami: „Jonas mąsto taip..., o Elena turi tokią nuomonę..., kaip gal-

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalijimas nuosavybe organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymosi pritaikomumas
Besimokančiojo pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji moksleiviai ir jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai-suaugusieji
Tam tikra profesija
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji
Poros besimokančiųjų
iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu

Reikalingi ištekliai, priemonės

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas gali pakeisti knygą
Multimedia

vojate jūs? Kurio nuomonei pritariate, o kurio – ne? Kodėl?” Skirkite kaip galima daugiau laiko aptarimui. Trumpai apibendrinkite pirmosios skaitomo teksto dalies diskusiją ir pradėkite skaityti kitą dalį, o po jos užduokite kitus klausimus.

8. Tokiu būdu skaitykite visą tekstą.
9. Perskaitytą tekstą ir atsakę į visus klausimus, pakvieskite dalyvius pasidalinti savo skaitymo patirtimis: kaip jie jautėsi skaitydami tekstą? Ką sužinojo, patyrė, suprato

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymasis mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalijimas nuosavybe organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymosi pritaikomumas

Besimokančiojo pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji moksleiviai ir jaunimas

Švietėjai/mokytojai

Apskritai-suaugusieji

Tam tikra profesija

Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji

Poros besimokančiųjų

iki 5 dalyvių

Iki 5-10 dalyvių

iki 10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų

½ dienos

1 diena

iki 2 dienų

Lankstu

Reikalingi ištekliai, priemonės

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmas gali pakeisti knygą

Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

Šiuolaikinių didaktikų centro lektoriai šią strategiją išbandė su grupe ikimokyklinio ir ankstyvojo mokyklinio amžiaus vaikais, lankančiais privačią mokyklą "Diemedis" Vilniuje. Buvo skaitoma ištrauka "Dramblis ausys" iš Milošo Macourek'o knygos „Meilė ir patrankos sviediniai" (žr. priedą nr.1). Šia veikla buvo siekiam padėti tėvus skaityti knygas su vaikais ir lavinti vaikų mąstymą, vaizduotę, motyvuoti skaitymui ir kalbėjimui apie skaitomas knygas bei jiems svarbias problemas.

Žadinimo etape seminaro dalyviai įtraukiami į diskusiją apie tai, kaip jie skaito su savo vaiku: kaip parenka knygą vaikui, kiek dėmesio skiria skaitomos knygos aptarimui, diskusijoms, kaip aiškina, ką ir kaip vaikas supranta skaitydamas ir su kokiomis problemomis susiduria. Tėvai pasidalino patirtimi, kaip parenka knygas vaikams, kaip atskirti kokybišką, nuo nekokybiškos literatūros, kaip reaguoti į perdėtą vaiko susidomėjimą komiksais ir pan. Po diskusijos tėvams buvo trumpai pristatyta skaitymo su numatymu strategija, tėvai paraginti aktyviai įsijungti į mokymosi procesą. Tėvams buvo pasakyta, kad tekstą skaitys visi kartu, tam tikrose vietose bus daromos pauzės. Prieš pradėdant skaityti tekstą, tėvų buvo paprašyta remiantis tik teksto pavadinimu „Meilė ir patrankos sviediniai" pagalvoti, apie ką bus tekstas. Tam buvo skiriama iki 3 minučių. Po to dalyviai savo apmąstymais pasidalino su visa grupe. Kitas etapas – teksto skaitymas dalimis. Seminaro vedantis garsiai skaitė tekstą dalimis, pauzių vietoje formuluodamas klausimus, skatindamas diskusijas ir išsiskyrimus. Perskaičiuos pirmą pastraipą sustojama. Siekiant aptarti perskaitytą dalį, dalyviai paprašomi pagalvoti ir pasidalinti porose apie ką bus tekstas. Besimokantieji buvo paskatinti spėlioti ir reikšti įvairias nuomones. Diskusijoms porose skiriama 5-7 minutės. Po diskusijų pereinama prie antrosios skaitymo dalies. Perskaičiuos antrąją pastraipą daroma antroji pauzė. Jos metu seminaro dalyviams užduodamas klausimas „Kas, jų manymu, nutiks toliau?". Dalyviai paprašomi pasidalinti savo mintimis su greta sėdinčiuoju. Diskusijoms ir pokalbiams skiriama iki 7 minučių. Prieš pereinant prie trečiosios teksto pastraipos, mokymų dalyviai paprašomi, kad klausydami skaitymo teksto pamėgintų kaip galima labiau suaktyvinti savo vaizduotę ir įsivaizduotų kilusias garsines, jausmines ir jutimines (kvapo) asociacijas (ką girdžiu, jaučiu, užuodžiu). Tada pereinama prie trečiosios dalies skaitymo. Perskaičiuos pastraipą pateikiami klausimai diskusijoms: Ar pasitvirtino pirminis spėjimas? Kokios garsinės, jutiminės asociacijos kilo? Kas bus toliau? Dalyviai prašomi pasidalinti savo mintimis mažose grupelėse. Prieš skaitant ketvirtąją teksto dalį dalyviai paprašomi klausytis ir įsivaizduoti girdimą tekstą kaip vaizdo ar dokumentinį filmą. Skaitoma ketvirtoji teksto dalis. Po pauzės dalyvių paprašoma pagalvoti ir išsakyti savo nuomonę apie tai, kokios perskaitytos teksto dalies detalės labiausiai primena filmą? Kodėl? Kokia bus istorijos pabaiga? Labai svarbu dalyviams duoti pakankamai laiko apmąstyti ir išsakyti, neparodyti savo pritarimo ar nepritario tam, kas pasakyta, bet tiesiog priimti visus atsakymus. Skaitoma paskutinė teksto pastraipa. Klausimai diskusija: Apie ką buvo tekstas? Kodėl taip manote? Ar tikėjotės tokios teksto pabaigos? Palyginkite savo pirmąsias mintis prieš pradėdant skaityti tekstą su dabartinėmis mintimis. Po diskusijų dalyvių paprašoma dar kartą individualiai apmąstyti perskaitytą tekstą ir su visais pasidalinti savo asmenine reakcija į jį. Dalyviai prašomi pasakyti po pora sakinių, apibūdinančių jų patirtus jausmus, emocijas, santykį (sutinku, nesutinku, priimu, nepriimu, tinka, netinka) ir pasidalinti prisiminimais ar patirtimis, kurias išprovokavo tekstas. Dalyviai prašomi ne perpasakoti tekstą, o išsakyti savo reakciją į jį. Seminaro pabaigoje aptariami strategijos taikymo ypatumai skaitant su vaiku namuose. Diskutuojama apie tai, ar kiekvieną tekstą galima skaityti taikant šią strategiją, kaip elgtis, kai vaikas itin įsijaučia į fantazijas ir pradeda kurti savo tekstą. Kitų mokymų metu jie patys bandė dalinti tekstą dalimis ir galvoti klausimus. Jie dirbo su J. Kepenienės knyga vaikams „Madingiausias krokodilas". Šią strategiją tėvai išbandė namuose su vaikais skaitydami įvairaus pobūdžio pasakojamuosius tekstus, daugiausiai pasakas. Jų nuomone, toks skaitymo būdas labai patiko vaikams.

„Skaitymas su numatymu" buvo išbandytas ir su grupe mokyklinio amžiaus tėvų iš Slovakijos. Jie pasirinko Marijos Durickov'os tekstą "Pirmaklasis". Jų atsiliepimai taip pat buvo labai teigiami. Tai-

gi, ši strategija yra pritaikoma ir kitoje kultūrinėje aplinkoje su tokia pačia tiksline auditorija.

Šiuolaikinių didaktikų centras šią strategiją yra taikęs ir su kitokia auditorija (mokytojais, bibliotekiniais, įvairaus amžiaus vaikais, mokiniais, studentais) ir įtraukęs ją kaip didesnės mokytojų profesinio tobulinimo ir suaugusiųjų mokymo programos dalį. Strategijos taikymas priklauso nuo mokymosi tikslų, dalyvių poreikių ir patirties. Svarbiausias darbas atliekamas planavimo etape. Todėl patyrusio kolegos, draugo patarimai gali būti labai naudingi rengiantis taikyti šią strategiją

Vertinimas

Strategija gali būti taikoma su įvairia suaugusiųjų auditorija, kuri nori lavinti skaitymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, problemų sprendimo ir sprendimų priėmimo įgūdžius, nesvarbu, ar asmeniniam, ar profesiniam tobulėjimui. Galima mokyti ir pavienius asmenis, ir mažesnes ar didesnes grupes. Strategija padeda ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą, suprasti ir reikšti savo jausmus. Pats mokymo būdas padeda kurti teigiamą emocinę aplinką ir besimokančiųjų įsitraukimą į mokymosi procesą. Lektoriams gali būti įdomu bandyti ją taikyti įvairiose situacijose, dirbant su skirtingomis grupėmis. „Diemedžio“ tėvai mokėsi šios strategijos šiais tikslais: a) prasmingam bendravimui su vaikais; b) vaikų skaitymo ir mąstymo įgūdžiams lavinti. Teksto parinkimas ir pačios strategijos taikymas didžia dalimi priklauso nuo to, ar siekiama asmeninių, ar profesinių tobulinimo tikslų. Strategiją išbandė ir įvertino Lietuvos ir Slovakijos tėvų grupės. Pirmosios grupės atstovai strategiją išbandė su vaikais namuose skaitydami įvairius tekstus. Kad būtų paprasčiau, tėvams praktiškai išbandžius skaitymo su numatymu strategiją su savo vaiku, refleksijai buvo pateikti trys atviri klausimai:

- Kaip sekėsi taikyti skaitymo su numatymu strategiją skaitant su vaiku?
- Kokios buvo vaiko reakcijos į tokį skaitymą?
- Kokius šios strategijos taikymo privalumus ir trūkumus galėtumėte įvardinti?

Reflektuodami apie strategijos taikymo procesą skaitant su vaiku tėvai pabrėžė tai, kad vaikai gan lengvai aktyviai įsitraukia į procesą, noriai išsako mintis „sūnui nereikėjo, atrodo, jokių ypatingų pastangų. Užduodami klausimai jam atrodė lengvi ir natūralūs“; „Viskas labai išsitempė, nes vaikui patiko kalbėtis.“; „Man pačiam tik kartais reikėdavo priminti, kad mes skaitome knygą ir pasiūlyti paklausti, kas gi bus toliau“. Buvo pastebėta, kad taip skaitant, vaiko asociacijos dažnai siejamos su gyvenimo realijomis „vaikas lengvai keičia pateiktą siužetą ir jį adaptuoja savaip pagal savo patirtį arba jį pritaiko savo neseniai patirtiems įspūdžiams. (Vaikui buvo labai įdomūs Sausio 13 osios įvykiai Lietuvoje ir jis juos bandė visaip sieti su skaitomu tekstu vos tik išgirdo žodį „Patrankos sviediniai“)“. Reflektuodami vaiko reakcijas į tokį skaitymą tėvai akcentavo vaikų susidomėjimą tokiu skaitymu „kai paklausiau, ar norėtų dažniau taip skaityti, tai pageidavo, kad taip darytume visada“; „Vaikui toks skaitymas labai patiko. Kadangi mano sūnus ir šiaip mėgsta kalbėti, tai skaitant bet kokį tekstą jam kyla daugybė klausimų.“; „Vaikui labai patiko kalbėti ir reikšti savo nuomonę, ją argumentuoti“. Tėvai pažymėjo, kad tokio skaitymo dėka ypatingai sužadinama vaiko fantazija, skatinama kūryba, vaikai neapsiriboja vien sausais atsakymais: „Pradžioje jis man pasakė, kad jis nežino apie ką bus šis pasakojimas, bet kai paprašiau pabandyti sukurti savo variantą, tai gavau bent 3 atsakymų versijas. Sūnus greitai sugalvodavo įvairius teksto pritaikymus savo siužetui“; „...lengvai gavo su pabaiga, kuri nebuvo tokia trumpa kaip pateikta autoriaus. Pas mus dar vyko daugybė įvykių“; „vaiko pastebėjimuose stebėtinai lengvai užtekdavo visiems vietos – autoriaus žodžiams ir pramanytiems dalykams“. Analizuodami strategijos taikymo privalumus tėvai įvardino fantazijos ir mąstymo skatinimą „Skatina fantazuoti, mąstyti“; „Kūrybingumo ugdymas“. Buvo pažymėta, kad toks skaitymas ugdo vaiko klausimosi gebėjimus „(skatina) sukaupti dėmesį, kai yra skaitoma, nes vaikai jau žino, kad bus kažko klausima, siūloma įsivaizduoti“. Kaip privalumas buvo įvardinta tokio skaitymo metu kylančių vaiko asociacijų sąsajos su jo patirtimi, gyvenimo aktualijomis „skatina... tapatinti su patirtimi“. Svarbu tai, kad buvo įvardinti ir tokio skaitymo privalumai patiems tėvams. Pirmiausia toks skaitymas lavina tėvų, kaip mąstančių skaitytojų, gebėjimus (mokomasi iš vaikų): „ne tik skaitau ar klausau tekstą, bet gilinuosi ir į tokias detales, kurias, mes suaugusieji, dažniausiai

nelaikome svarbiomis ir ieškome tik teksto esminių dalykų. Man sūnus parodė, kad esminiai dalykai tekste gali būti ir ne tie, kurie mums yra svarbūs". Kitas svarbus aspektas, kurį įvardino tėvai, skaitymas su numatymu kaip kokybiško bendravimo su vaiku priemonė „*tiesiog skiri daugiau kokybiškesnio laiko ir dėmesio pabendravimui su vaiku*". Savo refleksijose esminių strategijos taikymo trūkumų tėvai neįvardino, tačiau pažymėjo, kad pasigenda informacijos apie tekstus, kurie būtų tinkami tokios strategijos taikymui „*susiduriu su viena problema - tekstų vaikams paieška, kurių turinyje yra paslėpta mintis, kur aprašyta taip, kad skaitant iš karto iškyla vaizdiniai, prisiminimai ir pan.*“ Taip pat tėvai pabrėžė, kad toks skaitymas nėra tinkamas prieš miegą, nes „*miegas nusitempia giliai į naktį*". Panašios buvo ir tėvų iš Slovakijos refleksijos. Jie pripažino, kad ši strategija „*skatina vaizduotę, fantaziją, mąstymą, susitelkimą ties tekstu...padeda artimesniam kontaktui tarp vaikų ir tėvų megtis*“. Abi grupės pažymėjo, kad ši strategija prisideda prie žodyno turbinimo. Labai svarbus buvo strategijos, kaip bendravimo įrankio, vaidmuo – skaitydami ir diskutuodami jie daug sužinojo apie vaikus, jų problemas.

Išvados

Šios strategijos privalumai: skatina gilų skaitymą, prasmingas diskusijas, sąsajas su gyvenimiškomis situacijomis. Ugdė kūrybinį ir kritinį mąstymą, skatina kokybiškesnį vaikų ir tėvų bendravimą, padeda geriau ir greičiai pastebėti vaikams kylančius sunkumus bei problemas. Strategija yra pritaikoma įvairiose kontekstuose ir aplinkose, dirbant su įvairiomis suaugusiųjų grupėmis. Mokomasi ir iš teksto, ir iš grupės narių. Norintiems taikyti šią strategiją, patariame pradėti nuo teksto paieškos. Jis turi skatinti diskusijas, atvirą dalijimąsi nuomonėmis. Tekstą gali keisti filmas, turintis pasakojimų elementų. Bet koku atveju, parenkant tekstą ar filmą, reikia atsižvelgti į auditorijos poreikius, patirtį, lūkesčius. Strategija efektyvesnė, jei ji išbandoma kelis kartus su ta pačia grupe. Besimokantiejiems reikia laiko įgyti jos taikymo patirties, kad galėtų ją sąmoningai reflektuoti.

5.7. Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms (Rumunija)

Įvadas - Vispārējs apskats

Žmonės, nedrįstantys įsitraukti į diskusijas, tam turi įvairių priežasčių: Kai kurie nepasitiki savo nuomone, nejaukiai jaučiasi ją išsakydami, galbūt kai kurie turi blogų atsiminimų iš panašios praktikos praeityje, ir bijo, kad ji nepasikartotų vėl, o kiti galbūt ne-žino kaip įsitraukti į diskusijas, todėl baiminasi to, kas jiems nepažįstama - neaiški kaba, žodynas, išsireiškimai ar pan. Taip dažnai nutinka susuaugusiais, ypač tais, kurių žema savi vertė, pasirtikėjimas savimi. Mūsų inovatyvi strategija yra puikus pagrindas diskusijoms pradėti (Ellis et al, 1994), ypač su tom grupėm, kurios neturi ar mažai turi tokios patirties. Ši strategija padeda aktyviau įsijungti į diskusijas, debatus, o tuo pačiu padidina galimybę gauti teigiamos patirties, kuri tampa motyvuojančiu veiksmu tolimesniam įsitraukimui ir dalyvavimui mokymosi procese.

Įgyvendinimo etapai

Prieš pradedant diskusiją, išdalinkite dalyviams kontrolinį sąrašą (žr. Priedą nr. 2) ir paprašykite jį atidžiai perskaityti. Pasakykite, kad visos diskusijos metu jie turės jį atsižvelgti, todėl tegu dabar įsitikina, ar viskas yra aišku ir suprantama. Paaiškinkite tas kompetencijas, dėl kurių kyla dalyviams klausimai. Norėdami įsitikinti, ar tikrai aišku, patys paklauskite užduodami konkrečius klausimus ir prašydami pateikti pavyzdžių. Jei jūsų vis tiek netenkina gauti atsakymai, galite vadovautis tokiais siūlomais klausimais:

- Iš kur žinote, kad kas nors aktyviai klausosi? Ką jūs darote, kai klausotės aktyviai? Kaip tokie žmonės atrodo?
- Ką jūs sakote, kai nesuprantate, kas jums sakoma? Ką darote, kai norite, kad kalbėtojas tą patį pasakytų kitaip? Kaip jūs sužinote, kad supratote taip, kaip kalbėtojas ir norėjo, kad jūs suprastumėte? Ką jūs darote, kai norite, kad kalbėtojas patvirtintų, jog jūsų supratimas yra teisingas?
- Kartais žmonės sutinka vieni su kitais, o kartais ne. Kartais kategoriškai nesutinka; o kartais nesutinka tik dėl kai kurių dalykų. Bet kokių atveju, yra labai naudinga sužinoti, ką kiti galvoja apie išsakytas mintis ar nuomones. Mes pateikiame "konstruktyvių atsakymų" pavyzdžius tam, kad diskusija „neužstrigtų“ ir toliau plėtotųsi, kad patys dalyviai galėtų prie jos prisidėti. Ką atsytumėte, jei aš pasakyčiau: "Žmonės, gyvenantys miestuose yra mažiau sveiki nei gyvenantys kaimuose". Sutiktumėte, nesutiktumėte? O jeigu aš pasakyčiau: "Kiekvienas ieškantis darbo iššvaisto daugybę laiko, kurį galėtų skirti meditavimui"?

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymo pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Suaugusieji apskritai
Tam tikra profesija
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai asmenys
Besimokančiųjų poros
Iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
Iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
Iki 2 dienų
Lankstu

Būtinios priemonės/ištekliai

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

- *Prieš pereidami prie kitos temos, mes būtinai aptariame ankstesniąją ir ją apibendriname, padarome išvadas. Išklausius įvairių pasisakymų, nuomonių, dažnai yra sunku nuspėti, ar diskutuojantys laikosi pradinės nuomonės, ar ji yra pakitus. Todėl labai gerai dar kartą patikslinti savo nuomonės, o po to jas apibendrinti ir pristatyt pradėdant „Mes laikomės nuomonės, kad...“ . Pradėti galima ir dar kitaip: „ Mūsų nuomone....“; „ Apvarsčius visas idėjas ir alternatyvas, mes priėjome prie išvados, kad“*

1. Pasakykite dalyviams, kad jie pasinaudotų „kontroliniu sąrašu“ diskusijų metu. Išgirdę, kai kas nors išraiškia nuomonę vienokiu ar kitokiu būdu, naudoja aktyvaus klausymosi metodus ar pan., pažymėtu tai ženklu ✓ prie atitinkamos „kontrolinio sąrašo“ vietos. Paprašykite, kad tokiu pačiu būdu diskutuojantys kontroliuotų ir savo minčių raišką bei pasisakymus.
2. Diskusijos/mokymų pabaigoje, paprašykite dalyvių dar kartą peržiūrėti „kontrolinį sąrašą“ ir pridėti daugiau, jei tai buvo išsakyta diskusijų metu. Galiausiai 5 -10 minučių skirkite apmąstymams, kaip grupė jautėsi diskusijų metu, ar sąrašas padėjo įsitraukti į diskusijas, ar jie juo naudotųsi jei dar kartą tektų dalyvauti panašioje diskusijoje.

Įvadinė dalis su visais paaiškinimais, pavyzdžių aptarimas gali trukti iki 30 minučių. Jei dalyviams vis tiek neaišku, ko iš jų tikimasi, galima skirti papildomai laiko kompetencijų aptarimui . Pirmųjų susitikimų metu pakankamas dėmesio skyrimas „kontrolinio sąrašo“ aptarimui yra būtinas. Jei norite vaizdžiai parodyti, kokio elgesio tikėtis iš dalyvių, galite parodyti trumpą video filmą, paveikslus, nuotraukas. Jei dirbate su kitu lektoriumi poroje, galite naudoti vaidmenų žaidimą ir jiems parodyti skirtingus elgesio modelius, atspindinčius tam tikras „kontrolinio sąrašo“ vietas.

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemy sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymo pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Suaugusieji apskritai
Tam tikra profesija
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai asmenys
Besimokančiųjų poros
Iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
Iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
Iki 2 dienų
Lankstu

Būtinios priemonės/ištekliai

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

Šia strategija mes sprendėme *suaugusiųjų dalyvavimo grupių diskusijose* problemą. Vyksta daug mokymų, kurių metu ne tik klausomasis pranešėjo, bet ir aktyviai dalyvaujama diskusijose, kitose veiklose. Grupės veikla įtraukia daug verbalinės ir neverbalinės komunikacijos, kuri reikalauja tam tikrų įgūdžių. Efektyvi komunikacija yra labai svarbi problemų sprendimui ir sprendimų priėmimui. Kai tokių įgūdžių stokojama, tai dalyviai yra mažiau motyvuoti dalyvauti grupės veiklose. Yra žinoma, kad motyvacija priklauso nuo to, ar žmonės yra tikri, kad jų dalyvavimas prisidės prie tam tikro naudingo darbo, ir kad jie bus išgirsti. Sėkmingas prisidėjimas prie diskusijų prideda motyvacijos toliau dalyvauti panašiose veiklose, tikintis dar aktyvesnio ir kokybiškesnio dalyvavimo.

Paskata šiai inovatyviai strategijai rasti atėjo iš Rumunijos "Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant" asociacijos vykdomo projekto 2010m., kuris taikė viešųjų diskusijų metodą pilietinėms problemoms aptarti. Viešųjų diskusijų forma leidžia jose dalyvauti įvairiems žmonėms ir diskutuoti jiems rūpimomis temomis. Mes nagrinėjome švietimo temą. Mes kalbėjome apie grupes, neturinčias pilietinių teisių, pvz.: balsavimo teisių. Mums jautri tema- čigonai arba Roma žmonės. Mes darėme prielaidą, kad Viešosios diskusijos įtrauks dalyvius į aktyvią veiklą, kurios metu jie galės dalintis nuomonėmis, patirtimis, išgyvenimais, tokiu būdu prie aptariamos temos prisidės visi. Diskusijų vedėjai turėjo užduotį įtraukti į diskusijas mažiau kalbančius ir neleisti dominuoti labiausiai besireiškiantiems. Tačiau mūsų prielaida pasirodė klaidinga: diskusijose buvo labai mažai aktyvių dalyvių. Verbalinė dalyvių komunikacija (mokytojų, tėvų, bendruomenės dirbančiųjų, vyresniųjų mokinių) buvo labai menka ir prasta. Nors tema buvo labai aktuali, svarbi, aiški, pažįstama ir vedėjai gerai organizavo diskusiją, mes priėjome prie išvados, kad tokį rezultatą gavome dėl *menkų dalyvavimo diskusijoje įgūdžių, negebėjimo išreikšti savo mintis ir nuomonę*. Mums buvo žinomi ir kiti aspektai – žemas pasitikėjimas savimi, tvirtumo neturėjimas, baimė dėl neigiamų pasekmių nesutikimo su kitomis nuomonėmis atveju ir pan. Kadangi neturėjome daugiau laiko organizuoti pakartotinėms viešosioms diskusijoms, tai nusprendėme pasitaikius progai ateityje imtis suaugusiųjų įgūdžių aktyviam įsitraukimui į diskusijas ugdymo.

Mūsų inovatyvios strategijos bandomuosiuose seminaruose dalyvavo dvi grupės, iš viso - 75 žmonės. Pirmoje grupėje buvo 54 asmenys, kurie dalyvavo 2 dienų konferencijoje Cluj, Rumunijoje (17 mokytojų; 18 bendruomenės lyderių, NVO atstovų, 19 vyresniųjų mokinių ir jaunimo organizacijų atstovų, švietimo politikai). Daugelis dalyvių buvo rumunų kilmės, bet buvo ir vengrų bei Roma tautybių atstovų (apie 30%). Antroje grupėje buvo 21 Roma bendruomenės lyderių atstovai iš kaimiškų vietovių ir vakarinės šalies dalies. Ši grupė buvo mokoma lyderystės, o mūsų inovatyvi strategija buvo pridėta papildomai prie jų programos.

Visa veikla tęsėsi maždaug 3 valandas (du 90-minučių blokai), kurios metu dalyviams buvo duodamas kontrolinis sąrašas su išvardintomis pagrindinėmis keturiomis kompetencijomis, reikalingomis aktyviam įsitraukimui į diskusijas, o taip pat ir aprašytas tinkamas ir laukiamas elgesys diskusijų metu. Buvo pateikti pavyzdžiais: frazės, nepilni sakiniai, jungiamosios sakinių dalys ir pan. Verbalinė komunikacija siejama su klausymosi/girdėjimo kompetencija ir elgsena. Pavyzdžiui, supratimo kontroliavimas, užduodant paaiškinamuosius klausimus, perklausiant to paties kitaip, perfrazuojant: *Ar jūs turite galvoje?* Arba prašant pateikti pavyzdžių: „Ar galėtumėte man pateikti pavyzdį...?“; „Ar tai galėtų būti toks pavyzdys....?“

"Kontrolinį sąrašą" sudaro stulpeliai su tam tikrais „langeliais“. Pirmieji skyreliai pavadinti taip: *Aš padariau tai/Aš naudoju tokias išsireiškimas ar frazes*, ir antras: *Aš pastebėjau kitus darant tai/naudojant išsireiškimas ar frazes*. Dalyviai turėjo susipažinti su šiuo kontroliniu sąrašu ir įsitikinti, kad viskas jiems yra aišku. Jiems buvo pasakyta, kad ji reikės naudoti diskusijų metu ir kad bus skiriamas papildomas laikas jam užpildyti. Vienoje grupėje reikėjo daugiau skirti laiko aiškinimams, nei kitoje.

Strategija taip pat buvo išbandyta ir Latvijoje su dvejomis grupėmis, kurių dalyviais buvo 27 kaimiškų vietovių mokytojai, dalyvaujantys 36 valandų (3 dienų) mokymo programoje apie tarpkultūrinį bendravimą, įvairovę ir toleranciją. Mokymu metu reikėjo aktyviai reikšti nuomonę įvairiais klausimais, argumentuoti, pagrįsti. Buvo tikimasi, kad tokių mokymų metu jie patobulins darbo grupėje ir diskutavimo įgūdžius.

Vertinimas

“Kontroliniai sąrašai” parodė, kad didžioji dauguma dalyvių pažymėjo bent du langelius kiekvienoje pusėje. Nebuvo nepažymėta nei viena kuri nors kompetencija ar elgsenos būdas. Tai reiškia, kad išvardintos kompetencijos ir elgsenos modeliai tam tikru lygiu yra praktiškai taikomi.

Klausimynas parodė (žr. Priedą nr. 3), kad 26 mokytojai ir mokiniai Rumunijoje, ir 27 mokytojai Latvijoje gavo labai daug informacijos.

Praktinis strategijos panaudojimas dešimtbalėje skalėje buvo įvertintas 6.58 balu. O tai reiškia, kad respondentai mano, jog strategija yra labiau pritaikoma, nei nepritaikoma.

Paaiškinimai:

- Frazės buvo žinomos, bet ne visą laiką siejamos su pastangomis išgirsti, suprasti, suvokti ir išreikšti savo mintis;
- “Kontrolinis sąrašas” reikalingas tam, kad visi turėtų “bendrą kalbą” debatų metu; tai pagrindinių taisyklių priminimas, jos turi būti naudingos bet kokioje “civilizuotoje diskusijoje”;
- “Kontrolinis sąrašas” pasiteisino nustatant, kas diskusiją padaro prasmingesnę, kaip ją užbaigti, daryti išvadas; pavyzdžiai pagelbėjo tiems, kurie buvo truputį “pasimetę” diskusijų pradžioje;
- Kai kurie respondentai daugiau dėmesio skyrė patiems debatams, nes kontrolinis sąrašas jiems buvo žinomas iš anksčiau;
- Kai kuriems respondentams sąrašas padėjo, nes tokiu būdu jie galėjo konstruktyviau prisidėti prie diskusijos, buvo labiau pasitikintys savimi ir galėjo tinkamai dalyvauti.

“Sintagmos buvo žinomos, bet tik dabar jos pasirodė “tikroje šviesoje”; jos „nušvietė“ mano supratimą, dalyvavimą ir tvirtą saviraišką” (Viešųjų diskusijų dalyvis iš Rumunijos)

Dešimties balų skalėje ketinimas ateityje naudoti kompetencijas aprašytas “kontroliniame sąraše”, buvo įvertintas 7.69 balais. Tai labai geras įvertinimas, reiškiantis, kad tomis kompetencijomis didžioji dauguma žada naudotis ir ateityje.

Trečiasis klausimas, užpildytas ir gautas kompiuteriu, surinko 9.24. balo. Mes jį įvertinome kaip da-
linai bendrą sutikimą su teiginiu: *Labai motyvuoja žinojimas, kaip efektyviai dalyvauti diskusijose grupinės veiklos metu.* Keletas paaiškinimų:

- Kai jau žinai kompetencijas, susipažįsti su jomis, tada labiau įsitrauki į diskusijas, tai labiau motyvuoja būti aktyviam;
- Kai grupėje visiems kompetencijos ir elgsena yra aiškūs, laiko valdymo problema tampa labai aktuali – daug nuomonių, daug dalijimosi;
- Labai svarbu yra bendrauti, nes tada grupė gali geriau susitelkti ties užduotimi.

Dar keletas pastebėjimų:

- *“Aš sugebėjau peržengti kai kurias savo paties “ribas”; aš gebėjau išreikšti savo mintis ir nuomonę niekieno nepertraukiamas, laisvai (be sustojimo viduryje sakinio) (Viešųjų diskusijų dalyvis iš Rumunijos)*
- *“Kontrolinis sąrašas” padarė mane dalyvauti ir padėjo sustruktūruoti mintis bei argumentuoti. Tai šiek tiek man nauja, skirtinga nuo to, ką dariau iki šiol.* (Mokytoja iš Latvijos)

Išvados

Mūsų strategija, kurią išbandėme, buvo naudinga dalyvių įsijungimui į diskusijas, padėjo jiems susipažinti su įvairiais elgsenos tipais, kurie yra pageidautini debatų ar kitokios konstruktyvios diskusijos metu. Strategija yra labai nesudėtingas ir paprastas instrumentas komunikacijai organizuoti. Labai pravertė pavyzdžiai: frazės, klausimai. Jie padėjo greičiau nugalėti varžymąsi įsijungti į diskusijas, padėjo susidoroti su kitomis kliūtimis, laisvai išreiškiant asmenines nuomones.

Trumpai tariant, strategija yra naudinga, nes:

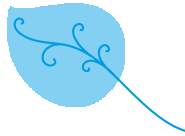
- Pateikia pavyzdžių: surenka draugėn ir parodo naudingus posakius;
- Padrąšina kalbėti mandagiai ir tvirtai/įsitikinusiai;
- Tai jau žinomų, bet galbūt primirštų dalykų priminimas;
- Teikia pasitikėjimo dalyviams;
- Skatina dėmesio sutelkimą, aktyvų klausymąsi;
- Padeda efektyviau ir konstruktyviau diskutuoti.

Tokių diskusijų dalyvis yra pasitikintis asmuo, geras klausytojas ir konstruktyvus diskusijų dalyvis. Mokymų dalyviai buvo nusiteikę ir ateityje pasinaudoti "kontroliniu sąrašu" organizuojant diskusijas ar kitas mokomąsias veiklas. Taip pat jie jau turės patirties, todėl panašiose kitose veiklose jausis saugesniais ir labiau patyrusiais.

Mes rekomenduojame naudoti "kontrolinį sąrašą" visada dirbant su mažiau patyrusiais besimokančiais, stokojančiais pasitikėjimo ar, patirties; tylesniais ar labiau impulsyviais. Ar pademonstruoti tam tikrus elgesio tipus, priklauso nuo lektorių pasirinkimo. Jie turi įvertinti poreikį, atsižvelgiant į auditorijos ypatumus. Šia strategija taip pat gali naudotis ir švietėjai, mokytojai, dirbantys su įvairaus amžiaus mokiniais, ypač tais atvejais, kai ugdymo turinyje trūksta komunikacijos įgūdžių ugdymo (pvz.: per gimtosios ar užsienio kalbos mokymus)

"Kontrolinis sąrašas" turėtų būti naudojamas ne vieną kartą. Būtų gerai, kad grupė galėtų susirinkti kelis kartus, kad būtų skiriamas laikas praktiniam išbandymui ir refleksijai.

5.8. Pelnas ir nuostoliai (Rumunija)

Įvadas - Apžvalga

Šia strategija siekėme išsiaiškinti, kas besimokantieji yra naudinga – nenaudinga jų mokymosi patirtyse. Strategiją rekomenduojame taikyti ne vieno susitikimo metu, o [per kelis kartus. Geriausiai pirmą kartą ją panaudoti kokių nors mokymų pabaigoje, pvz.: dviejų ar trijų dienų mokymų gale. Ši veikla trunka 15-30 minučių ir dar apie 15-45 minučių surinktų duomenų analizei. Rekomenduojamas grupės dydis - 8-16 dalyvių. Priemonės - du rinkiniai skirtingų spalvų lipniųjų lapelių ir dideli balti popieriaus lapai.

Ši strategija, vadinama, *Pelnas ir nuostoliai*, yra dalis John'o Keller'io ARCS motyvacinio modelio (1983). Jo modelis teigia, kad motyvacija priklauso nuo:

- **Dėmesio/Attention** : dalyviai turi žinoti, kad mokymasis yra investicija, kuri padeda, motyvuoja juos reflektuoti savo pačių mokymąsi, svarstant kokį "pelną" iš to gauna;
- **Aktualumas/Relevance**: lektorius, mokytojas, naudodamasis šia strategija, gali būti tikras, kad besimokantieji bus svarbus, aktualus savęs įsivertinimas tikro gyvenimo situacijose. Taip pat lektorius gali pateikti pavyzdžių, kas mokantis gali būti pelnu, o kas nuostoliu.
- **Pasitikėjimas/Confidence**: strategijos esmė - gautas dalyvių "atgalinis ryšys" apie jų dalyvavimo mokymesi prasmingumą. O tai reiškia tam tikrą savi-kontrolę ir įsivertinimą.
- **Pasitenkinimas/Satisfaction**: šia strategija siekiama ugdyti besimokančiųjų "pasiekimų"; "laimėjimų" jausmą, kuris motyvuoja juos tolimesniam mokymuisi, prisiminimui, pakartojimui.

Įgyvendinimo etapai

1. Įsitikinkit, kad turite užtektinai žalių ir geltonų vieno dydžio lipniųjų lapelių (turėkite kiekvienos spalvos maždaug 5 kartus daugiau nei turite dalyvių) ir du didelius baltus popieriaus blonknotinius lapus. Vieną pavadiname *Pajamomis*, o kita- *Nuostoliais*.
2. Pirmųjų mokymų pabaigoje išdalinkite po 4-5 žalius ir tiek pat geltonų lapelių kiekvienam dalyviui;
3. Dalyviams pasakykite: Pagalvokite apie mokymosi patirtį, įgytą šių mokymų metu. Parašykite, ką jūs laikote pajamomis, o ką nuostoliais, galvodami apie savo dalyvavimą šiuose mokymuose. Žalius lapelius

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Praktinis mokymosi pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai - suaugusieji
Tam tikra profesinė grupė
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji
Besimokančiųjų poros
iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų
1/2 dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu

Būtinai ištekliai/priemonės

Padalom9oji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia
Dideli lapai popieriaus, spalvoti lipnūs lapeliai

panaudokit *pajamoms užrašyti, o geltonus- nuostoliams*. Ant kiekvieno lapelio parašykite tik po vieną teiginį/žodį. Pasinaudokite visais turimais lapeliais. Kai būsite pasirengę, prilipinkite juos ant atitinkamų didelių lapų popieriaus. Pirmasis pabaigęs rašyti ir pradėjęs pirmasis lipdyti – lipdukus išdėsto vertikaliai. Kitas asmuo išdėsto taip pat vertikaliai, jei jo “pajamos” ar “nuostoliai” yra skirtingų kategorijų nei pirmojo dalyvio. Horizontaliai lipdoma tada, kai kategorijos sutampa arba atitinka viena kita.

4. Skirkite dalyviams pakankamai laiko užrašyti ant abiejų lapelių. Kai kuriems nereikės daugiau nei 15-20 minučių.
5. Kai tik visi lipnūs lapeliai bus priklijuoti, jūs galite panorėti tuoj pat aptarti ir analizuoti, ką dalyviai parašė. Jei neturite laiko arba pats norite pirma susipažinti su atsakymais, pasakykite, kad parašysite atskaitą ir jiems atsiųsite arba pristatysite kitų mokymų pradžioje.
6. Kito susitikimo metu pademonstruokite, kad jūs priėmėt omėn tai, kas dalyvių laikoma “pelnu”- skirkite daugiau dėmesio tam, kas dalyviams mokymuose svarbu ir stenkitės sumažinti „nuostolius“, vengdami daryti tai, kas dalyviams atrodo nevertinga.
7. Dar kartą pritaikykite tą pačią strategiją paskutiniojo susitikimo metu.
8. Galutinio vertinimo formoje panaudokite klausimus, susijusius su “pelnu” ir “nuostoliais”, kurie buvo nustatyti pirmojo susitikimo metu, tam, kad patikrintumėte, ar dalyviai įvertino jūsų pakeitimus, mokymų adaptavimą atsižvelgiant į jų pageidavimus.

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymasis mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta nuosavybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Praktinis mokymosi pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas

Švietėjai/mokytojai

Apskritai -suaugusieji

Tam tikra profesinė grupė

Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji

Besimokančiųjų poros

iki 5 dalyvių

Iki 5-10 dalyvių

iki 10-20 dalyvių

Daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

iki 2 valandų

½ dienos

1 diena

iki 2 dienų

Lankstu

Būtinai ištekiai/priemonės

Padalom9oji medžiaga

Fotografijos

Filmas

Multimedia

Dideli lapai popieriaus, spalvoti lipnūs lapeliai

Praktiniai pavyzdžiai

Vienas iš mums rūpimų dalykų – kaip sužinoti, kas besimokantieji yra svarbu, o kas-ne. Mokymų atitikimas dalyvių lūkesčiams yra labai svarbus motyvuojantis veiksnys. Dažnai tai turi sąsają su kasdienio darbo kontekstu. Todėl labai svarbu sužinoti, ko besimokantieji išmoko, kas jiems atrodo tinkama, o kas-ne. Todėl turi būti abipusis vertinimo - įsivertinimo ryšys. Lektorius turi žinoti, kas svarbu, o kas-ne, kad galėtų sėkmingai planuoti tolimesnį darbą, o besimokantieji svarbu įsivertinti savo mokymąsi, jį reflektuoti ir toliau sėkmingai mokytis.

Labai dažnai lankant seminarus, dalyvaujant kursuose, mokymasis suvokiamas kaip "gavimas" - ką aš gaunu, kas man iš to? Šią informaciją galima gauti ir neformalių pokalbių metu, mokymų pradžioje nustatant dalyvių lūkesčius ar pildant klausimynus viduryje/pabaigoje mokymų. *Pelno ir nuostolių* metodas – tai bendravimo ir bendradarbiavimo tiltas, nutiestas tarp mokytojo ir besimokančiųjų, kuris teikia vertingos informacijos tolimesniam mokymų planavimui, adaptavimui, pergalvojimui.

Fotografija - Nuostoliai

Fotografija - Pelnas

Fotografija- Pelnas ir nuostoliai

Pelno ir nuostolio metodas pirmą kartą buvo išbandytas Rumunijoje su labai išsilavinusiais ir motyvuotais asmenimis, lektorių rengimo kursuose. Grupė pasižymėjo šiomis savybėmis:

- Visi dalyviai turėjo aukštąjį išsilavinimą ir mokslinį laipsnį;
- Jų tarpe buvo universiteto profesorių, aukštosios mokyklos inspektorių, mokytojų, mokyklos psichologų;
- Grupę sudarė 14 asmenų, jų tarpe- du vyrai;
- Amžiaus tarpsnis nuo 25 iki 55 metų.

Mokymai buvo organizuoti naudojant "sumaišyto" mokymo metodus: 48 tiesioginio kontakto valandos, sutilpusios į 4 seminarus, kurio kiekvieno trukmė buvo 12 valandų ir 81 nuotolinio mokymosi valanda, naudojant Moodle sistemą.

Pelno ir nuostolio metodas buvo taikomas pirmojo kontaktinio seminaro pabaigoje ir užėmė 30 minučių. Tai buvo tinkamas metas, nes lektoriai ir auditorija jau buvo "apšilę" per 12 valandų, suprato mokymų struktūrą ir esmę.

Taip pat šis metodas buvo išbandytas Ispanijoje su grupe darbuotojų, užsiimančių namų priežiūros paslaugomis. Dalyviai dalyvavo mokymuose, susijusiuose su naujais įstatymais, dokumentais, reglamentuojančiais jų darbą, atsižvelgiant į profesines kategorijas. Dalyviai turėjo praeiti mokymų kursą ir gauti pažymėjimus, liudijančius apie jų įgytas kompetencijas. Grupė pasižymėjo šiomis savybėmis:

- 17 moteriškos giminės dalyvių;
- dauguma jų baigė tik pradinę mokyklą, kai kurios- vidurinę;
- amžiaus tarpsnis nuo 35 iki 55 metų.

Dalyvavimas mokymuose truko po jų darbo laiko. Visų mokymų trukmė - 10 valandų po 3 sesijas. Pelno ir nuostolių metodas buvo taikytas pirmosios sesijos pabaigoje.

Pagrindinis mokymo dalyvių Rumunijoje ir Ispanijoje skiriamasis bruožas - išsilavinimas. Tačiau motyvavimas mokymuisi visada yra iššūkis dirbant su bet kokia auditorija. *Pelno ir nuostolio* metodas buvo sėkmingai taikomas abiem atvejais, nepriklausomai nuo grupės savybių. Dalyviams buvo svarbu būti išgirstiems, pasijusti savo mokymosi šeiminkais, kontroliuojančiais procesą.

Vertinimas

Abiejų mokymų metu buvo organizuotos lektoriaus ir besimokančiųjų diskusijos apie *Pelno ir nuostolio* metodo taikymą. Rumunijos grupė pažymėjo, kad šis metodas tinka atgalinam ryšiui gauti, suteikia galimybę pasisakyti, išreikšti nuomones ir jaustis įsitraukusiems į mokymosi proceso organizavimą. Lektorius atkreipė dėmesį į „naudą, pajamas“ ir į „nuostolius“. Kai kurios kategorijos buvo labai „sunkios“, turint galvoje jų paaiskinimą, planuojant kitus mokymus. Pvz.: „laikas“; „mokymų trukmė“ buvo laikoma nuostoliu, o „nauji metodai ir informacija“, „komandos darbas“, „susitikimas su kitais“, „laisva mokymų aplinka“ buvo laikoma „pelnu“. „Nuostolių“ grupę sudarė tik keturios kategorijos, o „pelno“ - devynios. Pastarųjų tarpe dar buvo įvardinti „pažymėjimai“, „problemų sprendimas“, „kurso struktūra“, „pažįstamas turinys“, „lektorius“. Tarp „nuostolių“, pateko „emocinė aplinka“, „darbotvarkės keitimas“, „mokestis už taksį“. Šių kategorijų žinojimas pagelbėjo modeliuojant sekančius mokymus - kiekvienas galėjo prisidėti prie „komandos darbo“ ir „naujų metodų“ taikymo. Nuostoliu įvardintas „laikas“ pats savaime nieko nesako. Reikėjo iš dalyvių sužinoti daugiau - ką jie konkrečiai turi galvoje, o tik paskui stengtis šį veiksnį neutralizuoti. „Darbotvarkės pakeitimas“ reiškė išankstinį susitarimą dėl kitų mokymų datos su dalyviais.

Ispanų kolegų atsakymai buvo labai vienodi. Daug informacijos kartojosi, todėl dalyviai apsisprendė kartu dėl kategorijų. Didžiausiu „nuostoliu“ buvo laikoma tai, kad dėl mokymų nusprendė organizacija, o ne patys dalyviai, ir mokymai organizuoti nedarbo metu. Jiems tai reiškė savo mokymosi proceso nekontroliavimą (kai kurie apie tokius mokymus net nebuvo informuoti: kur, kada ir kaip). Taip pat buvo sakoma, kad tai „laiko švaistymas vietoj to, kad jis būtų leidžiamas su šeima“, o tai taip pat liudija apie priverstinį mokymąsi. „Pelnu“ buvo laikoma: „naujos žinios ir įgūdžiai“, „profesinis tobulėjimas“, „naudingumas“. Buvo sužinota, kad mokymus dalyviai tęstų net jei nebūtų labai geros mokymosi sąlygos. Kaip tai bebūtų, dalyviams patiko ši įsivertinimo veikla. Tik kai kuriems reikėjo paaiškinti sąvokas: ką reiškia „pelnas“ ir „nuostoliai“. Dalyviai sutiko, kad tai, kas jų laikoma „nuostoliais“, negali virsti „pelnu“, nes tai nerealu. Mokymų organizatoriai nėra pajėgūs spręsti su jų darbų susijusių problemų.

Išvados

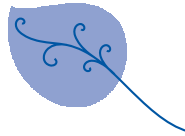
Pelno ir nuostolių metodas buvo įvertintas labai teigiamai ir lektorių, ir dalyvių. Lektoriai pasakė, kad šį metodą taikys ir toliau kaip monitoringo įrankį mokymosi procese. Tai labai gera būdas sužinoti, ką besimokantieji laiko naudingu, o ką ne. Ši informacija padeda peržiūrėti mokymų programą, keisti mokymus, atsižvelgiant į dalyvių poreikius.

Dar keletas patarimų dėl metodo taikymo:

- Naudoti tik pirmųjų mokymų pabaigoje, kai jau dalyviai yra pajutę mokymų struktūrą, esmę, turinį;
- Supažindinti dalyvius su apibendrintomis jų nuomonėmis arba iškart po mokymų arba kitų mokymų pradžioje. Atminkit, kad tai „judėjimas abejomis kelio pusėmis“ - atgalinis ryšys reikalingas ir mokantiems, ir besimokantiems;
- Stenkitės, kad būtų daugiau naudos, „pelno“;
- Kai kurių „nuostolių“ negalima išvengti, nes jie ne nuo mokymų organizatorių ar lektorių pri-

- klauso (pvz.: nuo mokymų užsakovų, darbdavių). Turite tai pripažinti ir pasakyti dalyviams;
- Jei yra neaiškios „pelno“ ir „nuostolių“ kategorijos, nedelsdami jas išsiaiškinkit;
 - Jei mokymai yra užsakyti kitų organizacijų, dalis didesnės programos, turi būti pravesti tam tikru būdu ar pan., išsiaiškinkit, kokie pakeitimai galimi, o kokie – ne;
 - Pasitarkite su kitais lektoriais dėl „nuostolių“ – jie gali pasidalinti savo patirtimi ir įžvalgomis. Taip pat galite kreipti patarimų į dalyvius;
 - Dalyviai gali nesutarti dėl kategorijų arba jų patys. Jei tik turite laiko, bandykite drauge dėl jų susitarti, niekada neprimeskite savo nuomonės. Šis metodas skirtas „išgirsti kitų balsus“, o ne jūsų pačių;
 - Paašškinkit dalyviams, kaip žadate pasinaudoti jų išvardintomis „pajamomis“ ir „nuostoliais“. Paašškinkite tai kartą tam tikru mokymų metu arba pasitaikius progai, pvz.: iškilus klausimams, bet nekartokite to per dažnai;
 - Laikykite šį metodą geresnės komunikacijos įrankiu ir dalyvių nuomonės apibendrintu paveikslu, bet ne grupės kontroliavimo būdu;
 - Jei gautas „atgalinis ryšys“ kelia jums nepatogumų, pasirinkite atsakymą raštu ir išsiųsite jį dalyviams. Jūs turite teisę atsitraukti ir laikyti atgalinį ryšį tik faktu. Kartais jis nemalonus, bet visgi vertingas.

5.9. Filmas kaip motyvavimo priemonė (Slovakija)

Įvadas- trumpa apžvalga

Daugelis švietimo tyrinėtojų yra pastebėję, kad filmas yra puiki priemonė, motyvuojanti mokinius įsitraukti į mokymosi procesą. Kai kurie mokslininkai teigia, kad filmas –tai visuomeninio švietimo priemonė, kviečianti dialogui ir apmąstymams.

Kurdami savo inovatyvią strategiją, mes turėjome tai galvoje, ir tikėjome, kad filmas tiks ir suaugusiųjų auditorijai, motyvuojantis juos mokytis, skatins įsitraukti į visą gyvenimą trunkantį mokymosi procesą. Mus taip pat įkvėpė Nukreipiančio skaitymo-mąstymo veikla (DRTA) (Crawford et al, 2005), kuri yra labai populiari skaitant pasakojamojo pobūdžio tekstus ir siekiant juos geriau suprasti. Šią veiklą mes pritaikėme suaugusiųjų mokymui, tik vietoj knygos pasirinkome filmą. Verta paminėti, kad kai kurie filmai turi subtitrus, todėl galima jais naudotis kaip jau parengtu iš anksto tekstu, ir drauge žiūrėti veiksmus, siekiant geresnio supratimo. Po filmo peržiūros mes naudojome kitą strategiją - „Autoriaus klausinėjimą“ (Beck et al, 1997), kurią mes pavadino „Režisieriaus klausinėjimu“ ir pritaikėme filmo analizei.

Įgyvendinimo etapai

1. Turite labai atidžiai ieškoti filmo - nesvarbu ar vaidybinio, ar dokumentinio, svarbu, kad jame būtų „mokomasis“ elementas, t.y. ko galima išmokyti, suprasti, sužinoti. Kai jau turėsite filmą, pagalvokite, ar norėsite jį žiūrėti su pertraukomis. Jos reikalingos peržiūrėtų dalių apmąstymui ir naujų impulsų gavimui tolimesniam žiūrėjimui, mąstymui.
2. Pagalvokite, kokius užduosite klausimus prieš filmo pradžią, kiekvienos pauzės metu ir po filmo. Klausimai turi leisti žiūrovui spėti, kaip įvykiai klostytis toliau filme, kaip jų spėjimai sutapo ar nesutapo su peržiūromis filmo dalimis, kodėl taip atsitiko, ką jie suprato iš filmo, kaip galėtų tai paaiškinti savo žodžiais, interpretuoti.
3. Pradėkite žiūrėti filmą ir sustokite numatytose vietose. Paklauskite: „Kas atsitiko...? Ką jūs manote apie tai...? (filmo veikėjus, įvykius, situacijas ar pan.); Kokius jausmus sukėlė? Kas nutiks toliau?; Kodėl taip manote? Ką manote apie kitų dalyvių spėjimus?“.
4. Kad besimokantieji galėtų užrašyti savo spėjimus, parenkite lentelę, tokią, kokią ji pateikta apačioje. Lai kiekvienas asmeniškai užrašo spėjimus ir juos

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas

Motyvuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta atsakomybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Mokymosi praktinis pritaikymas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas;
Švietėjai/mokytojai
Apskritai-suaugusieji
Tam tikra profesija
Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji
Poros besimokančiųjų
iki 5 dalyvių
iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
daugiau nei 20 dalyvių
Mišrios grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu

Būtinai ištekliai ir priemonės

Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

pagrindžia. Po kiekvienos filmo dalies peržiūros reikia užpildyti paskutinį stulpelį.

- Kai filmą jau peržiūrėsite, paprašykite, kad kiekvienas "tyliai pasikalbėtų" su filmo režisieriumi, jo paklausinėtų ir užrašytų įsivaizduojamo dialogo rezultatus. Režisieriaus būtų galima paklausti: Kokia pagrindinė šio filmo mintis? Ko režisierius siekė, ką norėjo parodyti, pasakyti? Ar pavyko tai aiškiai išreikšti? Kodėl pasirinkta tokia filmo pabaiga? Ko režisierius tikėtusi iš žiūrovų? Ką jie turėtų suprasti?

Spėjimų lentelė

	Kas toliau nutiks? Kaip klostysis įvykiai?	Kokių turite įrodymų?	Kas iš tikrųjų nutiko?
1 pauzė			
2 pauzė			
3 pauzė			
4 pauzė			

Kompetencijos ir įgūdžiai

Bendravimas gimtąja kalba

Bendravimas užsienio kalba

Mokymasis mokytis

Socialinės ir pilietinės kompetencijos

Kultūrinis pažinimas ir raiška

Kritinis mąstymas

Kūrybiškumas

Iniciatyva

Problemų sprendimas

Rizikos vertinimas

Sprendimų priėmimas

Jausmų valdymas

Motivuojantys veiksniai

Savęs nukreipimas

Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi

Pasidalinta atsakomybė organizacijoje

Palanki emocinė aplinka

Mokymosi praktinis pritaikymas

Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas

Tikslinės grupės

Vyresnieji mokiniai, jaunimas;

Švietėjai/mokytojai

Apskritai-suaugusieji

Tam tikra profesija

Įvairu

Grupės dydis

Pavieniai besimokantieji

Poros besimokančiųjų

iki 5 dalyvių

iki 5-10 dalyvių

iki 10-20 dalyvių

daugiau nei 20 dalyvių

Mišrios grupės

Laiko limitai

Iki 2 valandų

1/2 dienos

1 diena

iki 2 dienų

Lankstu

Būtinai ištekčiai ir priemonės

Padalomoji medžiaga

Fotografijos

Filmas

Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

Mes šią strategiją išbandėme su grupe mokytojų ir lektorių. Mes norėjome parodyti, kad filmas yra puiki priemonė mokinių kritinio mąstymo įgūdžiams lavinti. Pagrindinis tokio lavinimo būdas – spėjimai, klausimų uždavimas žiūrint filmą.

Pasirinkome filmą, pavadintą „Kava ir cigaretės“, tiksliau jo epizodą – „Pusbroliai?“ Filmą režisierius- Jim'as Jarmusch'as. Mokymai buvo suskirstyti į tris dalis. Įvadinėje dalyje mes naudojome „proto šturmo“ metodą, klausinėdami dalyvių nuomonių apie filmo panaudojimo galimybes švietime. Kiekvienas asmeniškai rašė savo mintis, o paskui jomis dalinosi su kitais. Mokytojai skaitė vieni kitų mintis apsikeisdami lapeliais, ir ant tų pačių lapelių parašė komentarus savo kolegoms (ar jie sutinka su jų mintimis, ar ne, ir kodėl?). Tada visi lapeliai buvo surinkti ir mokymų vadovas atsitiktinai ištraukęs kelis lapelius perskaitydavo visai auditorijai. Reikėjo nuspręsti, kurie argumentai yra stipriausi, pagrindžiantys vieną ar kitą idėją. Galiausiai, kiekvienam „autoriui“ buvo sugražintas jo lapelis. Antroje dalyje buvo žiūrimas filmas su pertraukomis. Dalyviai turėjo atsakyti į užduodamus klausimus ir pildyti Spėjimų lentelę. Po filmo peržiūros kiekvienas turėjo „tylųjį dialogą“ su filmo režisieriumi. Mokymai baigėsi bendra diskusija apie filmą ir kaip jį galima būtų panaudoti mokymosi procese.

Kadangi klausimus uždavinėjo lektoriai, ir tokiu būdu pradėjo diskusiją, tai dalyviai atsakinėjo tiesiogiai kreipdamiesi į lektorius: jie jų klausėsi, sekė jų instrukcijomis, atsakinėjo. Tačiau, jei norime tikrų gerų diskusijų, tai toks modelis turi būti keičiamas. Aktyvesnį vaidmenį turėtų perimti patys dalyviai, o lektoriai būti tik nepastebimais proceso fasilitatoriais. Dalyviai patys turėtų kelti savus klausimus, klausinėti vieni kitų, prašyti pagrįstų argumentų ir pan.

Šią strategiją taip pat išbandė mūsų partneriai iš Austrijos (Interkulturelles Zentrum). Jie pasirinko kitą tikslinę grupę – jaunuolius, nedirbančius migrantus 17-20 metų amžiaus. Jie norėjo panaudoti filmą švietimo tikslais, padrąsinti juos įsitraukti į mokymosi procesą, susidaryti savo nuomonę apie mokymosi ir darbo tikslus, galimybes ir poreikius. Ši strategija buvo integruota į įprastų mokymų programą, ją išbandė du lektoriai. Šia strategija buvo įdomu išbandyti ne tik kitame kultūriniame, socialiniame kontekste, bet ir su visai kita grupe, kuri skyrėsi amžiumi, išsilavinimu, patirtimi, kalba ir t.t.. Didžioji dalis jaunuolių buvo nebaigę mokyklos, neturėjo darbo, ir apskritai, nebuvo mėgėjai mokytis – jau ne kartą įsitraukę į panašaus pobūdžio mokymus ir juos metę. Jiems buvo rodomas to paties režisieriaus ir to paties filmo epizodas.

Kolegos iš Lietuvos, (Šiuolaikinių didaktikų centras) šią strategiją išbandė su tėvais. Tai, vėl skirtingas kontekstas, skirtingi strategijos naudojimo tikslai. Šiuo atveju buvo siekiama parodyti tėvams, kaip galima prasmingai žiūrėti, nagrinėti, analizuoti filmą drauge su vaikais. Dalyviams buvo parodyta ištrauka „Nusiminęs čigoniukas“ iš E.Kusturicos filmo „Visi nepastebėti vaikai“. Filmą buvo žiūrimas ir po jo peržiūros diskutuojama taip, kaip buvo aprašyta anksčiau. Tėvams taip pat buvo skirta namų užduotis- išsirinkti multiplikacinį filmą ir jį peržiūrėti su vaikais tokiu pačiu būdu, kaip jie darė.

Italų kolegos (CESIE) filmą naudojo trijų valandų mokymuose, jo paskirtis buvo motyvuoti mokytojus, dirbančius su migrantų vaikais. Dalyviai buvo įvairių mokomųjų dalykų mokytojai iš Palermo ir jo apylinkių. Visi mokytojai – italai, nuo 26 iki 50 metų amžiaus. Šiuo filmu buvo siekiama praplėsti mokytojų profesines, politines, sociokultūrines kompetencijas. Buvo rodomas filmas „Tai mano brolis“, pasakojantis imigranto, įsikūrusio Lampeduzos saloje, istoriją. Buvo daromos trys pauzės, užduodami klausimai, numatomi spėjimai. Dalyviai taip pat pildė „Spėjimų lentelę“ ir diskutavo po filmo peržiūros.

Vertinimas

Dalyviai labai buvo aktyvūs visų trijų mokymo dalių metu. Jie noriai atsakinėjo į įvairaus mastymo lygmens reikalaujančius klausimus, atsakinėjo ne tik į lektorių klausimus, bet ir karštai diskutavo tarpusavyje. Jiems patiko spėlioti apie filmo pradžią ir tolimesnę eigą, jie jautėsi labai įsitraukę į mokymosi procesą, nes reikėjo kelti hipotezes, jas pagrįsti, patikrinti ir vėl grįžti prie jų atsakant į klausimus, kodėl jos pasiteisino, arba ne. Toks būdas padėjo giliau, nuodugniau pažvelgti į filmo pasakojimą ir geriau jį suprasti. Diskusijos atskleidė, kad yra žymiai daugiau klausimų, nei jų buvo sugalvoję lektoriai. Dalyviams patiems kilo daug originalių klausimų, į kuriuos taip pat buvo ieškoma atsakymų. Mes stengėmės, kad būtų užduodama daugiau atviro tipo klausimų, kad būtų galima tikėtis įvairių atsakymų.

Austrijos kolegų pastebėjimai skyrėsi nuo mūsų. Jų manymu, filmas gali prisidėti prie palankios aplinkos kritiniam mąstymui ugdyti kūrimo, tačiau tai ne turi būti vienkartinis įvykis. Tokius mokymus, kad jie būtų paveikūs ir pasiektų tikslą, reiktų rengti kelis kartus iš eilės. Jaunuoliai, kurie dalyvavo mokymuose, stokoja elementarių diskutavimo įgūdžių, todėl vienkartinė priemonė negali būti sėkminga. Jie mano, kad tokius mokymus reiktų rengti ir strategiją taikyti su ta pačia grupe ilgesnį laiko tarpą.

Partneriai iš Lietuvos pastebėjo, kad tėvams ši strategija labai patiko. Jie buvo aktyvūs filmo žiūrėtojai, kėlė klausimus, diskutavo, ieškojo sąryšių tarp filmo ir kasdienio gyvenimo situacijų. Po to, kai šią strategiją išbandė su vaikais, jie akcentavo tokius šios strategijos privalumus:

- Ji leidžia pažvelgti į tuos pačius dalykus iš skirtingų pusių, pastebėti tai, kas kitu būdu liktų nepastebėta;
- Įtraukia į diskusijas, kurios leidžia giliau nagrinėti temas, įvykius, problemas;
- Modeliuoja kitokį požiūrį į filmo žiūrėjimą;
- Lavina vaizduotę, kūrybiškumą ir skatina reflektuoti;
- Filmas turi ne mažesnę poveikį nei perskaityta knyga;
- Filmas sudaro galimybes tėvams prasmingam pokalbiui su vaikais, padeda juos geriau pažinti ir suprasti;
- Stimuliuoja mąstymą, susikaupimą ir dėmesingumą detalėms.

Taip pat buvo pastebėti ir trūkumai:

- Vaikai ne visada yra patenkinti, kai daromos pertraukos žiūrėti jų mėgstamą filmą;
- Tėvams reikia laiko pasirengti – jie turi peržiūrėti filmą ir pasirengti pokalbiui;
- Ne visi filmai gali būti žiūrimi tokiu būdu – reikia geros atrankos;
- Tėvams reikia tokiam darbui nusiteikti ir pasiruošti;
- Reikia tinkamai parinkti laiką filmo žiūrėjimui – vakarai tam netinka (prieš miegą), nes tai trunka ilgai ir per daug išjudina vaikus.

Italų kolegos taip pat buvo patenkinti strategijos taikymo rezultatais. Mokytojai buvo labai aktyvūs, norėjo daug kalbėti, dalintis, reikšti nuomones. Lektoriai priėjo prie išvados, kad tai labai paprasta priemonė, kuri lengvai gali būti naudojama įvairiuose kontekstuose ir aplinkose. Svarbu parinkti aktualų, įdomų filmą. Jų atveju buvo parinktas toks filmas, kuris moksleivius, turinčius skirtingą kultūrinę patirtį, paskatintų mokymosi sėkmei. Lektoriai naudojo šį filmą mokytojų kritiniam mąstymui ugdyti, kuriuo galėtų vadovautis dirbdami savo klasėse. Filmas yra labai dėkinga mokymo priemonė – ji padeda lengviau įveikti kalbinius, kultūrinius barjerus, o tai labai svarbu dirbant su vaikais, atvykusiais iš įvairių šalių, kai italų kalba nėra jų gimtoji kalba.

Išvados

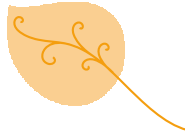

Strategija *Filmas kaip motyvavimo priemonė* yra labai veiksminga siekiant mokymų dalyvius įtraukti į aktyvų mąstymo ir diskusijų procesą. Tai taip pat labai maloni veikla, kurią norisi pakartoti ir ateityje. Motyvacija yra skatinama smalsumu (kai reikia nuspėti tolimesnę filmo eigą, įvykių posūkius, veikėjų elgseną), keliant hipotezes, ieškant argumentų joms patvirtinti, persvarstant hipotezes ir darant išvadas. Motyvuoja ir galimybė susieti filmo pasakojimą su savo ar kitų gyvenimais, patirtimis.

Strategija taip pat labai pasitarnauja bendravimo įgūdžiams lavinti, (gimtąja ar užsienio kalba, ugdo kritinio mąstymo kompetencijas, moko mokytis. Taip pat filmo peržiūrą ir diskusijas galima organizuoti ir virtualioje erdvėje, tačiau tada reikės tam tikrų strategijos adaptacijų. Svarbiausia – surasti tinkamą filmą, kuris turėtų pasakojimo elementų, leistų daryti pauzes, keltų klausimus ir siūlytų nevienareikšmiškus atsakymus į juos. Filmas neturi būti labai ilgas, kad neatsibostų jo žiūrėti ir neužimtų daug laiko.

Žinoma, šia strategijai taikyti reikalingas ilgas pasirengiamasis darbas, kurį turi atlikti lektoriai ar mokytojai. Pakartotinai naudojama strategija padeda gilinti besimokančiųjų žinias, įgūdžius, plečia akiratį ir didina mokymosi patirtį.

5.10. Aktyvus įsitraukimas mokantis Darbų saugos ir sveikatos (OHS) (Ispanija)

Įvadas – Trumpa apžvalga

Per 20 metų sukaupta mokymų patirtis rodo, kad mūsų profesinio tobulinimo kursai, kurie yra privalomi dirbančiesiems, nėra jiems patrauklūs. Mokymų dalyviai stokoja motyvacijos dalyvauti juose.

Mūsų kuriama strategija turėjo padėti mažiau kvalifikuotų darbininkų motyvacijai dalyvauti privalomuosiuose kursuose kelti. Mes norėjome, kad jie būtų aktyvūs mokymosi proceso dalyviai, kad su jų tiesioginiu darbu susijusios temos būtų patraukliai ir įdomiai pateiktos. Mūsų strategija buvo išbandyta su dviem skirtingom grupėm: pirmiausiai - su statybininkais, o vėliau - su žmonėmis, tiekiančiais maistą.

Įgyvendinimo etapai

Įvadinis darbų saugos ir sveikatos modulis buvo sudarytas iš trijų pagrindinių veiklų:

a) Pradžios veikla. Ji skirta dalyviams susipažinti. Net jei jie būna iš tos pačios organizacijos, dažnai nepažįsta vienas kito, nes dirba skirtinguose skyriuose ar vietovėse. Šia veikla taip pat prisimename, kas jau yra žinoma apie darbų saugą ir sveikatą, ko mokytasi, kas taikyta. Dalyviai buvo paprašyti patys pasidaryti vardų korteles pagal tam tikras instrukcijas (žr.: priedą nr. 4)

1. Parašykite vardą kortelės viduryje.
2. Kairiajame šone viršuje užrašykite kas tik jums šauna į galvą, galvojant apie darbų saugą;
3. Dešiniajame kampe viršuje užrašykite tai, ką žinote jau apie darbų saugą;
4. Kairiojo šono apačioje užrašykite, kodėl jums reikia darbų saugos kasdieniame darbe;
5. Dešiniojo šono apačioje užrašykite, kodėl darbų sauga reikalinga jūsų asmeniniame gyvenime.

b) Antrosios veiklos metu galvojama apie tuos, kurie dalyvauja darbų saugos ir sveikatos veiklose (žmonės, organizacijos). Jie pasidalija tarpusavyje tuo, ką žino, o tai padeda pasirengti tolimesnėms veikloms. Dalyviams išdalijamas lapas, kuriame pavaizduota situacija, susijusi su darbų sauga ir sveikata (žr. priedą nr. 5: Dilema). Perskaičius garsiai tekstą, dalyviams pasakoma:

“Pasakojime veikia septyni veikėjai: darbininkas, jo žmona, jo viršininkas, jo kolega, jo sūnus, techninis darbuotojas. Įvertinkite juos pagal jų atsakomybės laipsnį atsitikus nelaimingam atvejui”.

Kompetencijos ir įgūdžiai
Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemų sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas
Motyvuojantys veiksniai
Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Mokymosi praktinis pritaikomumas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas
Tikslinės grupės
Vyresnieji mokiniai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai-suaugusieji
Tam tikra profesija
Mišrios grupės
Grupės dydis
Pavieniai besimokantieji
Poros besimokančiųjų
iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Įvairu
Laiko limitai
iki 2 valandų
½ dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu
Reikalingi ištekliai, priemonės
Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

Kai kiekvienas pasidaro savo sąrašą, jie yra paprašomi parodyti jį kitiems ir paaiškinti, kodėl taip suskirstė atsakomybėmis. Pokalbiui vadovauja lektorius, siekdamas, kad visi būtų išklaustyti, sulauktų klausimų ir į juos būtų atsakyta. Šios veiklos tikslas - drauge padaryti bendrą sąrašą

c) Trečiosios veiklos metu dalyviai turėjo pagalvoti apie galimas rizikas ir pavojus, numatant galimus nelaimingus atsitikimus. Tokiu būdu skatinamos ir dalyvių refleksijos apie galimus prevencijos būdus. Dalyviams išdalijami paveikslėliai, kuriuose vaizduojami žmonės, atliekantys įvairias pavojingas veiklas. Dauguma pavaizduotų žmonių elgiasi rizikingai. Mokymų dalyviai turi pabraukti tuos elgesio modelius, kurie, jų manymu, yra labiausiai pavojingi. Vėliau jie paprašomi padirbėti su jiems pateiktu šablonu (žr. priedą nr. 6) apibūdinti rizikas, kurias jie mato paveikslėlyje, galimus nelaimingus atvejus ir pasiūlyti geriausias prevencijos priemones. Pabaigoje aptarėme šios veiklos rezultatus: kiekvieno dalyvio mokymų pradžioje nustatytos rizikos-nelaimingi atvejai- prevencinės priemonės buvo palygintos su kitomis, nustatytomis mokymų pabaigoje.

Kompetencijos ir įgūdžiai
Bendravimas gimtąja kalba
Bendravimas užsienio kalba
Mokymasis mokytis
Socialinės ir pilietinės kompetencijos
Kultūrinis pažinimas ir raiška
Kritinis mąstymas
Kūrybiškumas
Iniciatyva
Problemy sprendimas
Rizikos vertinimas
Sprendimų priėmimas
Jausmų valdymas
Motyvuojuojantys veiksniai
Savęs nukreipimas
Aktyvus įsitraukimas į mokymąsi
Pasidalinta nuosavybė organizacijoje
Palanki emocinė aplinka
Mokymosi praktinis pritaikomumas
Besimokančiųjų pasiekimų pripažinimas
Tikslinės grupės
Vyresnieji mokiniai, jaunimas
Švietėjai/mokytojai
Apskritai-suaugusieji
Tam tikra profesija
Mišrios grupės
Grupės dydis
Pavieniai besimokantieji
Poros besimokančiųjų
iki 5 dalyvių
Iki 5-10 dalyvių
iki 10-20 dalyvių
Daugiau nei 20 dalyvių
Įvairu
Laiko limitai
iki 2 valandų
1/2 dienos
1 diena
iki 2 dienų
Lankstu
Reikalingi ištekliai, priemonės
Padalomoji medžiaga
Fotografijos
Filmas
Multimedia

Praktiniai pavyzdžiai

Kaip ir minėjome, ši strategija buvo išbandyta su dviem skirtingom grupėm – statybininkais ir maisto tiekėjais, išnešiotojais. Šias dvi grupes pasirinkome neatsitiktinai. Jų atstovai priklauso vieniems iš didžiausių ekonomikos sektorių Ispanijoje. Remiantis Įstatymu 32/2006, pradedant nuo 2012, visi dirbantys statybose, turi gauti „Profesijos kortelę“, kuri liudija jų darbo patirtį ir tam tikrą profesinę kategoriją. Ji taip yra įrodymas, kad darbininkai dalyvavo darbų saugos ir sveikatos kursuose. 2010 metų paskutiniajame ketvirtyje statybų sektoriuje dirbo 8.7% visų šalies dirbančiųjų. O tai reiškia, kad naujas įstatymas palietė apie 2 milijonus darbininkų.

Norint gauti „Profesijos kortelę“ reikia dalyvauti nors trumpuose darbų saugos ir sveikatos kursuose. Kai kurie jau buvo apmokyti, nes statybų sektoriuje dažnai pasitaiko nelaimingų atsitikimų. Tačiau naujasis įstatymas įpareigoja dar kartą mokytis, nepaisant to, ar kursuose buvo dalyvauta anksčiau. Galima suprasti, kodėl šių kursų dalyvių motyvacija yra žema – jie turi dar kartą pakartoti tai, ko mokėsi anksčiau. Pakartotiniai mokymai buvo priimami kaip privaloma prievarta.

Nors naujas įstatymas visumoje buvo suvoktas kaip būtinas žingsnis į priekį, tačiau tiesioginiai jo taikymo „objektai“ taip nemanė. Žinoma, tai nereiškia, kad visi, dalyvaujantys kursuose, viską žino apie darbų saugą ir sveikatą, tačiau jie nemato jokios tokių mokymų „ pridėtinės vertės“. Nauji norminiai pakeitimai yra priimami kaip administracinė priemonė, nelabai daug turinti bendro su pačiais darbuotojais. Kitas įstatymas - 202/2000, nurodo, kad darbininkai, turintys sąlyčio su maistu (ruošiant, pakuojant, išnešiojant), turi gauti „Maisto paruošimo“ pažymėjimą, leidžiantį jiems dirbti maisto ir maisto paslaugų pramonėje. Ispanijoje šiame sektoriuje dirba 17% visų dirbančiųjų. 10-ties valandų mokymo programa yra privaloma visiems, norintiems turėti pažymėjimą. Šio sektoriaus atstovų motyvacija mokytis labai panaši į statybininkų.

Turint galvoje tokią auditoriją, mums buvo didelis iššūkis surasti, sukurti inovatyvią strategiją, padedančią kelti motyvaciją ne tik trumpam, bet ir ilgiau trunkančiam mokymuisi. Jei žmonės mano, kad mokymosi procesas yra tuščias laiko leidimas, gerų geriausia- neišvengiama procedūra, jie tikrai neturės asmeninės motyvacijos mokytis. Mes pabandėme pakeisti šį požiūrį, laikydamiesi tam tikrų CreMoLe projekte atrastų nuostatų: motyvacija profesiniame darbe glaudžiai siejasi su asmeniniu gyvenimu; dalyviai turi būti ne pasyvūs, o aktyvūs – dirbti patys mokymų metu (individualiai, porose, grupėse); dirbdami grupėse žmonės mokosi vieni iš kitų, jaučiasi saugesni, turi galimybę pasisakyti, būti supraci, patarti kitiems.

Mes manome, kad vadovaujantis naujais įstatymais, potvarkiais, normomis aštuonių ir dešimties valandų vis tiek nepakanka, kad būtų įsisavintos visos būtinos saugumo ir sveikatos priemonės. Nepaisant skiriamo trumpo laiko, mokymai turi būti organizuojami įtraukiant motyvuojančius mokytis veiksnus, kad darbininkai, turėdami malonios mokymosi patirties, norėtų mokytis ir toliau.

Pirmuose mokymuose dalyvavo 19 asmenų. Dauguma jų – vyrai. Apie 70% baigę pagrindinę mokyklą, 80% iš jų vidutinio amžiaus žmonės, turintys gana žemą kvalifikaciją. Nors statybų sektoriuje dirba daug imigrantų, mūsų mokymuose dalyvavo tik ispanai. Jie jau turėjo darbo patirties sektoriuje ir jiems buvo leista mokytis darbo metu. Mes turėjome du iššūkius: žemą dalyvių motyvaciją ir žemus jų mokymosi įgūdžius. Todėl reikėjo taip organizuoti veiklas, kad kuo daugiau darbo jie atliktų patys.

Antruose mokymuose dalyvavo 32 moterys, iš kurių 65% baigė tik pagrindinę mokyklą. 75% sudarė vidutinio amžiaus moterys (tarp 40 ir 55 metų). Jos mokėsi ne darbo metu.

Mes pergالvojame mums įprastą Darbo saugos ir sveikatos programą, pritaikėme ją tikslinėms grupėms, įtraukėme motyvuojančių veiklų (tarp jų ir „ Pelną ir nuostolių“ strategiją“). Taigi, antrųjų mokymų metu mes dirbome taip: pirmosios dvi veiklos liko tokios pačios, kaip ir dirbant su pirmą-

kart (pradžia ir dilema), bet mes pakeitėme turinį. (žr.: priedus nr.7 ir nr. 8). Trečioje veikloje mes panaudojome "Pelno ir nuostolių" strategiją ir pritaikėme ją įsivertinimui. Mes norėjome gauti "atgalinį ryšį" iš mokymo dalyvių: sužinoti, kas jiems buvo naudinga, o kas – ne. Iš pradžių kiekvienas surašė tai, ką laikė "pelnu", o ką "nuostoliu", o paskui aptarė ir įvertino visus mokymus.

Vertinimas

Mokymus vertinome klausimyno būdu. Visiems mokymų dalyviams buvo pateikti tie patys klausimai. Klausimynu siekėme įvertinti skirtingus mokymų aspektus: organizavimą, metodologiją, logistiką ir t.t. Kai kurie klausimai buvo apie motyvaciją ir mokymų naudingumą: *Kokia dalimi, jūsų nuomone, šie mokymai prisidėjo prie jūsų dabartinio darbo atlikimo ir jo tobulinimo ateityje?; Kokia dalimi, jūsų nuomone, šie mokymai prisidėjo prie jūsų asmeninio ir profesinio tobulėjimo?; Kokia dalimi, jūsų nuomone, šie mokymai prisidėjo prie jūsų noro toliau dalyvauti mokymo veiklose?"*

Po anketų įvertinimo ir apibendrinimo paaiškėjo, kad menki pakeitimai, pavyzdžiui, platesnė įvadinė dalis padidintų dalyvių pasitenkinimą jais. Dauguma manė, kad mokymai buvo naudingi ir turės įtakos jų ateities karjerai. Norime pabrėžti, kad vertinimas remiasi tik dalyvių nuomonėmis. Įvadinė dalis užėmė valandą iš visos 8 ir 10 valandų mokymo programų. Ateityje motyvuojančius elementus reiktų įtraukti ne tik į įvadinę mokymų dalį, bet ir į visus mokymus.

Išvados

Nors motyvuojančių elementų mūsų mokymo programoje nebuvo daug, tačiau programa tikrai turi galimybę motyvuoti suaugusiuosius, dirbančius žmones profesiniam ir asmeninam tobulėjimui. Programa gali būti toliau plėtojama, įvedant daugiau motyvuojančių veiksnių, kad mokymai būtų patrauklūs, įdomūs ir skatintų mokytis toliau.

Panaudotos strategijos atveria mums naujų galimybių, kaip mokymo organizacijai. Remdamiesi savo patirtimi, mes labai rekomenduojame ir privačioms, ir valstybinėms mokymų institucijoms išbandyti jas panašių kursų metu, ar dirbant su panašiomis tikslinėmis grupėmis. Inovatyvias strategijas gerai vertino ne tik dalyviai, bet ir lektoriai, projekto koordinatoriai. Lektoriai teigė, kad jas naudos ir kitų mokymų metu, o tai labai svarbu mums, projekto komandai, nes tai viso projekto darbo įvertinimas.

6. Priedai

Priedas nr. 1 – “Skaitymo su numatymu” strategijos tekstas

Ištrauka iš Milošo Macourek'o knygos “Patrankos sviediniai”: „Dramblio ausys”

1 klausimas. Prieš skaitymą: *Jei spręstumėte tik iš pavadinimo “Dramblio ausys”, apie ką, jūsų manymų, būtų tekstas?*

(I). Mažos ausys niekam nereikalingos: turintis tokias ausis vargu ar gali viską girdėti ir niekada nežino, ar jo laikrodys dar eina. Tačiau per didelės ausys – irgi baisus nemalonumas. Dramblių ausys milžiniškos, jūs net neįsivaizduojate, kaip jie dėl to kenčia.

2 klausimas: *Ką manote apie dramblius, kenčiančius nuo per didelių ausų?*

3 klausimas: *Apie ką toliau bus pasakojama?*

(II.) Kol drambliai dar maži, jų ausys būna nedidelės, maždaug tokio dydžio kaip ir jūsų. Jie girdi, kaip tolimoje švilpia traukinys ir kaip netoliese skraido kamanė. Jie girdi paukščių čiulbesį ir lietaus lašų teškenimą, jie gali girdėti viską ir to nelaiko kuo nors ypatingu. Iš tiesų – kas gi čia tokio svarbaus?

Vis dėlto drambliai auga, jų ausys vis didėja, ir jie gali girdėti vis daugiau ir daugiau. Pradžioje tai drambliams patinka, ir jie klausinėja vieni kitų: “Ar girdi, kaip lupasi tinkas?” Kurgi tai galėtų būti, aplinkui juk nėra jokių sienų?

Bet drambliai auga toliau. Jų ausys ima panėšėti į nedidelės miesto aikštes, drambliai pradeda girdėti tiek daug dalykų, kad jų net neįmanoma suskaičiuoti.

4 klausimas: *Kas šioje dalyje jus stebino ar buvo netikėta?*

5 klausimas: *Skaitydami kitą teksto dalį, “įjunkite” visas savo jusles: pamatykite, užuoskite, pajuskite, išgirskite. Įsiminkite (užsirašykite) visas mintis, atėjusias jums į galvą ir būkite pasirengę jomis pasidalyti.*

(III.) Aukštoje žolėje vaikštinėja du drambliai. Aplinkui, kiek tik akys užmato, niekas nejuda. Mažam drambliukui atrodo, kad aplinkui visiškai tyla, bet du dideli drambliai girdi lifto keliamą triukšmą ir riksmą koridoriuje, radijo garsus, dūžtančio molinio indo tekstelėjimą, riksmą ir priekaištus, durų trenksmą, kūdikio verksmą, plūdimąsi, šūvius ir greitosios pagalbos automobilio kauksmą. vaikštinėdami aukštoje žolėje, kur, kiek tik akys užmato, niekas nejuda, drambliai girdi viską. Šitie du drambliai norėtų pasišnečiuoti, bet negali, nes negirdi, ką sako: jiems ima atrodyti, kad to jau nebepakeis, ir drambliai bėga ieškoti vatas ausims užsikimšti, bet kurgi gausi tiek medvilnės šitokioms milžiniškoms ausims? Juk pasaulyje šitiek daug dramblių ir tiek mažai medvilnės – kad aprūpintume visus dramblius, turėtume gaminti vien medvilnę. O tie drambliai, kuo senyn, tuo labiau pašėlę darosi: nelinkėčiau jums susitikti seno pašėlusio dramblio. Pažintumėte jį iš tolo: risnoja per aukštą žolę tikėdamasis pabėgti nuo garso, bet tuojau supranta, kad nieko nebus, ir, užrietęs straublį, ima trimituoti keldamas didžiulį triukšmą ir trokšdamas nors trumpam nustelbti tai, ko jau nebeišgali klausytis.

6 klausimas: *Ką manote apie ką tik perskaitytą dalį?*

7 klausimas: *Kokios kilo asociacijos ir/ar mintys?*

(IV.) Dideli drambliai labai nori būti maži, tačiau maži drambliukai šito jų noro niekada nesupras.

8 klausimas: *Apie ką tekstas? Kodėl taip manote?*

9 klausimas: *Ar tekstas baigėsi taip, kaip jūs tikėjotės? Kas buvo panašu, o kas skyrėsi?*

10 klausimas: *Palyginkite savo mintis prieš ir po teksto skaitymo.*

Priedas nr. 2 – Kontrolinis sąrašas strategijai “Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms”
KONTROLINIS KOMPETENCIJŲ SĄRAŠAS EFEKTYVIAAM DALYVAVIMUI DIDKUSIJOSE
SAVĖS/KOLEGŲ VERTINIMO IR MONITORINGO FORMA

Kompetencija	Kas ją sudaro	Aš tai dariau; naudojau; panašias frazes	Pastebėjau kitus tai darant/ naudojant panašias frazes
AKTYVUS KLAUSIMAS	Aš aktyviai klausausi pasisakančiųjų ir “filtruoju” savo mintyse jų pasisakymus (demonstruoju atsaką neverbaliniu būdu)		
	Apibendrinu pagrindines mintis savo galvoje		
	Pasižymiu esminius dalykus, mintis, kurios man atrodo vertingos, užrašau kilusius klausimus, esu pasirengęs (-usi) dalyvauti diskusijose		
SUPRATIMO TIKRINIMAS	Kai reikia, paprašau patikslinimo: <i>Ar galėtumėte paaiškinti?</i>		
	Kai reikia, paprašau pateikti pavyzdžių ar patvirtinimo savo mintims: <i>Ar galėtumėte pateikti pavyzdžių?;</i> <i>Ar tikų toks pavyzdys?</i>		
	Aš perfrazuoju pasisakančiųjų mintis, norėdamas (-a) patikrinti, ar gerai supratau: <i>Kitaip tariant...; aš supratau, kad...;</i> <i>iš to, kas buvo pasakyta aš supratau, kad...;</i> <i>ar jūs turėjote galvoje...?</i>		
KONSTRUKTYVUS ATSAKAS	Išreiškiu dalinį pritarimą /nepritaringumą: <i>Aš iš dalies sutinku/nesutinku su jūsų mintimi...;</i> <i>Aš nesutinku su jūsų mintimi, kad....</i>		
	Aš akcentuoju tai, kas buvo pasakyta : <i>Aš norėčiau pabrėžti, kad...</i>		
	Aš priduriu savo nuomonę prie to, kas buvo pasakyta : <i>Norėčiau pridurti....</i>		
	Aš išreiškiu nuomonę, įsitikinimus, sprendimus: <i>Aš tikiu/netikiu, kad tai tinka...</i>		
ARGUMENTUOTA POZICIJA	Aš išreiškiu savo paramą/ ne paramą : <i>Aš nepritariu...;</i> Aš apibendrinu savo mintis: <i>Remiantis išsakytomis mintimis, aš darau išvadą, kad...;</i> <i>Apsvarstęs(-čiusi) visas mintis, darau išvadą, kad...</i>		

Priedas nr. 3 – Strategija “Pagrindiniai įgūdžiai grupių diskusijoms”

Vertinimo forma

Gerbiami dalyviai,

Maloniai prašome atsakyti į apačioje pateiktus klausimus. Šio klausimyno tikslas- sužinoti, kaip mūsų išbandomos inovatyvios strategijos motyvuoja (ar nemotyvuoja) suaugusiuosius visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi. Mes norime sužinoti, kokių kompetencijų reikia aktyviam įsitraukimui į grupės diskusijas, siekiant pagerinti dalyvavimą diskusijose ar debatuose. Atsakymai yra anonimiški. Pasirašyti užpildytų formų nereikia. Labai vertintume jūsų nuoširdžius ir atvirus atsakymus. Dėkojame už bendradarbiavimą užpildant šį klausimyną!

1. Dešimties balų skalėje (1= visiškai ne; 10= tikrai taip), įvertinkite *Kontrolinio* sąrašo naudingumą. Kaip jis prisidėjo prie jūsų dalyvavimo grupės/konferencijos diskusijose? Apibraukite vieną iš apačioje pateiktų skaičių, labiausiai atspindinčių jūsų vertinimą

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Pateikite trumpą komentarą jūsų vertinimui:

2. Dešimties balų skalėje (1= visiškai ne; 10= tikrai taip), įvertinkite savo ketinimą naudoti *Kontrolinį* sąrašą ir išbandytas veiklas ateityje. Apibraukite vieną iš apačioje pateiktų skaičių, labiausiai atspindinčių jūsų vertinimą

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Pateikite trumpą komentarą jūsų vertinimui:

3. Dešimties balų skalėje (1= visiškai ne; 10= tikrai taip), įvertinkite, kaip išbandytos veiklos, siekiant įtraukti dalyvius į aktyvias diskusijas, motyvuoja mokymuisi ir aktyviam dalyvavimui grupės veikloje? Apibraukite vieną iš apačioje pateiktų skaičių, labiausiai atspindinčių jūsų vertinimą

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Pateikite trumpą komentarą jūsų vertinimui:

4. Kitoje lapo pusėje parašykite savo laisvas mintis, pasiūlymus, pageidavimus, pastabas.

Priedas nr. 4 - Vardo kortelė mokymų "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą" strategijai

Ką jums siūlo tokie mokymai? (Parašykite tai, kas tik ateina jums į galvą)		Ką jūs žinote apie tokius mokymus? (Rašote trumpai tai, ką jau žinote)
VARDAS		
Kaip galite pasinaudoti tokiais mokymais savo darbe? (Parašykite bent vieną naudingą dalyką)		Kaip galite pasinaudoti tokiais mokymais savo asmeniniame gyvenime? (Parašykite bent vieną naudingą dalyką)

Priedas nr. 5 - Dilema veiklai "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą"

Statybininkas ruošiasi iš namų eiti į darbą. Kai jis atsisveikina su šeima, sūnus jam taria: "Tėti, pamiršai darbo batus". Statybininkas atsako: "Nesijaudink, sūnau, nieko tokio, jei juos paliksiu". Bet sūnus užsispyręs reikalauja batus pasiimti. Tėvas klausia žmonos "Ar žinai, kur yra mano darbo batai?" Ji atsako nežinanti, o kadangi pati skuba į darbą, tai neturi laiko jų ieškoti.

Tada jis nusprendžia negaišti laiko batų paieškai ir vėluoti į darbą. Prieš jam paliekant namus, sūnus sako: "Nesijaudink, juk neprivalu jais avėti". Bet atvykęs į darbą jis prisimena sūnaus žodžius ir nutaria pasikalbėti su savo viršininku. Jis paaiškina situaciją ir paprašo išimties tvarka paskolinti batus. Pažada juos gražinti darbui pasibaigus.

Kai viršininkas, atsakingas už statybų priežiūrą, atsako, kad batai buvo duoti kiekvienam metų pradžioje ir jis neprivalo duoti kitų

Jo atsakymas nuliūdino statybininką. Tačiau jis prisimena, kad netoliese yra Viešojo saugumo ir prevencijos biuras. Kartais jo darbuotojai užsuka padalinti skrajučių, informacinių bukletų. Jis nusprendžia kreiptis į juos. Kai jis paaiškina situaciją, pasirodo, kad biuro darbuotojai niekuo negali jam padėti. Jie yra atsakinti tik už saugumo įrangos ir priemonių teikimą savo darbuotojams. Jie atsiprašo, kad negali jam pagelbėti.

Statybininkas nusprendžia, kad jau prarado daug laiko stengdamasis sutvarkyti šį reikalą, ir grįžta į darbą. Po dviejų valandų, kai jis nešioja statybines medžiagas po statomą objektą, jis užlipa ant išbarstytų vinių ir kitų aštrių detalių, neatsargiai numestų ir paliktų gulėti ant grindų. Jis skaudžiai susižeidė koją, negalėjo ja priminti ir normaliai vaikščioti.

Priedas nr. 6 – Rizikos/Nelaimingi atsitikimai / Priemonės "Aktyviam įsitraukimui į darbų saugos ir sveikatos" mokymus

RIZIKOS Išvardinkite paveikslėlyje pastebėtas rizikas	NELAIMINGI ATSITIKIMAI Išvardinkite galimus nuos- tolius, priskirtinus kiekvienai išvardintai rizikai	ATSARGUMO PRIEMONĖS Parašykite, kaip būtų galima išvengti galimų nuostolių

Priedas nr. 7 - Vardo kortelė mokymų "Aktyvus įsitraukimas į darbų saugą ir sveikatą" strategijai

Ką jums siūlo Maisto tiekimo programa? (Parašykite tai, kas tik ateina jums į galvą)		Ką žinote apie maisto tiekimą? (Rašote trumpai tai, ką jau žinote)
VARDAS		
Kaip galite pasinaudoti tokiais mokymais savo darbe? (Parašykite bent vieną naudingą dalyką)		Kaip galite pasinaudoti tokiais mokymais savo asmeniniame gyvenime? (Parašykite bent vieną naudingą dalyką)

Priedas nr. 8: "Biografinio darbo" strategijos trumpas turinio pristatymas

Apačioje aprašytos veiklos turi būti vykdomas nuoseklia chronologine tvarka. Žinoma, galima keisti temas arba kai kurias praleisti. Jums pateikiama programa gali būti adaptuojama. Svarbu suprasti jos sekos logiką. "Biografinio darbo" strategijai įgyvendinti neužtenka vien įprastos mokytojo ar lektoriaus patirties. Reikia psichologinių ir konsultavimo žinių bei praktikos.

<i>Etapai/veiklos</i>	<i>Tikslas</i>	<i>Metodas/ Priemonė</i>
Biografinis darbas - įvadas		
Savi-refleksija	Suprasti sąvokas	Pasakojimas
Metafora "Gyvenimas kaip kelionė"	Pamatyti gyvenimą, kurį galima formuoti	Asociacijos, "filosofavimas"
Patirties vertinimas	Išplėsti požiūrį į išteklius	Bendravimas, piešimas, pasakojimas, drožinėjimas
Kilmė		
Šeimos kilmė	Sukurti šeimos medį	Interviu
Šeimos nariai	Surinkti pasakojimus	Interviu
Su lytimi susijusios asociacijos	Vizualiai apibūdinti šeimos narius	Interviu (pasakojimai apie šeimos narius)
Kas priklauso mano bendruomenei	Apibūdinti bendruomenę	Plakato kūrimas
Ištekliai		
Žmonės	Prisiminti tuos, kurie yra pabrąsinę ar pagelbėję	Pasakojimai apie žmones
Tradicijos, vertybės	Vertybių rūšiavimas - ką norėtumėte palikti, o ko atsisakyti?	Simbolių piešimas (ar jų atsinešimas iš namų ir diskutavimas apie juos)
Pavyzdžiai	Pateikti sektingų pavyzdžių	Fotografijos, knygos, filmai
Sėkmė ir susidorojimas su sunkumais	Sužinoti teigiamas ir neigiamas patirtis	Piešimas, pasakojimas
Asmeniniai ištekliai	Sužinoti, kiek energijos turime patys	"4 kampai" - metodas, skirtas įvairioms nuomonės išsakyti
Identitetas		
Identiteto elementai	Išvardinti „identiteto pyrago dalis“	Vizualizavimas – grupės narių panašumai ir skirtumai; pasakojimai
Grupės identitetas	Sužinoti, kaip nusprendžiame, kas yra „mes“, „jie“, „kiti“	Filmo peržiūra, pokalbis
Asmens unikalumas	Atsinešti ir pristatyti daiktus, reprezentuojančius asmenį	Darbas porose ar grupėse
Skirtingų aspektų pažinimas interaktyviu būdu	Surasti sąryšį tarp asmens ir jo aplinkos (darbas su metaforomis)	Individualus ar grupės darbas

<i>Etapai/veiklos</i>	<i>Tikslas</i>	<i>Metodas/ Priemonė</i>
Gyvenimo kelias		
Kiekvieno asmenišką gyvenimo kelią	Pasidalinti įžvalgomis apie gyvenimo kelią, ieškoti sąsajų	Įsivaizduojama kelionė, dalijimasis įspūdžiais
Vizija, gyvenimo tikslai	Susitvarkyti su „dideliais“ planais	Įsivaizduojama kelionė, dalijimasis įspūdžiais
Drąsa ir pasitikėjimas	Peržengti įpročių barjerą	Pasakojimas, diskusija
Ką turiu gebėti norėdamas „eiti šiuo keliu“?	Motyvuoti (darbas su posakiais, patarlėmis, priežodžiais: pvz.: „gera pradžia-pusė darbo“)	Diskusija: „Ką mums sako patarlės ir priežodžiai“
Žemėlapis: Tolimesni žingsniai	Suplanuoti tolimesnius žingsnius	Identifikavimas „dabartinio taško“ ir norimo galutinio „maršruto“

Metodologiniai patarimai:

- Leiskite dalyviams pasirinkti asmeninį vadovą darbui porose; tai būdas išvengti galimų nesusipratimų. Stebėkite darbą grupėse, numatykite galimus konfliktus ir užkirskite jiems kelią;
- Leiskite dalyviams patiems nuspręsti, kuo iš savo asmeninio gyvenimo dalintis, o kuo-ne. Lektorius turi „nespausti“ dalyvių.
- Pasakojimų naudojimo pasirinkimas priklauso nuo lektoriaus ir grupės poreikių.
- Turinys ir metodai gali būti keičiami;
- Turėkite OH- paveikslėlių kortas (skirtingi vaizdai, asociacijos, veidai,figūros)

Priedas nr. 9 - "On-line" kavinė kalbų mokymuisi

Kalbos kurso pobūdis	Intensyvus kursas iberika	Vakariniai kursai jauniems žmonėms iberika	Vakariniai kursai įvairaus amžiaus ir gebėjimų žmonėms TVV	Vakariniai kursai įvairaus amžiaus ir gebėjimų žmonėms TVV
Dalyvių skaičius	3	5	2 grupės po 12 dalyvių kiekvienoje	10 dalyvių
Amžius	18	20 - 30	35 - 55	30 - 50
Kalba	Ispanų (A0-A1)	Anglų (A1/A2)	Verslo-anglų	Anglų
Laikas	2 savaitių intensyvūs kursai (30val.)	Kartą į savaitę, 90 min	Kartą į savaitę, 90 min	Kartą į savaitę, 90 min
Mokymosi motyvacija	Dalyvavimas mainų kursuose ispaniškai šnekančioje šalyje	Darbui, kelionėms ir malonumui	Darbui	Darbui, kelionėms ir malonumui
Virtuali mokymosi platforma	Moodle	Moodle	Komercinė programa, įsigyta iš leidyklos	Moodle
"On-line" kavinės naudojimo būtinumas	Savanoriškai	Savanoriškai	Privaloma	Savanoriškai
Darbo su kompiuteriu įgūdžiai	Geri	Geri	Geri	Vidutiniai
"On-line" kavinės temos	Bendri pomėgiai	Atostogos, gramatika	Sportas, pomėgiai	Sportas, pomėgiai
Dalyvių vertinimai	Labai geri; padidėjusi motyvacija mokytis	Gerai; turėta pradžioje sunkumų	Gerai, nes buvo privaloma	Įvairios nuomonės

Priedas nr. 10 - Kompiuterio ekrano vaizdas intensyvių ispanų kalbos kursų programos metu, naudojantis „on-line“ kavine (pilotavimo etapas)

Hobbys e intereses en común
 von Admin User - Samstag, 1. Januar 2011, 13:13

Hola chic@s😊

Qué tal si hablamos hoy de nuestros hobbies e intereses? Cada uno comenta qué le gusta y qué le interesa hacer en su tiempo libre. Seguro que en el grupo hay compañeros que tienen hobbies en común...

Yo (la profesore 😊) escribo sobre mis hobbies e intereses y, después, otra persona del curso escribe sobre el tema, ¿vale? :

_A mí me encanta la música, especialmente me gusta escuchar flamenco. También me encanta salir con amigos y charlar. Y me gusta mucho ir al cine. Me interesa el cine europeo y también de otros países, por ejemplo, el cine que se hace en Israel. Generalmente me gustan las películas francesas, bueno, no todas, claro.

Ah! y también tengo un hobby exótico: En España me gusta buscar setas en el campo (champiñones, niscalos, etc) y también juego al frontenis, es una modalidad de tenis que se practica en mi región.

Me interesa también la literatura, sobre todo la española y la alemana 😊, y también mirar los blogs de cocina, síii, es verdad. Y la política... pues... no me interesa nada ahora 😊 Y a ti, ¿qué te gusta y qué te interesa? ¿tenemos cosas en común?

[Bearbeiten](#) | [Löschen](#) | [Antwort](#)

Re: Hobbys e intereses en común
 von Alumno1 Alumno1 - Donnerstag, 13. Januar 2011, 14:14

Priedas nr. 11 - Kompiuterio ekrano vaizdas vakarinės anglų kalbos mokymo programos metu naudojantis „on - line“ kavine (pilotavimo kitoje organizacijoje etapas)

Holiday Chat!
 by Englishteacher1 Englishteacher1 - Thursday, 19 May 2011, 03:12 pm

Hello Everyone,

Anyone on this site

This is a new chat where we can practice our English together. It is summer now and everyone is going on Holiday. I think we should all talk about our best vacations. My best vacation was when I went to London three years ago for a week. I stayed in a hotel near Hyde Park. I booked the hotel online! I visited lots of tourist sights in London like the London Eye and Buckingham Palace. The best part was the weather. It was sunny and warm and it didn't rain once! London is a great place to visit because you can go sightseeing and shopping and speak English! When it was time to go I didn't want to go home! Have you ever been to London?

Now tell me about you. What was your best holiday? Where did you go? When did you go? What can you do there? Why was it the best holiday?

Best,

Katherine

[Edit](#) | [Delete](#) | [Reply](#)

Re: Holiday Chat!
 by Student2 Student2 - Thursday, 9 June 2011, 07:44 am

Hallo Katherine,

I was too in London ~~for few years~~ **a few years ago**. Unfortunately the weather was typical - raining, raining, raining ☹️ It was also very hard for me to understand the spoken English. But I like the shops (I bought some shoes) and the old part of the town.

Last month I was in Australia. A great country! First I traveled by a car along the ~~westcoast~~ **west coast**. The nature is very untouched there. I watched exotic birds, saw kangaroos on the beach, koalas on the top of the trees and swam with lovely dolphins. It was like ~~in a being in~~ **in a being in** paradise. After that I visited a friend in Melbourne. It's a very nice city on the ocean. And finally I drove to Sydney. The Opera House and the Harbour Bridge ~~was~~ **were** really impressive. The Aussies are very ~~kindly~~ **kind** and not as so busy as the Germans. But the cost of living ~~are~~ **is** very expensive.

My best holiday was in 2004. My friend invited to meet his family in Cameroon. He showed me his country and I enjoyed the enormous hospitality of the natives. I appreciated the sense of humor of the african people. Next year I'm going to Cameroon again. My friend is going to ~~marry~~ **get married**.

III. Šaltiniai

1. Beck, I.L., & McKeown, M.G., Hamilton, R.L., & Kugan, L. (1997). *Questioning the author: An approach for enhancing student engagement with text*. Newark, DE: International Reading Association.
2. Benware, C. A., Deci, E. L. (1984). *Quality of Learning With an Active Versus Passive Motivational Set*, in *American Educational Research Journal*, Winter 1984, Vol. 21, No. 4, pp. 755-765.
3. Bucay, J. (2005). *Komm, ich erzähl dir eine Geschichte*, Ammann Verlag.
4. Crawford, et. al. (2005). *Teaching and Learning Strategies for the Thinking Classroom, A publication of the Reading and Writing for Critical Thinking Project*, Open Society Institute.
5. Create-Motivate-Learn Partnership. 2010. *Motivating Adult Learners' Participation and Persistence in Lifelong Learning Processes - Collection of best practices*, retrieved 14 June 2011 <http://www.cremole.eu/home/viewpage/id/43>.
6. Create-Motivate-Learn Partnership. 2010. *Survey report - Best Practices of Training Methodologies and Learning Techniques in Adult Education*, retrieved 14 June 2011 <http://www.cremole.eu/home/viewpage/id/14>.
7. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
8. Dietrich, R. (2002). *Der Palast der Geschichten*. Verlag Dietrich.
9. Ellis, E.S., Worthington, L. & Larkin, M.J. (1994). Executive summary of research synthesis on effective teaching principles and the design of quality tools for educators. Technical Report No. 6, University of Oregon, National Center to Improve the Tools of Educators.
10. European Commission Communication: *It is never too late to learn*, COM(2006) 614, 23.10.2006, retrieved 14 June 2011 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0614en01.pdf.
11. European Commission Communication: *Action Plan on Adult Learning: It is always a good time to learn* COM(2007) 558, 27.9.2007, retrieved 14 June 2011 http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_en.pdf.
12. Hölzle, C., Jansen, I. (Hrsg.). *Ressourcenorientierte Biografiearbeit*
13. <http://www.learning-theories.com/kellers-arcs-model-of-motivational-design.html>.
14. Keller, J. M. (1983). *Motivational design of instruction*. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models: An overview of their current status*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
15. Kirschke, W. (1997). *Erdbeeren zittern vor dem Fenster*. OH Verlag
16. Liu, W. C., Wang, C. K. J., Tan, O. S., Koh, C., Ee, J. (2009). *A self-determination approach to understanding students' motivation in project work*. In *Learning and Individual Differences* 19 (2009), pp. 139-145.
17. Meredith, K. S., Steele, J. L. (2011). *Classrooms of Wonder and Wisdom: Reading, Writing and Critical Thinking for the 21st Century*. Corwin.
18. Meredith, K. S., Steele, J.L., & Temple, Ch.(1998). *Ďalšie stratégie na rozvíjanie kritického myslenia (Further Methods on Critical Thinking)*. Prepared for Orava Project and Reading and Writing for Critical Thinking Project, Guidebook IV, Bratislava, Orava Association for Democratic Education.
19. Niemiec, C., Ryan, R. M. (2009). *Autonomy, competence, and relatedness in the classroom*.

Applying self-determination theory to educational practice, in Theory and Research in Education, Vol. 7(2), 2009, pp. 133-144.

20. Petrasová, A. (2009). *Kriticky mysliaci učiteľ – tvorca kvality školy. Sprievodca zavádzaním štandardov. (Critically Thinking Teacher – a Creator of a School Quality. The Guide to Introduce the Standards).* Second edition. Prešov, Rokus.
21. Petrasová, A. (2009) *Kriticky mysliaci učiteľ – tvorca kvality školy. Reflexia z overovania a zavádzania inovačných stratégií. (Critically Thinking Teacher – a Creator of a School Quality. Reflections from the Testing and Introducing of the Innovation Strategies.)* Second edition. Available at CD. Prešov, Rokus.
22. Ruhe, H. G. (2003). *Methoden der Biographiearbeit*, Beltz Verlag.
23. Samarah, P. (2004). *Fantasie- und Körperreisen*, Affenkönig Verlag.
24. Steele J. L., Meredith, K. S. & Temple, C. (1998). *A Framework for Critical Thinking Across the Curriculum*. Prepared for Reading and Writing for Critical Thinking Project, Guidebook I (nepublicat).

Vertinimo forma

Siųskite ją vienu iš pasirinktų adresų:

RWCT International Consortium
6/22 Luceafarului Street
400343 Cluj-Napoca
Romania
office@rwctic.org

Šiuolaikinių didaktikų centras
Didžioji 5-211
01128 Vilnius
Lietuva
daiva.penkauskiene@sdcentras.lt

Vertinimas :

Vardas: _____

Organizacija: _____

Adresas: _____

Savo mokymuose naudoju šiuos metodus, strategijas, veiklas: _____

Metodai, strategijos, veiklos buvo naudojamos mokymuose, kurių tema..... _____

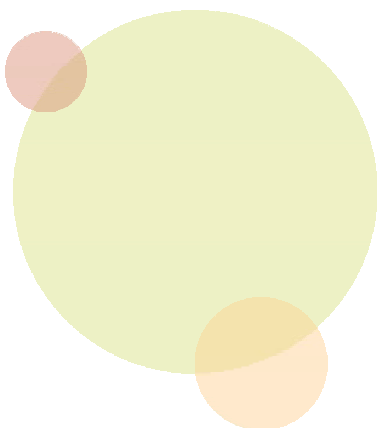
Panaudojus šiuos metodus, strategijas, veiklas, priėjau išvados (jei trūksta vietos, pridėkite papildomai lapų) : _____

Kadangi: _____

Mano nuomone, Vadovas (Paaiškinkite savo nuomonę) : _____

Priedu papildomus dokumentus (mokymų medžiagą, dalyvių refleksijas, kita...) _____

Ačiū, kad užpildėte šią formą!

Grundtvig daugiašaliai projektai - tai tam tikro pobūdžio dideli europiniai švietimo projektai, Visą gyvenimą trunkančio mokymosi programos dalis. Skirtingų Europos šalių organizacijos ir institucijos dirba kartu kurdamos inovatyvias priemones ir mokymo(si) metodus suaugusiųjų švietimui.

CREMOLE projekto metu sukurtas Vadovas suaugusiųjų mokytojams, kurį sudaro *Inovatyvių būdų suaugusiųjų motivavimui mokytis* pavyzdžiai. Projektu buvo siekiama prisidėti prie suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi procese kliūčių mažinimo ir mokymo(si) kokybės gerinimo, motyvuojant juos visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi.